
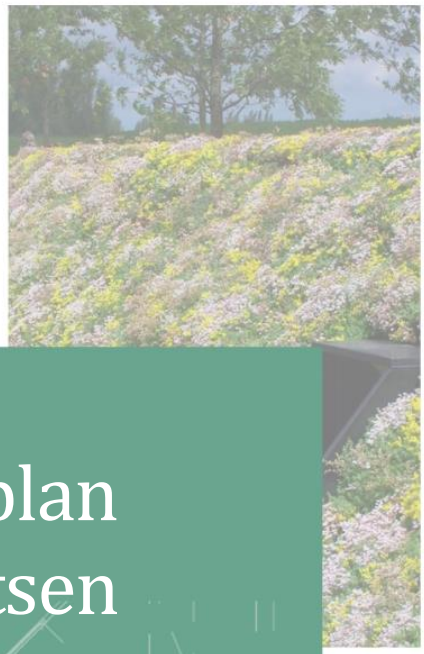

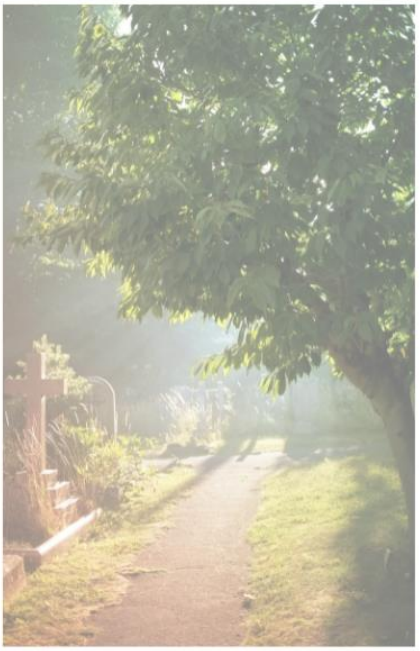

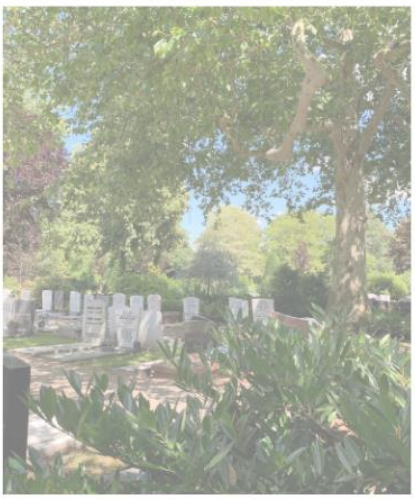

Uitvoeringsplan begraafplaatsen

Gemeente Molenlanden

21-1620

7 juni 2022
Versie D04

Auteurs: Bas van Grunsven
Merel van den Bosch

KYBYS

...voor ingenieu[r]s advies

Inhoudsopgave

A. Algemeen **1**

A.1 Inleiding 1

A.2 Leeswijzer 2

A.3 Scope 2

A.4 Gebouwen op de begraafplaatsen 2

A.5 Overzicht te ruimen graven 3

A.6 Jaarplanning uitvoeringsplan 3

B. Adviesmaatregelen **4**

1. Begraafplaats Arkel **6**

2. Begraafplaats C.M. van Houwelingweg **14**

3. Begraafplaats Giessenburg Kerkweg **20**

4. Begraafplaats Hoogblokland **24**

5. Begraafplaats Hoornaar **29**

6. Begraafplaats Noordeloos **37**

7. Begraafplaats Schelluinen Kerkplein **44**

8. Begraafplaats Schelluinen Nolweg **48**

9. Begraafplaats Bleskensgraaf **53**

10. Begraafplaats Ottoland **58**

11. Begraafplaats Oud-Alblas **61**

12. Begraafplaats Giessen-Oudekerk **64**

Bijlagen **67**

C1 Jaarplanning uitvoeringsplannen gemeente Molenlanden 67

C2 Kostenoverzicht 69

C3 Toekomstbeeld begraafplaatsen voormalig Giessenlanden 2017-2030 70

A. Algemeen

A.1 Inleiding

In 2017 schreef de voormalige gemeente Giessenlanden de rapportage 'Toekomstbeeld begraafplaatsen gemeente Giessenlanden 2017-2030'. Dit plan is vlak voor de fusie met gemeente Molenwaard vastgesteld. In samenspraak met de gemeenteraad van Molenlanden is deze toekomstvisie, gedurende het harmonisatieproces om te komen tot nieuw beleid, 'on hold' gezet. Afgesproken werd dat na gereedkoming van het beheerplan Begraafplaatsen de toekomstvisie van voormalig Giessenlanden opnieuw tegen het licht zou worden gehouden met inachtneming van de kaderstelling van Molenlanden.

Een aantal acute problemen uit de toekomstvisie zijn vooruitlopend op dit herziene uitvoeringsplan al in voorbereiding genomen (onderzoeken, besteksvorming, enz.).

Gemeente Molenlanden vroeg KYBYS het 'Toekomstbeeld begraafplaatsen gemeente Giessenlanden 2017-2030' te herzien en per begraafplaats een geactualiseerd uitvoeringsplan op te stellen. In dit geactualiseerde uitvoeringsplan worden direct de nu bekende knelpunten op de begraafplaatsen van voormalig Molenwaard meegenomen, zodat we voor geheel Molenlanden het beeld schetsen. Daarnaast zijn per begraafplaats de nog te ruimen graven in beeld gebracht om invulling te geven aan het gestelde raadskader: "We hanteren een actief ruimingsbeleid (bij verstrijken termijn of als afstand wordt gedaan). Ook als er geen ruimtegebrek is".

Door vaststelling van het raadskader: "Lokaal begraven blijft mogelijk" kan gesteld worden dat gezien de grafvoorraad uitbreiding van de begraafplaatsen Hoornaar, Noordeloos en Giessenburg (C.M. van Houwelingweg) opgestart moet worden.

Om de knelpunten per begraafplaats inzichtelijk te maken is een inventarisatie uitgevoerd. Hierbij zijn de volgende documenten gescand op knelpunten en maatregelen die in het verleden zijn geconstateerd of geadviseerd:

- 'Toekomstbeeld begraafplaatsen gemeente Giessenlanden 2017-2030';
- 'Beleidsdocument begraafplaatsen Molenlanden' (september 2020);
- Interviews met de beheerders (gehouden in het voorjaar van 2021);
- 'Beheerplan begraafplaatsen Molenlanden' (september 2021).

De in deze rapportage opgenomen knelpunten en maatregelen zijn tot stand gekomen door:

- Bureauonderzoek;
- Inventarisatie van de begraafplaatsen, samen met de beheerders;
- Afstemmingsgesprekken.

A.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft beknopt de belangrijkste adviesmaatregelen weer. Vervolgens is elke begraafplaats ingedeeld in een apart hoofdstuk. De volgende paragraven komen in elk hoofdstuk terug. Dit zijn: een korte inleiding over de begraafplaats, de geconstateerde knelpunten met een kijk op de genoemde maatregelen in het toekomstbeeld begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030, knelpuntenkaart, de bijbehorende maatregelen en een samenvatting van de kostenraming. In de bijlagen zijn de uitgewerkte jaarplanning en de kostenraming terug te vinden. Ook het Toekomstbeeld begraafplaatsen gemeente Giessenlanden is in de bijlage ter informatie bijgevoegd.

A.3 Scope

Deze rapportage gaat over de volgende gemeentelijke begraafplaatsen: Arkel, Giessenburg CM van Houwelingweg, Giessenburg Kerkweg, Hoogblokland, Hoornaar, Noordeloos, Schelluinen Kerkplein, Schelluinen Nolweg, Bleskensgraaf, Ottoland en Oud-Alblas.

Dit zijn de begraafplaatsen waar op dit moment problemen en knelpunten bekend zijn die in de volgende hoofdstukken worden omschreven.

Voor de begraafplaats Giessen-Oudekerk is de voorbereiding al opgestart. Hier wordt conform het ‘Toekomstbeeld begraafplaatsen gemeente Giessenlanden 2017-2030’ het ophogen van het middengedeelte van de begraafplaats voorbereid; als gevolg van de lage ligging is de tweede begraaflaag te nat om in te begraven. Om 2-diep begraven te garanderen is ophoging van het middengedeelte noodzakelijk. Het uitvoeringskrediet is in deze rapportage opgenomen.

De omgang met gebouwen op de begraafplaatsen zijn geen onderdeel van deze rapportage (zie onderstaand).

A.4 Gebouwen op de begraafplaatsen

In het vastgestelde toekomstbeeld begraafplaatsen van de voormalige gemeente Giessenlanden zijn besluiten genomen over de omgang met gebouwen op de begraafplaatsen. In de gemeenteraad van Molenlanden is vorig jaar tijdens de kaderstelling over de gebouwen het volgende vastgesteld:
“Voor de gebouwen zonder functie wordt onderzocht in hoeverre herbestemming, ‘zelfbeheer’ en/of sloop kan plaatsvinden”.

Vanwege de complexiteit van het vraagstuk zal in het 3e kwartaal van 2022 eerst het te doorlopen proces in beeld worden gebracht (wie zijn stakeholders, vorm van participatie, relatie gebruik gebouwen door serviceteam Buitenruimte, enz.). Vervolgens zal een voorstel worden voorbereid, waarin alle voor- en nadelen van sloop danwel handhaving worden opgesomd om zo tot een weloverwogen besluit te komen.

A.5 Overzicht te ruimen graven

Hieronder is een overzicht weergegeven van de nog ondergronds te ruimen graven. Voor deze te ruimen graven is per begraafplaats een budget opgenomen. Deze kosten zijn terug te vinden in de kostenramingen.

Begraafplaats	Te ruimen graven
Arkel	336
Bleskensgraaf	207
Brandwijk nw	107
Giessenburg C.M. van Houwelingweg	48
Giessenburg oud - Kerkweg	138
Giessen-Oudekerk	274
Goudriaan	41
Groot-Ammers	57
Hoogblokland	97
Hoornaar	29
Langerak	76
Molenaarsgraaf	9
Nieuw-Lekkerland	45
Nieuwpoort	58
Noordeloos	84
Ottoland	7
Oud-Alblas	23
Schelluinen Nolweg	12
Schelluinen oud - Kerkplein	82
Streefkerk	66
Wijngaarden nw	13
Wijngaarden oud	19
Totaal	**1828**

A.6 Jaarplanning uitvoeringsplan

Deze rapportage beschrijft de knelpunten die op de begraafplaatsen zijn waargenomen. Voor deze knelpunten zijn de bijbehoren maatregelen in deze rapportage verder uitgewerkt en voorzien van een prioriteit. Deze prioriteit is vertaald in een jaarplanning welke is terug te vinden in bijlage C1.

B. Adviesmaatregelen

Per begraafplaats zijn knelpunten geconstateerd met de daarbij behorende maatregelen en adviezen. In dit hoofdstuk zijn de adviezen met de grootste impact betreft uitvoering en budget uitgelicht en kort omschreven. De volledige uitwerkingen zijn omschreven in de hoofdstukken.

B.1 Arkel

Adviesmaatregel 1. Herinrichten grafvak A om te blijven voorzien in begraafcapaciteit.

Adviesmaatregel 2. Uitbreiden hoofdstructuur van de verhardingen om de toegankelijkheid te verbeteren.

Adviesmaatregel 3. Aanpak wateroverlast d.m.v. uitruilen grond en realiseren samengesteld drainagesysteem.

B.2 Giessenburg C.M. van Houwelingweg

Adviesmaatregel 4. In 2026/2027 ontstaat een capaciteitsprobleem. Op korte termijn realiseren van een uitbreiding op het terrein (grasland) aan de oostzijde van de begraafplaats.

Adviesmaatregel 5. Ruimen van zestien algemene graven en omzetten in 2- diep particuliere graven om op korte termijn capaciteit te creëren.

Adviesmaatregel 6. Uitbreiden hoofdstructuur van de verhardingen om de toegankelijkheid en uitstraling te verbeteren.

B.3 Giessenburg Kerkweg

Adviesmaatregel 7. Grafveld A, B en C sluiten met het recht enkel de bestaande graflagen nog in gebruik te nemen. Hierdoor kunnen deze grafvelden in de toekomst opnieuw ingericht worden.

B.4 Hoogblokland

Adviesmaatregel 8. Realiseren urnentuin op het lage gedeelte van de begraafplaats. In de urnentuin moet ruimte zijn voor de urnenmuur, urnengraven en een strooiveld.

Adviesmaatregel 9. Aanleg/uitbreiden hoofdstructuur van de verhardingen om de toegankelijkheid en uitstraling te verbeteren.

B.5 Hoornaar

Adviesmaatregel 10. Uitbreiden is noodzakelijk. De omschreven uitbreidingsmogelijkheden hebben allemaal voor- en nadelen. Het grootste issue is het aantal te realiseren graven. Uitgaande van het worst-case-scenario adviseren wij uitbreidingmogelijkheid 1D verder te onderzoeken.

Adviesmaatregel 11. De inbreidingsmogelijkheden zijn bedoeld om tijd te winnen om een uitbreiding te realiseren. Het komt er op neer dat elke vierkante meter van de begraafplaats gebruikt wordt en groenstroken en wellicht het gebouw weggehaald worden.

Adviesmaatregel 12. Het grafveld 'ongeletterd' blijft gesloten voor toekomstige begravingen, omdat de maatvoering van de graven niet klopt. In de toekomst kan de maatvoering hersteld worden als er een nieuwe inrichting heeft plaatsgevonden.

B.6 Noordeloos

Adviesmaatregel 13. Door de realisatie van de nieuwe padenstructuur kunnen 12 extra graven worden uitgegeven en kan het waterprobleem aangepakt worden.

Adviesmaatregel 14. Om het waterprobleem op te lossen, en mogelijk in de toekomst de grafvelden A, B en D opnieuw in te richten, dient verticale drainage aangebracht te worden op het westelijke gedeelte van de begraafplaats

B.7 Schelluinen Kerkplein

Adviesmaatregel 15. Doordat er weinig tot geen begravingen zijn en de begraafplaats voldoende capaciteit heeft is het niet nodig kosten te maken om het waterprobleem op te lossen. Over de gehele begraafplaats de tweede laag sluiten voor begravingen.

B.8 Schelluinen Nolweg

Adviesmaatregel 16. Bij de realisatie van de urnenmuur moeten de bestaande urnengraven een nieuwe plek krijgen waardoor ze eerder in gebruik worden genomen.

Adviesmaatregel 17. Het herstellen van de verzakking van de grafvelen A t/m H, J, K en T.

B.9 Bleskensgraaf

Adviesmaatregel 18. Aanleg en vernieuwing van de hoofdstructuur van de verhardingen om de toegankelijkheid en uitstraling te verbeteren.

B.10 Ottoland

Adviesmaatregel 19. Ophogen en herinrichten van grafvak E, zodat hier in de toekomst opnieuw graven uitgegeven kunnen worden.

B.11 Oud-Alblas

Adviesmaatregel 20. Onderzoeken waar het (grond)waterprobleem vandaan komt.

B.12 Giessen-Oudekerk

Adviesmaatregel 21. Middengebied ophogen, zodat 2 dieps begraven gegarandeerd blijft en hiermee geen capaciteitsprobleem ontstaat.

1. Begraafplaats Arkel

1.1 Inleiding Arkel

Begraafplaats Arkel is een langgerekte begraafplaats welke aan één zijde grafvelden met Buxus hagen en grindpaden bevat en aan de andere zijde grafvelden met graspaden en Taxus hagen. In het midden van de begraafplaats staat een iconische koepelkerk welke de sfeer van de begraafplaats kenmerkt.

1.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaande tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Onduidelijke entree begraafplaats *Knelpunt is benoemd in plan, maar plan bevat geen maatregelen om dit op te lossen.*	Overeenkomst
2.	Uitstraling en gebruik fietsenstalling	Overeenkomst
3.	Uitstraling parkeerplaats *Andere invulling. Aantrekkelijk maken parkeerplaats i.p.v. volledige renovatie.*	Afwijking
4.	Onlogische inrichting grafveld A *Inrichting grafveld anders vormgegeven, waardoor er minder impact is op bestaande graven.*	Afwijking
5.	Onlogische inrichting nog uit te geven grafveld	Overeenkomst
6.	Urnenvoorzieningen incl. verzamelgraf met herdenkingsmonument *Ingevuld op een andere, logischere locatie.*	Afwijking
7.	Verhardingen; uitbreiden hoofdstructuur	Overeenkomst
8.	Verhardingen; vernieuwen secundaire verhardingen *Secundaire verhardingen vernieuwen zodat de toegankelijkheid wordt verhoogd.*	Afwijking
9.	Vervallen beheerdersgebouw *In plaats van sloop vernieuwen, zodat er een berging is voor de materialen.*	Afwijking
10.	Grondwaterprobleem grafvelden A, B, C en D *Aanpak grondwaterprobleem is anders ingevuld.*	Afwijking

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 1 schematisch weergegeven.

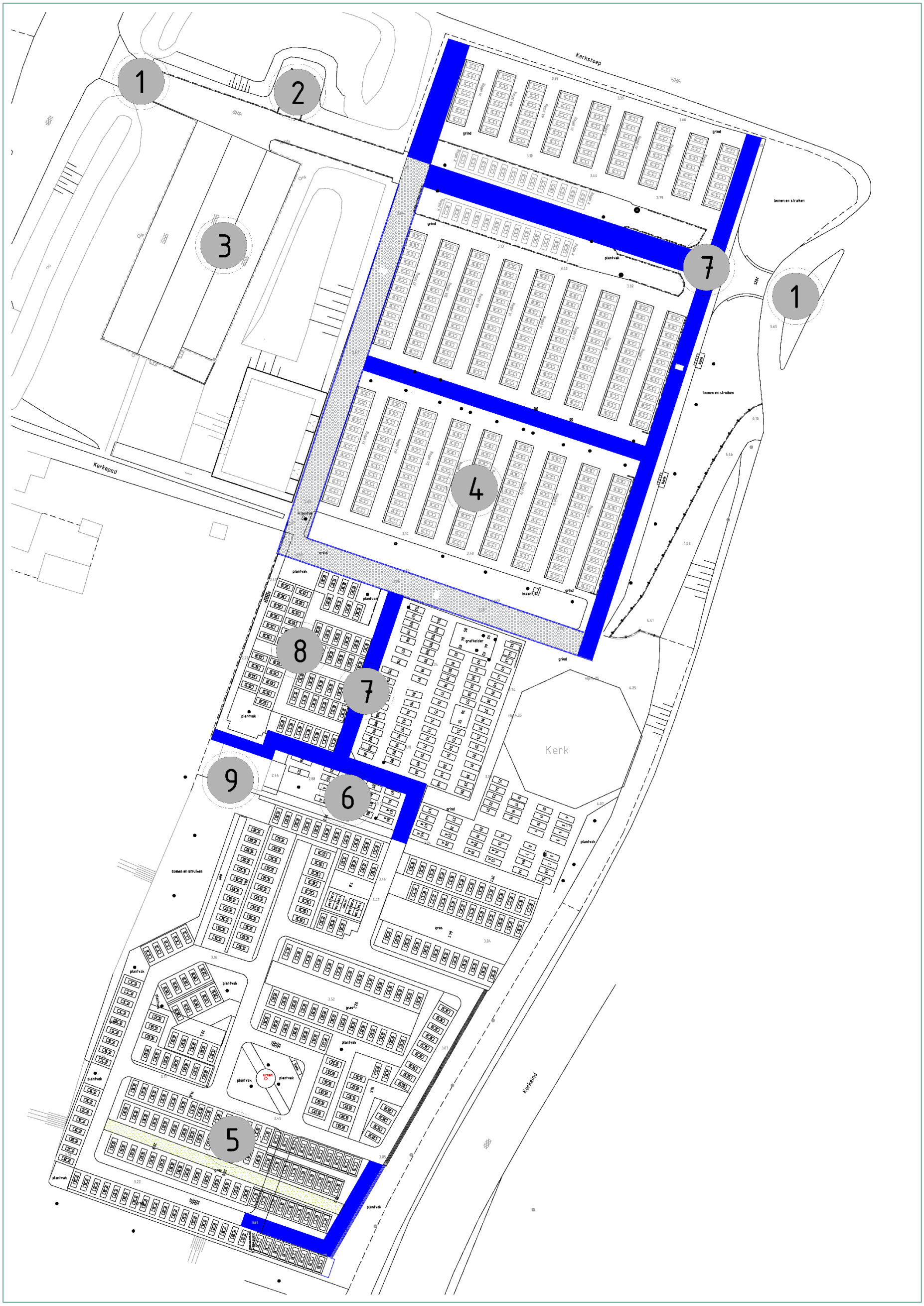

Figuur 1: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Arkel

1.3 Maatregelen

1. Onduidelijk entree begraafplaats

De begraafplaats Arkel is vanaf de straat Kerkeind en de Onderweg te bereiken. Bij het opzoeken van de begraafplaats word je via de straat Kerkeind gestuurd. Alhoewel dit de voorzijde van de begraafplaats is, is hier nauwelijks mogelijkheid tot parkeren. Om duidelijkheid te creëren voor bezoekers dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Aanpassen adresgegevens naar Onderweg 67A, 4241 XG Arkel;
- Plaatsen bebording naar Onderweg 67A;
- Plaatsen bebording, verboden te parkeren aan de straat Kerkeind;
- Vernieuwen toegangspoort begraafplaats (Onderweg zijde).

2. Uitstraling en gebruik fietsenstalling

De bestaande 'zithoek' heeft de benaming fietsenstalling gekregen. Er staan twee banken met een los verplaatsbaar fietsenrek. Als er in de bestaande situatie fietsen worden geplaatst kunnen mensen niet plaatsnemen op de zitbanken en vice versa. Om hier een nette functionele fietsenstalling van te maken adviseren wij de volgende maatregelen:

- Verwijderen Taxus haag rondom de bestaande fietsenstalling;
- Verwijderen zitbanken;
- Verwijderen verhardingen incl. opsluitingen;
- Toepassen nieuwe verharding incl. opsluiting;
- Aanbrengen fietsenrek leunbeugels;
- Aanbrengen Taxus hagen.

3. Uitstraling parkeerplaats

De bestaande parkeerplaats heeft een somber uiterlijk. Dit komt voornamelijk door het groen grenzend aan de parkeerplaats. Daarnaast is er een reëel hoogteverschil waardoor de parkeerplaats niet bij de begraafplaats aansluit. Om de parkeerplaats te betrekken bij de begraafplaats dienen de volgende maatregelen getroffen te worden:

- Herbestraten van de parkeerplaats;
- Snoeien bosplantsoen, (tussen parkeerplaats en Onderweg) hierbij specifiek de Hedera in de bomen en Hedera blokken verwijderen;
- Aanplanten sierrijk bosplantsoen tussen het bestaande bosplantsoen, mede om de doorkijk voor de bewoners aan de Onderweg op de begraafplaats tegen te gaan;
- Toepassen van een beplantingsstrook aan de begraafplaatszijde;
- Talud onder afschot egaliseren en inzaaien met bloemrijk grasmengsel.

4. Inrichten grafveld A

Het bestaande grafvak A is vormgegeven door enkele grafrijen, Buxus hagen en grindpaden. Naast deze sobere indeling is veel winst te behalen in de begraafcapaciteit door het grafvak opnieuw in te richten. Momenteel liggen er nog vijftien graven met bestaande grafrechten in negen enkele grafrijen bestaande uit dertien graven per rij. Door het grafvak opnieuw in te richten kan de begraafplaats Arkel in begraafcapaciteit blijven voorzien. In figuur 2 is schematisch de nieuwe indeling van het grafvak weergegeven. Met deze indeling is ruimte voor 140 graven. Alvorens dit grafvak opnieuw ingedeeld wordt, dienen er nog 102 graven ondergronds geruimd te worden.

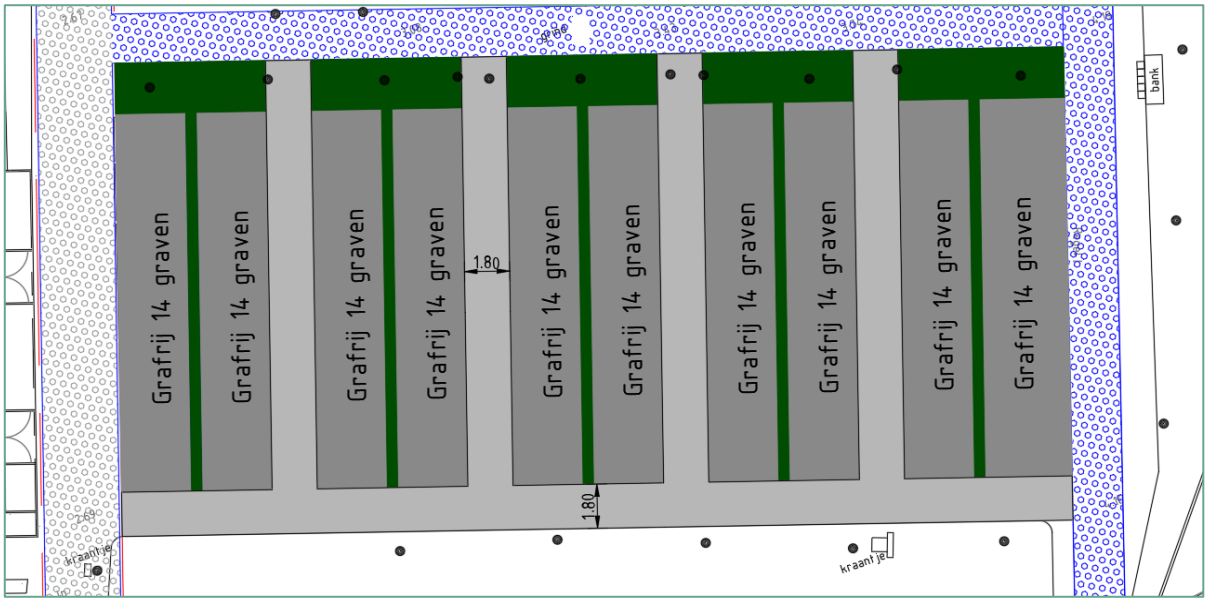

Figuur 2: Inrichting grafveld A

Uitgangspunten:

- Grafrijen zijn minimaal 3,00 m breed (monument incl. groen);
- Toepassen secundaire verharding. Breedte paden 1,80 m;
- Toepassen hoofdstructuur volgens knelpunt 7;
- Toepassen Taxus hagen;
- Ruimen van 102 graven.

Bij de nieuwe inrichting moet rekening worden gehouden met de vijftien bestaande graven. In de nieuwe inrichting komt er één nieuwe grafrij bij. De overige graven worden opgeschoven. Dit heeft als consequentie dat:

- Vier graven ondergronds een klein gedeelte onder het pad liggen. Hiervan kan het grafmonument opgeschoven worden (betreft grafrij II, graven A2, A4 en A9 en grafrij VII graf A3), maar deze graven hebben nog wel een vrije laag;
- Vijf graven liggen grotendeels onder een nieuw pad. Dit geldt voor vier graven in de huidige rij VI (graven A1, A5, A7 en A8) en één graf in de huidige rij IV (graf A8). De graven hebben allemaal volle lagen.
- Voor de overige 6 graven is er geen probleem;
  Bij het in gebruik nemen van de nieuwe inrichting dient men rekening te houden met de bestaande graven. Gefaseerd inrichten is hier dan de beste optie; grafrijen I, II, III kunnen uitgevoerd én meteen in gebruik worden genomen.

Adviesmaatregel 1. Herinrichten grafvak A om te blijven voorzien in begraafcapaciteit.

5. Onlogische inrichting grafveld

Knelpunt 5 betreft de inrichting van een nog uit te geven grafveld. De inrichting van deze bestaande situatie is niet goed doordacht. Door de inrichting van dit grafveld aan te passen kunnen meer graven worden uitgegeven en wordt het onderhoud van de begraafplaats vereenvoudigd. In figuur 3 is de bestaande situatie van het grafveld weergegeven. In figuur 4 is de nieuwe situatie van het grafveld schematisch weergegeven.

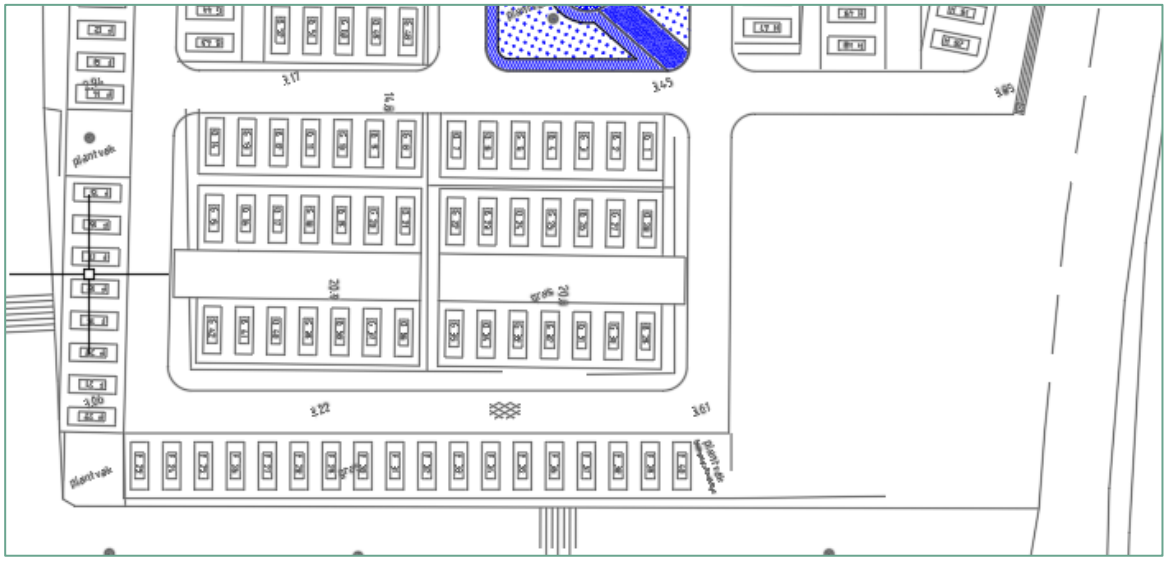

Figuur 3: Bestaande situatie grafveld

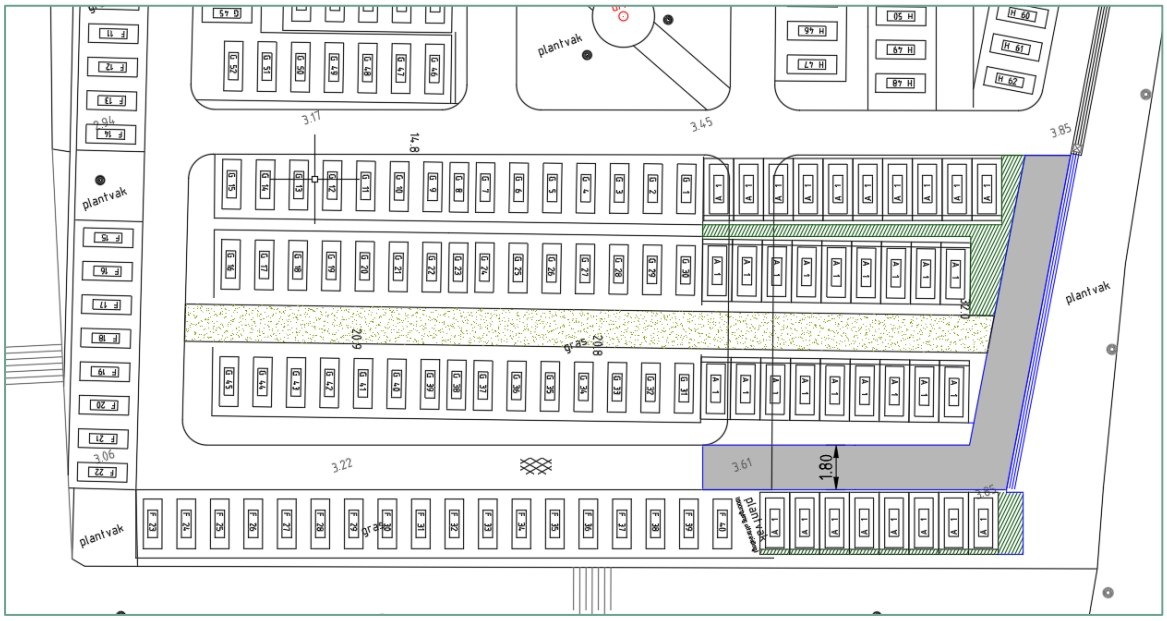

Figuur 4: Inrichting grafveld nieuwe situatie

Om de nieuwe situatie te realiseren moet er rekening gehouden worden met de volgende werkzaamheden:

- Opruimwerkzaamheden:
  Taxus hagen, asfalt verharding en toplaag gazon
- Aanbrengen verharding (hoofdstructuur);
- Aanbrengen looppad in de vorm van gazon;
- Aanbrengen Taxus hagen.

6. Urnenvoorzieningen incl. verzamelgraf en herdenkingsmonument

Op elke begraafplaats moet ruimte zijn voor asbestemmingen. In Arkel is momenteel een strooiveld en urnentafel aanwezig nabij grafvak H. Het strooiveld blijft behouden, maar er wordt weinig tot geen gebruik gemaakt van de urnentafel. Om de asbestemmingen aantrekkelijk te maken adviseren wij een nieuwe urnentuin te realiseren op het grafveld ten zuiden van grafvak D. Op dit veld zijn van alle graven afstand gedaan en de grafmonumenten zijn al verwijderd. Wel dienen ondergronds achttien graven geruimd te worden alvorens er opnieuw wordt ingericht. In de eerste fase wordt een urnenmuur en een (extra) verzamelgraf incl. herdenkingsmonument aangebracht. In figuur 1 is de locatie van de toekomstige urnentuin weergegeven (6). Om ervoor te zorgen dat deze urnentuin aansluit bij de wensen en eisen van de gemeente en de inwoners adviseren wij hier een ontwerp voor te maken. Daarbij dienen minimaal de volgende uitgangspunten meegenomen te worden:

- Opruimwerkzaamheden grafveld;
- Ruimen achttien graven. Van al de graven op deze locatie is afstand gedaan;
- Realisatie urnenmuur en aanbrengen verzamelgraf incl. monument;

7. Verhardingen; uitbreiden hoofdstructuur

In 2021 is een gedeelte van de verharding (hoofdroute naar koepelkerk) vernieuwd. Alhoewel dit gedeelte is vernieuwd is het merendeel van de verharding nog uitgevoerd in halfverharding (grind). In figuur 1 zijn in het blauw de paden weergegeven die uitgevoerd dienen te worden in de hoofdstructuur. Er is gekozen om de verharding die in 2021 is gerealiseerd door te trekken (zie afbeelding 1).

Hoofdstructuur bestaand uit:

- Opsluiting d.m.v. betonnen opsluitband 100x200x1000 mm;
- Betonstraatsteen, halve keiformaat, antraciet t.b.v. streklaag;
- Betonstraatsteen, keiformaat, grijs t.b.v. looppad.

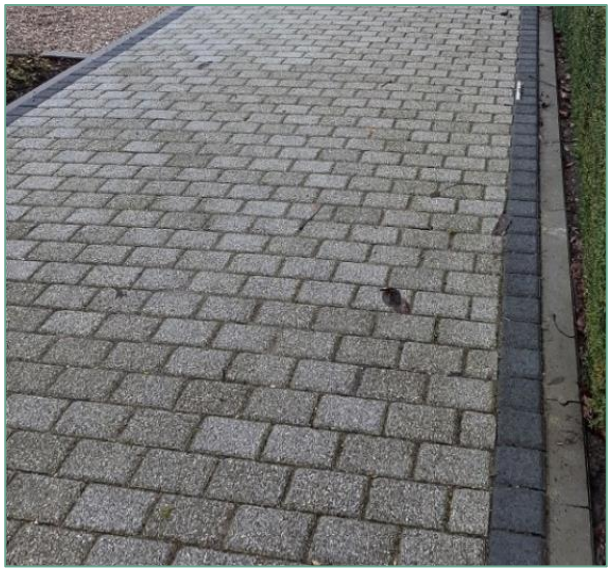

Afbeelding 1: Hoofdstructuur verharding

Adviesmaatregel 2. Uitbreiden hoofdstructuur verhardingen om de toegankelijkheid en de uitstraling te borgen.

8. Verhardingen; vernieuwen secundaire verhardingen

Met secundaire verhardingen worden de paden bedoeld die aansluiten op de hoofdstructuur. Op locatie 8 liggen in de bestaande situatie nog grindbetontegels. Om de begraafplaats een kwaliteitsimpuls te geven is gekozen om de verharding te vernieuwen. Hierbij is de keuze gevallen op Aquado. Dit is een halfverharding speciaal toepasbaar voor begraafplaatsen (zie afbeelding 2). De verharding is:

- Water- en luchtdoorlatend;
- Stabiel wegens hoge haakweerstand;
- Stof-arm;
- 100% herbruikbaar;
- Eenvoudig te verwerken en herstellen.

Afbeelding 2: Aquado halfverharding

Afbeelding 3: Bestaand beheerdersgebouw

9. Beheerdersgebouw

Het beheerdersgebouw in Arkel is in slechte staat (zie afbeelding 3). Alhoewel de sloop van het beheerdersgebouw zal zorgen voor ruimte om te begraven is dit niet nodig. Er is geen capaciteitsprobleem op Arkel. Het gebouw wordt dagelijks gebruikt door de beheerders om hier materialen in op te slaan voor de onderhoudswerkzaamheden, daarnaast staan de materialen voor begrafenissen erin opgeslagen. Het gebouw is gelokaliseerd t.p.v. punt 9 in figuur 1. Zoals eerder verwoord zal u over de omgang met gebouwen een apart voorstel worden voorgelegd, waarin alle voor- en nadelen van sloop danwel handhaving worden opgesomd om zo tot een weloverwogen besluit te komen.

10. Grondwaterprobleem grafvelden A, B, en C

In april van 2018 heeft het bedrijf Sweco een inventariserend onderzoek gedaan ten behoeve van mogelijke oplossingen van de grondwateroverlast op negen begraafplaatsen in de gemeente Molenlanden (rapportage SWNL0224559 d.d. 19-04-2018). Het doel daarvan was het bepalen van de oorzaken van de wateroverlast en het aangeven van mogelijke oplossingen. Voor begraafplaats Arkel zijn ook veldwerkzaamheden uitgevoerd. Uit het rapport blijkt dat er weinig tot geen wateroverlast is, er zijn echter maar op twee plaatsen onderzoek gedaan. In de praktijk is er pleksgewijs een waterprobleem. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat de grond afwisselend bestaat uit lichte klei en zware zwavel (mv tot 3,5 a 4,5 m -mv). Wij adviseren dit probleem gefaseerd aan te pakken. Beginnend met de volgende werkzaamheden tijdens het herinrichten van grafveld A:

- Met de herinrichting van grafveld A wordt het grafvak geruimd. Tijdens deze ruimingen dient de grond uitgewisseld te worden naar een zandgrond.
- Aanbrengen van een samengesteld drainagesysteem.
    - Grafvelden draineren met twee drainstrengen op één doorspuitput (groene lijnen);
    - Één hoofdafvoer incl. inspectieputten. De hoofdafvoer, voert het water af naar de watergang aan de noordwestzijde van de begraafplaats (blauwe stippellijn.

De grafvelden B en C kunnen in de toekomst aangesloten worden op het gerealiseerde samengestelde drainagesysteem.

Adviesmaatregel 3. Aanpak wateroverlast d.m.v. uitruilen grond en realiseren samengesteld drainagesysteem.

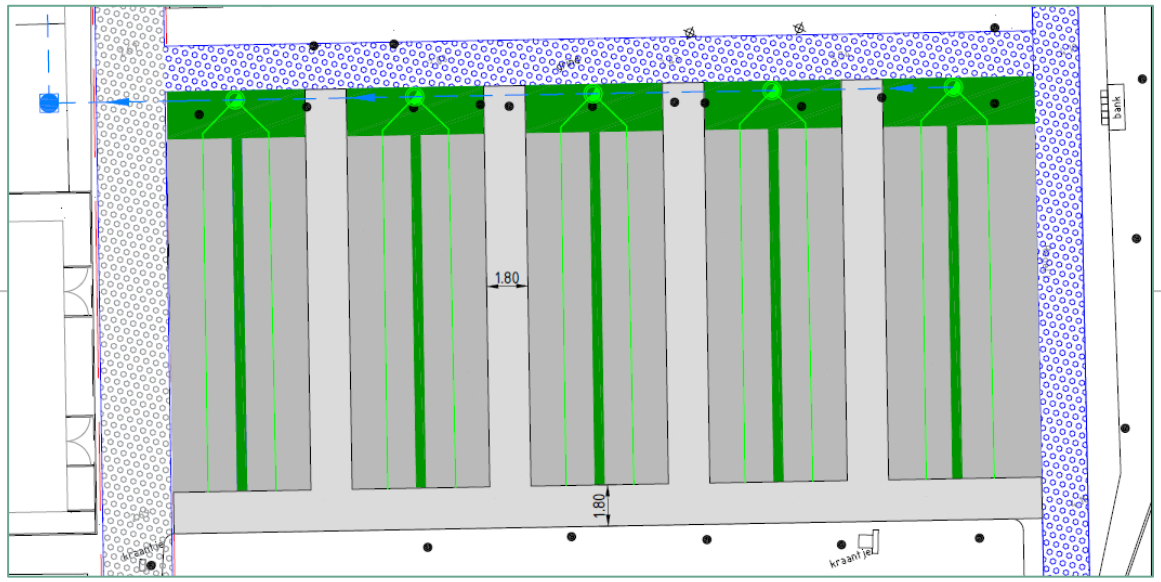

Figuur 5: Grondwaterprobleem grafveld A, B en C

1.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Onduidelijke entree begraafplaats	€ 6.220,-	Hoog
2.	Uitstraling en gebruik fietsenstalling	€ 4.620,-	Hoog
3.	Uitstraling parkeerplaats	€ 22.560,-	Middel
4.	Onlogische inrichting grafveld A	€ 16.910,-	Laag
5.	Onlogische inrichting nog uit te geven grafveld	€ 4.550,-	Laag
6.	Urnenvoorzieningen incl. verzamelgraf en monument	€ 10.000,-	Hoog
7.	Verhardingen; uitbreiden hoofdstructuur	€ 21.430,-	Middel
8.	Verhardingen; vernieuwen secundaire verhardingen	€ 6.270,-	Hoog
9.	Beheerdersgebouw	Advisering volgt	Laag
10.	Grondwaterprobleem grafvelden A, B, C en D	€ 15.700,-	Laag
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 168.000,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 372.000,-**	

2. Begraafplaats C.M. van Houwelingweg

2.1 Inleiding C.M. van Houwelingweg

De begraafplaats aan de C.M. van Houwelingweg ligt aan een doorgaande weg in het buitengebied. De begraafplaats is aan alle zijden omgeven door grasland. Deze begraafplaats heeft op korte termijn (2026/2027) een capaciteitsprobleem.

2.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunt en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Capaciteitsprobleem; uitbreiden *Andere oplossing door uitbreiden in plaats van begraven op Kerkweg*	Afwijking
2.	Capaciteitsprobleem; inbreiden	Overeenkomst
3.	Urnenvoorzieningen *Op andere manier vormgegeven, waardoor beeldkwaliteit wordt verhoogd*	Afwijking
4.	Verhardingen, aanpak hoofdstructuur	Overeenkomst
5.	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument	Overeenkomst
6.	Grafveld kindergraven	Overeenkomst
7.	Urnentaart verwijderen *Er wordt geen gebruik van gemaakt, ruimte voor graven*	Afwijking
8.	Aanzicht begraafplaats *Zichtbaarheid begraafplaats vergroten*	Afwijking

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 5 schematisch weergegeven.

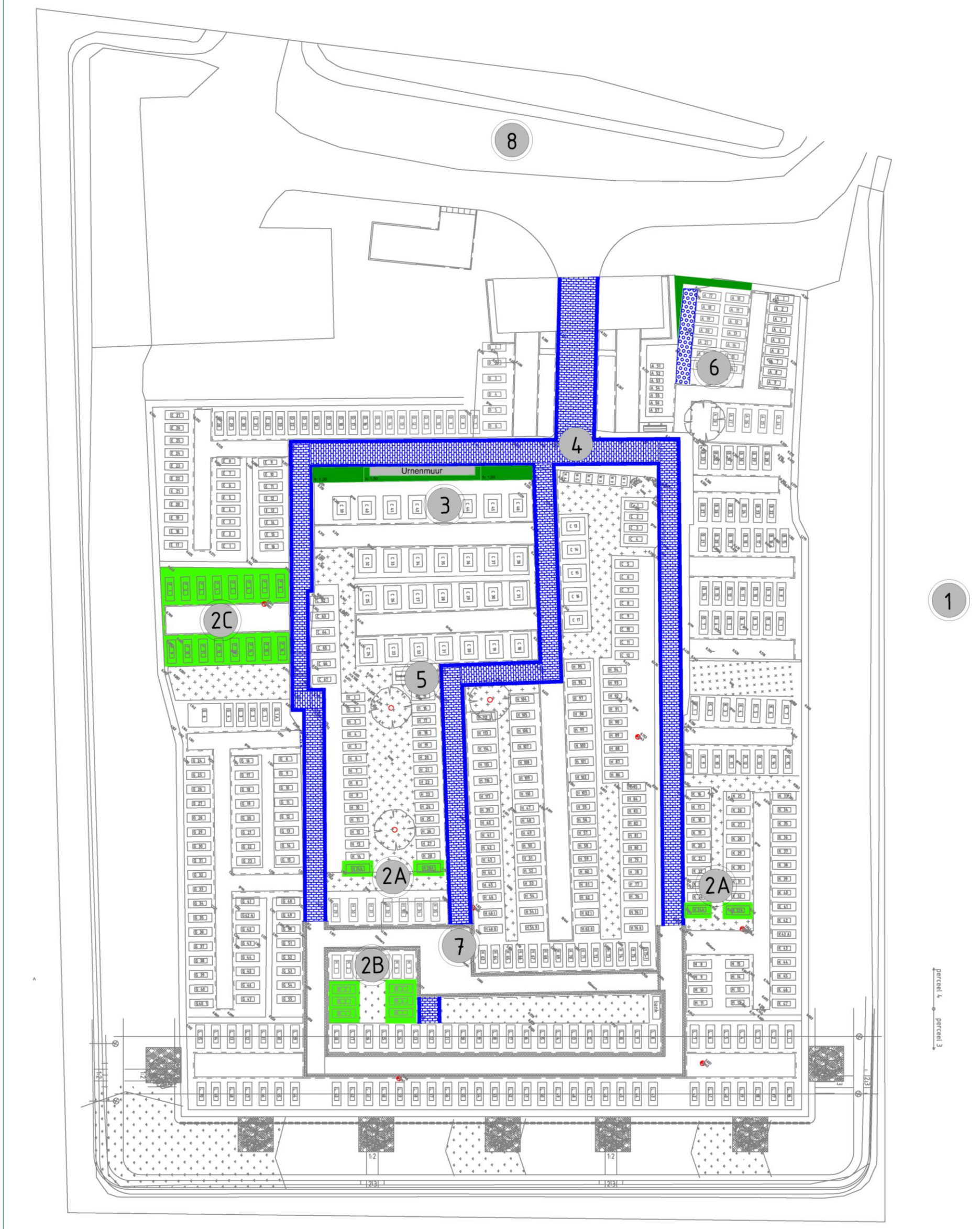

Figuur 6: Locaties Knelpunten/verbeterpunten C.M. van Houwelingweg

2.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Giessenburg C.M. van Houwelingweg zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten en bijbehorende maatregelen toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

1. Capaciteitsprobleem, uitbreiden

Door de extra begravingen door Covid-19 zijn er meer graven uitgegeven dan was voorzien. Het gemiddelde zit nu op negen graven per jaar, waarbij er van één graf afstand wordt gedaan. Als we uitgaan van dit 'worst case scenario' is de begraafplaats rond 2026/2027 vol. Binnen de contouren van de begraafplaats zijn enkele oplossingen gevonden (zie maatregel 2). Het uitbreiden van deze begraafplaats is een logische keuze. Het perceel ten oosten van de huidige begraafplaats is eigendom van de gemeente en het heeft reeds de bestemming "Maatschappelijk" met functieaanduiding 'begraafplaats'. Dat betekent dat er geen bestemmingsplanwijziging nodig is. Wel dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd en moeten de volgende onderzoeken worden uitgevoerd:

1. archeologisch onderzoek;
2. inmeting;
3. grondonderzoek;
4. zettingsanalyse;
5. stabiliteitsanalyse;
6. bodemonderzoek;
7. drainageadvies;
8. flora en fauna;
9. explosievenonderzoek (afhankelijk van het grondverzet).

Afbeelding 2: Uitbreiding C.M. van Houwelingweg

Het perceel is circa 2.700 m^2 groot (excl. watergangen). Uitgaande van een brutografoppervlak van 8 m^2, betekent dit dat hier circa 337 graven gerealiseerd kunnen worden. In de brutografoppervlakte is rekening gehouden met o.a. verhardingen, groen, grafmonumenten, terreininrichtingen en meubilair.

Met een grafuitgifte van negen graven per jaar is hier voor de komende 37 jaar capaciteit. Tezamen met de huidige begraafplaats is hiermee het capaciteitsprobleem opgelost.

Adviesmaatregel 4. In 2026/2027 ontstaat een capaciteitsprobleem. Op korte termijn realiseren van een uitbreiding op het terrein (grasland) aan de oostzijde van de begraafplaats.

2. Capaciteitsprobleem, inbreiden

Zoals bij knelpunt 1 omschreven verwachten we op korte termijn een capaciteitstekort. Er dienen zo spoedig mogelijk graven te worden bijgemaakt. Binnen de huidige contouren van de begraafplaats zijn enkele mogelijkheden, deze zijn lichtgroen uitgelicht in figuur 6:

Maatregel 2A: Inbreiden bestaande grafrijen

Door op twee plaatsen de grafrijen door te trekken is het mogelijk vier graven toe te voegen. Hierbij moet rekening gehouden worden met de volgende werkzaamheden:

- Verwijderen taxushagen;
- Aanbrengen grond;
- Aanbrengen nieuwe taxushagen.

Maatregel 2B: Inbreiden in plantvak

De ruimte tussen twee grafrijen in, is momenteel een heesterbeplanting. In deze oppervlakte kunnen vier extra graven gerealiseerd worden. Hiervoor dient de verharding uitgebreid te worden zoals weergegeven in figuur 6.

Als noodoptie kan het bestaande pad tussen grafvak H en L versmald worden met 0,50 m. Het pad is dan nog 1,50 m breed. Door het pad te versmallen en de bestaande haag op te offeren kunnen nog dertien extra graven worden gerealiseerd. Dit geniet niet de voorkeur en kan als laatste redmiddel worden ingezet.

Maatregel 2C: Algemene graven ruimen

Er zijn momenteel zestien algemene graven aanwezig die geruimd kunnen worden. Deze kunnen als een particulier graf 2- diep opnieuw uitgegeven worden.

Adviesmaatregel 5. Ruimen van zestien algemene graven en omzetten in 2- diep particuliere graven om op korte termijn capaciteit te creëren.

3. Urnenvoorzieningen

Op elke begraafplaats moet ruimte zijn voor asbestemmingen. Bij de begraafplaats aan de Houwelingenweg is momenteel een urnentafel aanwezig, maar er wordt weinig tot geen gebruik van gemaakt. Om de asbestemmingen aantrekkelijk te maken wordt urnenmuur geplaatst. In figuur 7 is de urnenmuur schematisch uitgewerkt.

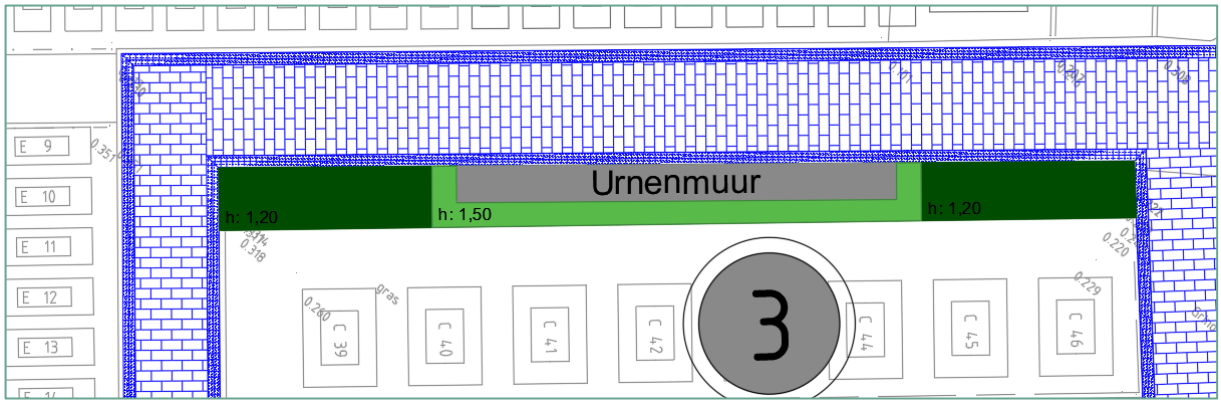

Figuur 7: Urnenmuur

Er is gekozen om de urnenmuur te realiseren achter grafrij C. Hier ligt een grasstrook die niet breed genoeg is om een grafrij van te maken. De werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden zijn als volgt:

- Verwijderen gedeelte bestaande Taxus haag;
- Verwijderen gazonstrook;
- Aanleg urnenmuur, hoogte 1,50 m;
- Uitbreiden bestaande taxus haag, hoogte 1,50 m rondom urnenmuur (kleur lichtgroen), overige hoogte 1,20 m (kleur donkergroen).

4. Verhardingen, aanpak hoofdstructuur

Een gedeelte van de hoofdstructuur is reeds vervangen. Alhoewel dit gedeelte is vernieuwd is het merendeel van de verharding nog uitgevoerd in asfalt. De asfalt paden zijn van slechte kwaliteit en dienen te worden vervangen. In het knelpuntenoverzicht zijn in het blauw de paden weergegeven die uitgevoerd dienen te worden in de hoofdstructuur. Er is gekozen de verharding die in 2021 is gerealiseerd door te trekken (zie afbeelding 5). Deze verharding komt overeen met Arkel.

Hoofdstructuur bestaand uit (circa :
- Opsluiting d.m.v. betonnen opsluitband 100x200x1000 mm;
- Betonstraatsteen, halve keiformaat, antraciet t.b.v. streklaag;
- Betonstraatsteen, keiformaat, wit t.b.v. looppad.

In de uitvoeringsfase dient rekening gehouden te worden met het hoogteverschil op de begraafplaats. De verharding dient zo uitgevoerd te worden dat de begraafplaats toegankelijk is voor rolstoelgebruikers.

De secundaire padenstructuur op de begraafplaats bestaat uit halfverharding. De overgang van deze paden dient aangesloten te worden op de nieuwe hoofdstructuur.

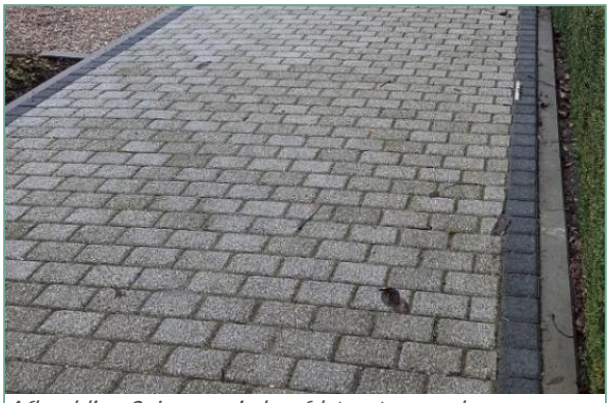

Afbeelding 3: Impressie hoofdstructuur paden

Adviesmaatregel 6. Uitbreiden hoofdstructuur verhardingen om de veiligheid, het onderhoudsniveau en de uitstraling te borgen.

5. Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument

Ten plaatse van het verzamelgraf dient een extra verzamelgraf aangebracht te worden. Het monument wat er momenteel op staat dateert uit 2012. Hierop kunnen geen plaatjes door nabestaanden aangebracht worden. Naast het aanbrengen van een extra verzamelgraf wordt het monument (conform kaderstelling) vervangen door een monument waarop nabestaanden een plaatje van de overledene kunnen laten plaatsen.

6. Grafveld kindergraven

Op de begraafplaats is een apart veld voor kindergraven aanwezig. Echter is dit grafveld niet optimaal ingericht. Door het voetpad aan één zijde door te trekken en de bestaande haag aan te passen krijgt grafveld A een logische indeling. Hierdoor kunnen nog veertien kindergraven uitgegeven worden.

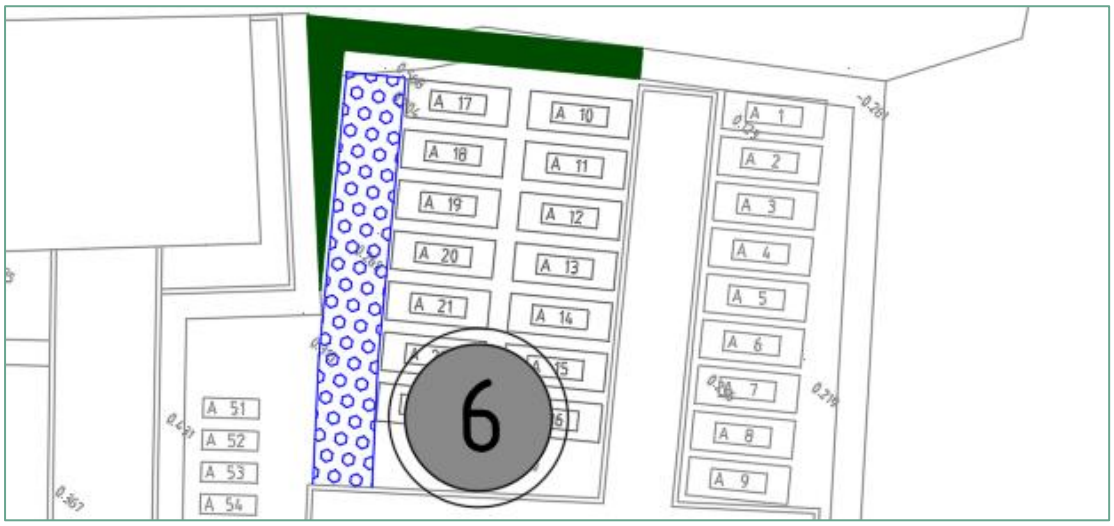

Figuur 8: Grafveld A

7. Urnentaart verwijderen

Op de begraafplaats is een urnentaart aanwezig. Hier wordt echter geen gebruik van gemaakt. De urnentaart dient te worden verwijderd. Werkzaamheden:

- Urnentaart verwijderen;
- Halfverharding onder urnentaart verwijderen;
- Halfverharding vervangen door verharding hoofdstructuur.

8. Aanzicht begraafplaats

De strook beplanting aan de rijbaan zijde is aangeplant met bosplantsoen. De entree van de begraafplaats is hierdoor onduidelijk en het past niet bij het gewenste kwaliteitsbeeld. Het opnieuw inrichten van deze plantenborder met een bijpassend beplantingsplan zal de zichtbaarheid en beleving vergroten.

2.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Capaciteitsprobleem; uitbreiden (onderzoekskosten)	€ 20.000,-	Zeer Hoog
2.	Capaciteitsprobleem; inbreiden	€ 4.700,-	Zeer Hoog
3.	Urnenvoorzieningen	€ 1.690,-	Hoog
4.	Verhardingen, aanpak hoofdstructuur	€ 27.900,-	Middel
5.	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument	€ 5.400,-	Hoog
6.	Grafveld kindergraven	€ 1.960,-	Laag
7.	Urnentaart verwijderen	€ 590,-	Middel
8.	Aanzicht begraafplaats	€ 5.000,-	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 24.000,-	Hoog
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 121.000,-**	

3. Begraafplaats Giessenburg Kerkweg

3.1 Inleiding Giessenburg Kerkweg

De begraafplaats Giessenburg Kerkweg ligt in het centrum van het dorp en wordt omsloten door de Kerkweg en Kerkhoflaan. Het is een relatief kleine begraafplaats.

3.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Vervangen verhardingen *Uitgebreid met het vervangen van het gehele toegangspad*	Afwijking
2.	Handhaven beleid grafvelden A, B en C *Door onbepaalde tijd graven is herinrichting op korte termijn (<10 jaar niet mogelijk)*	Afwijking
3.	Plaatsen monument verzamelgraf	Overeenkomst

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 9 schematisch weergegeven.

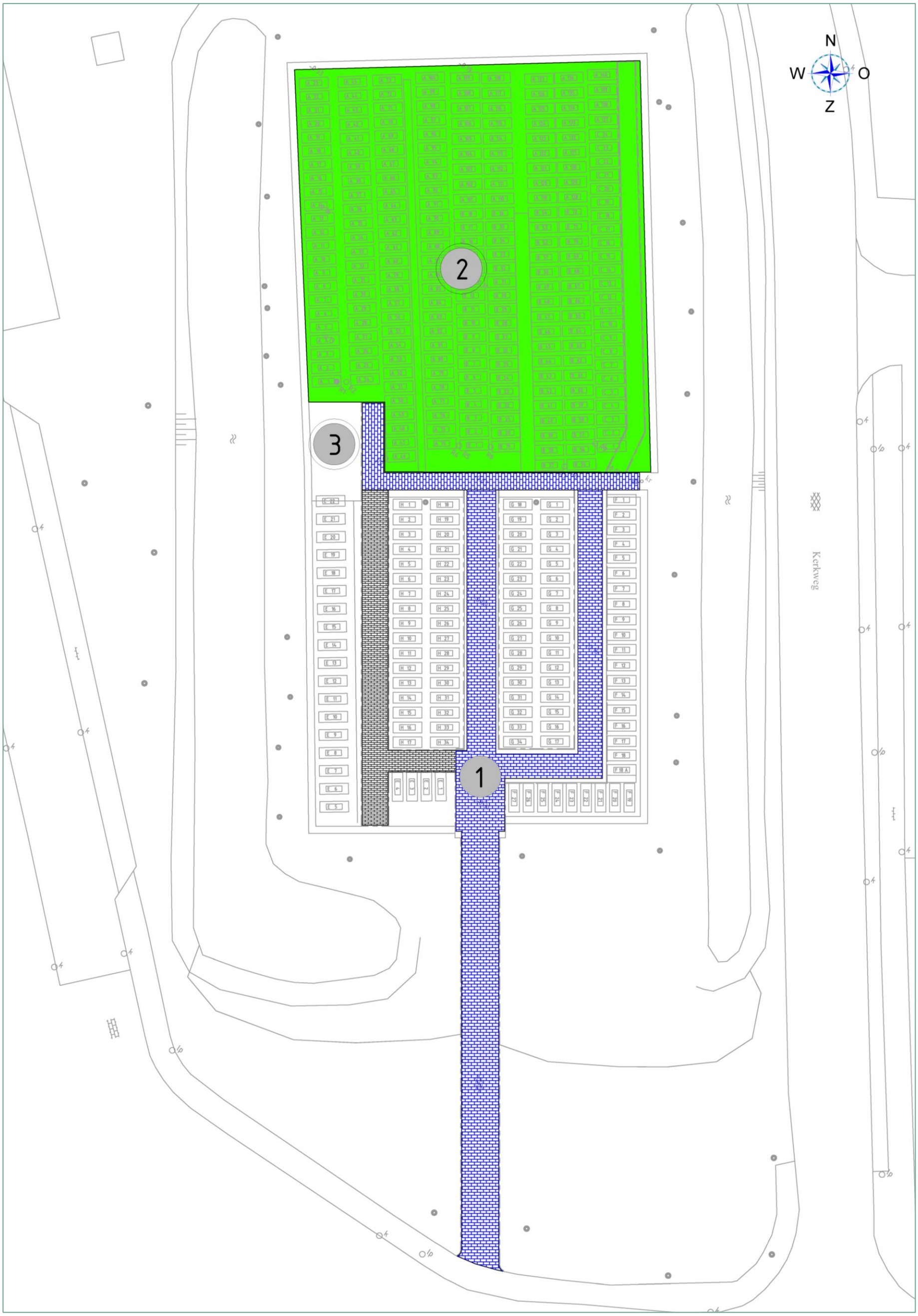

Figuur 9: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Giessenburg Kerkweg

3.3 Maatregelen

Voor de begraafplaats Giessenburg Kerkweg zijn drie knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken. Er is geen capaciteitsprobleem voor deze begraafplaats. In tegenstelling tot de CM van Houwelingweg is hier weinig begraven. In de afgelopen zes jaar zijn hier twee nieuwe graven uitgegeven en 17 bijzettingen geweest.

1. Vervangen verhardingen

De verhardingen op de begraafplaats bestaan uit grindbetontegels, asfalt en klinkerverharding. Een gedeelte van de verharding is recent vervangen voor klinkerverharding. De staat van het asfalt is slecht en de paden zijn te breed, hierdoor is begraven lastig. De grindbetontegels zijn verzakt en zijn in de winterperiode glad. In figuur 9 zijn in het blauw de verhardingen aangegeven welke vervangen moeten worden. Dit zijn de paden die zijn uitgevoerd in asfalt en grindbetontegels.
De grindbetontegels die als 'pad' dienen in grafvak A, B en C blijven behouden. Door de afwijkende maatvoering van de graven zijn er regelmatig verzakkingen waardoor het opnieuw aanbrengen van verhardingen als kapitaalvernietiging wordt gezien.

2. Handhaven beleid grafvelden A, B en C

Op het achterste deel van de begraafplaats zijn 129 graven nog in gebruik als graf voor onbepaalde tijd. Dat is 55% van de graven die daar liggen. Voor dit deel zijn in 2018 brieven aan de rechthebbenden verzonden dat er niet meer geschud mag worden, maar dat alleen de bestaande graflagen nog in gebruik genomen mogen worden. Dat betekent dat dit gedeelte gesloten wordt voor nieuwe begravingen en alleen nog bijzettingen mogen plaatsvinden in bestaande vrije lagen. Er zijn zoveel graven voor onbepaalde tijd uitgegeven dat de herinrichtingsplannen pas in de verre toekomst uitgevoerd kunnen worden. Er is voldoende ruimte aan de voorzijde van de begraafplaats om te kunnen blijven begraven.

Adviesmaatregel 7. Grafveld A, B en C sluiten met het recht enkel de bestaande graflagen nog in gebruik te laten nemen. Hierdoor kunnen deze grafvelden in de toekomst opnieuw ingericht worden.

3. Plaatsen monument verzamelgraf

Er is een keuze gemaakt om de verzamelgraven op de begraafplaatsen in de gemeente Molenlanden te voorzien van een monument met een bepaalde uitstraling. Deze monumenten worden identiek. Het monument dat er momenteel op staat dateert uit 2012. Hierop kunnen geen plaatjes door nabestaanden aangebracht worden. Het monument dient vervangen te worden door een nieuw monument welke de mogelijkheid geeft voor het aanbrengen van de naam van de overledene.

3.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Vervangen verhardingen	€ 17.460,-	Middel
2.	Aanpassen beleid grafvelden A, B en C	€ 3.600.-	Hoog
3.	Plaatsen monument verzamelgraf	€ 400,-	Hoog
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 69.000,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl BTW		**€ 127.000,-**	

4. Begraafplaats Hoogblokland

4.1 Inleiding Hoogblokland

De begraafplaats in Hoogblokland is gelegen aan de doorgaande Dorpsweg. Aan drie zijden van de begraafplaats zijn woningen gesitueerd. Het achterste deel van de begraafplaats is opgehoogd en omrand met een haag.

4.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Sloop bestaande aula	Overeenkomst
2.	Grondwater probleem lage gedeelte *Er is voldoende capaciteit op het hoge deel*	Afwijking
3.	Urnenvoorzieningen *Urnenvoorzieningen worden iets anders ingedeeld zodat de beeldkwaliteit wordt verhoogd*	Afwijking
4.	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument	Overeenkomst
5.	Verharding, hoofdstructuur *De hoofdstructuur wordt iets anders opgezet, waardoor de beeldkwaliteit wordt verhoogd*	Afwijking

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 10 schematisch weergegeven.

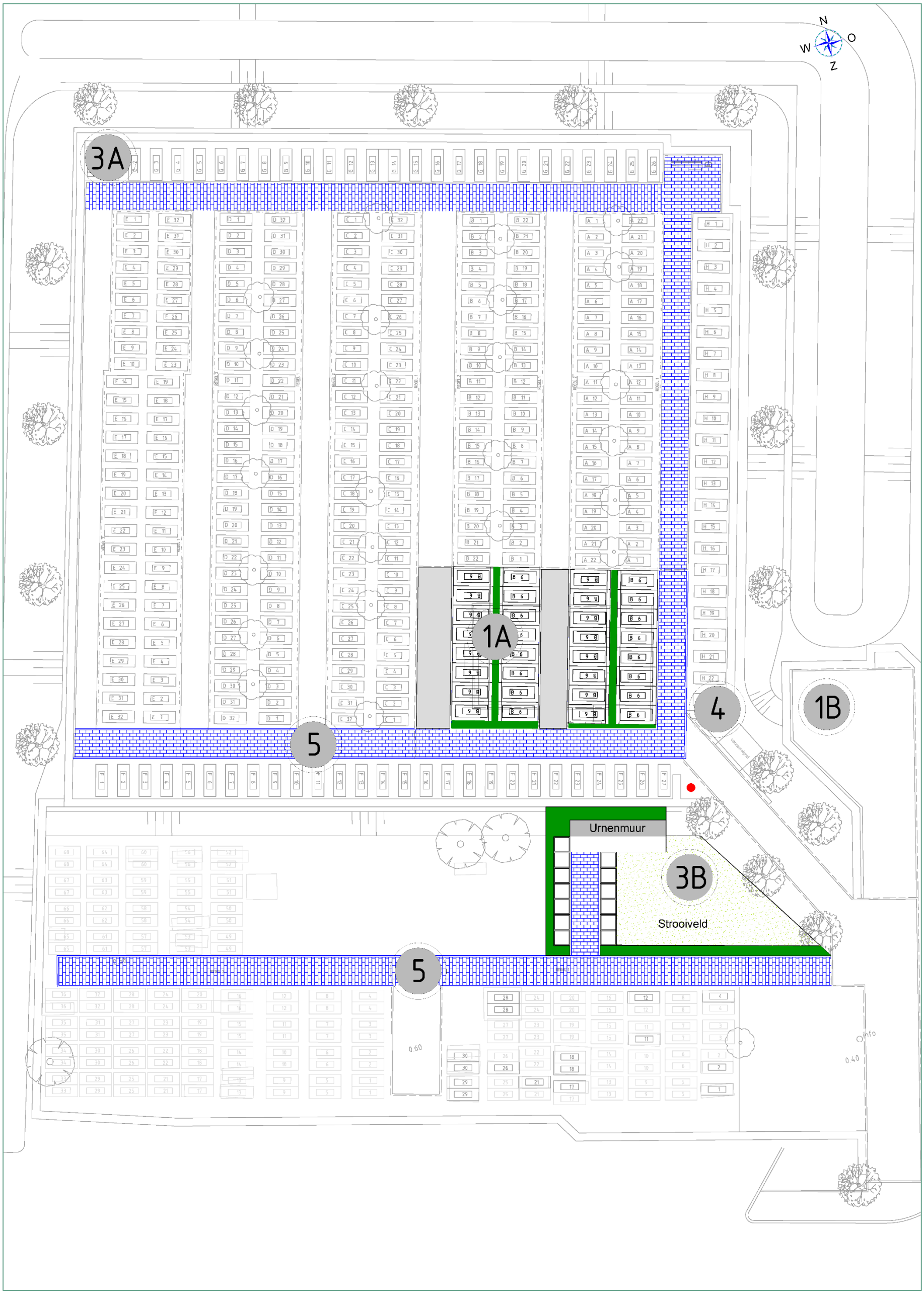

Figuur 10: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Hoogblokland

4.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Hoogblokland zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken. Er is op deze begraafplaats voldoende capaciteit aanwezig.

1. Beheerdersgebouw

De huidige aula is in gebruik als berging. De aula heeft achterstallig onderhoud. In plaats van een aula kan een beheerdersgebouw op het lager gelegen gedeelte van de begraafplaats gemaakt worden (locatie 1B). De ruimte die beschikbaar komt kan worden gebruikt om te begraven. In afbeelding 6 is schematisch weergegeven hoe de bestaande grafrijen doorgetrokken kunnen worden. Door het verwijderen van de aula komen 32 extra graven vrij. Alhoewel het voor de begraafcapaciteit niet nodig is het gebouw weg te halen of te verplaatsen (zie knelpunt 2) zal het een goed ingerichte begraafplaats opleveren. Zoals eerder verwoord zal u over de omgang met gebouwen een apart voorstel worden voorgelegd, waarin alle voor- en nadelen van sloop danwel handhaving worden opgesomd om zo tot een weloverwogen besluit te komen.

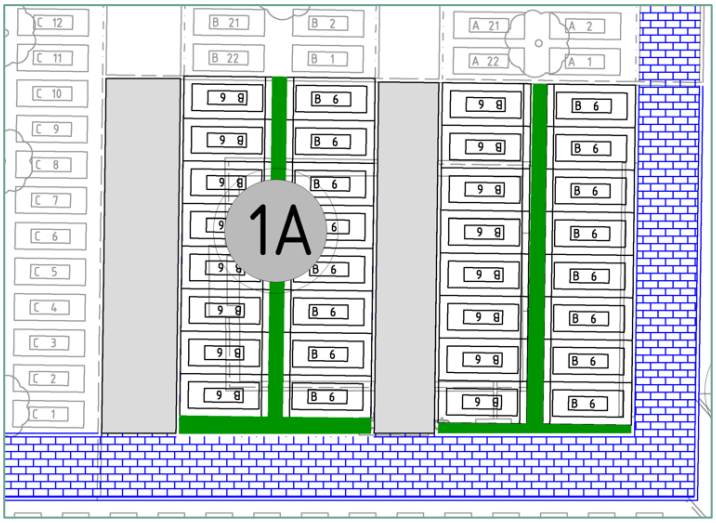

Afbeelding 4: Uitbreiding graven

Afbeelding 5: Aula Hoogblokland

2. Grondwaterprobleem lage gedeelte

Er is voldoende capaciteit op het hoge deel aanwezig om in de toekomst te blijven begraven. Jaarlijks worden er gemiddeld 2,4 graven uitgegeven terwijl er van zes graven afstand wordt gedaan. Het aantal vrije graven loopt in de toekomst op. In het lage (voorste) deel van de begraafplaats zijn alleen nog graven voor onbepaalde tijd aanwezig. Dit zijn 21 graven waarbij twee personen naast elkaar begraven zijn. Daarnaast is er nog één oorlogsgraf aanwezig.

Op het lage (voorste) deel van de begraafplaats is een grondwaterprobleem. Hier kan alleen 1- diep worden begraven. Omdat er geen capaciteitsprobleem is op het hoge deel, en hier in de toekomst begraven kan worden is het niet nodig om het lage deel op te hogen. Wel kunnen hier in de toekomst 1-diep graven of asbestemmingen gemaakt worden.

3. Urnenvoorzieningen

Omdat op het lage deel van de begraafplaats niet twee-diep begraven kan worden is het logisch om op deze plaats de urnenvoorzieningen te realiseren. Momenteel zijn er zes urnengraven op het hoge deel aanwezig, waarvan één in gebruik (locatie 3A). Het verplaatsen van deze urnengraven naar het lagere deel, waarbij de urnengraven opgenomen worden in de 'urnentuin' geeft een impuls aan het kwaliteitsbeeld en indeling van de begraafplaats.
Daarnaast kan de ruimte die in gebruik is als urnengraf opnieuw als twee- diep graf worden uitgegeven.
In figuur 11 is schematisch de indeling van de urnenvoorzieningen weergegeven, met de daarbij behoorden werkzaamheden:

- Uitwerken ontwerp urnentuin;
- Verwijderen gazon en uitvlakken toplaag;
- Aanbrengen verhardingen;
- Aanbrengen urnengraven en urnenmuur;
- Inzaaien strooiveld met (bloemrijk) grasmengsel;
- Aanbrengen hagen en eventuele heesterbeplanting.

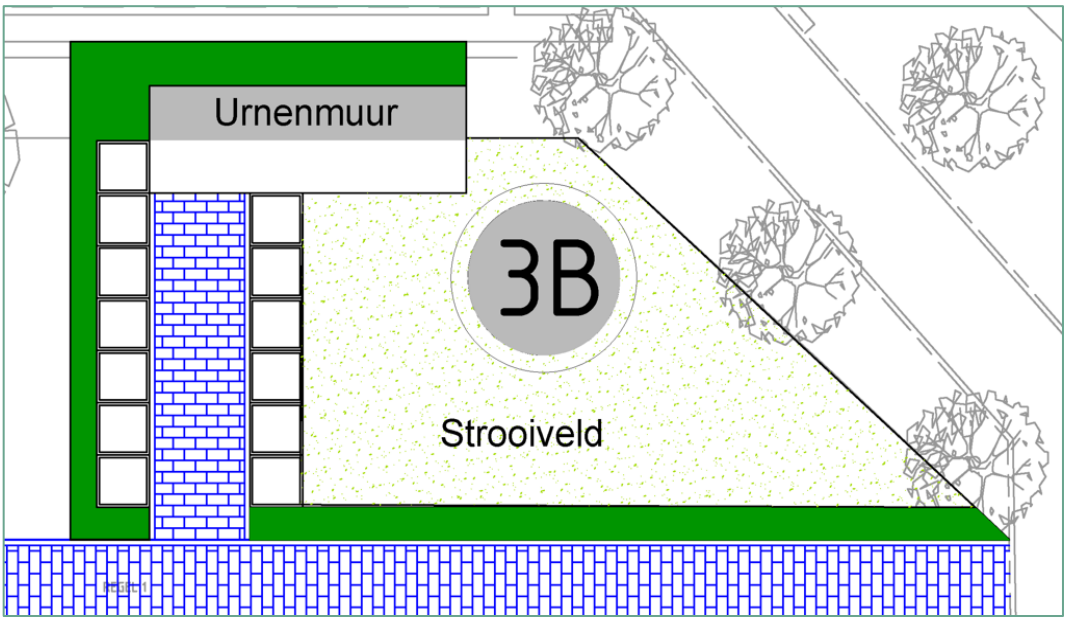

Figuur 11: Urnenvoorzieningen Hoogblokland

Adviesmaatregel 8. Realiseren 'urnentuin' op het lage gedeelte van de begraafplaats. In de 'urnentuin' moet ruimte zijn voor de urnenmuur, de urnengraven en een strooiveld.

4. Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument

Er is een verzamelgraf aanwezig op het lage deel van de begraafplaats, rechts naast de ingang van het hoge deel. Omdat er van steeds meer graven afstand wordt gedaan is het logisch om een extra verzamelgraf aan te brengen. Omdat de capaciteit op de begraafplaats voldoende is, is het voorstel dit ten plaatse van nummer 4 aangegeven in figuur 9 te doen. Om een nieuw verzamelgraf naast de bestaande te leggen is een uitdaging i.v.m. het hoogteverschil en een aanwezige waterleiding. Ook past hier het nieuwe herdenkingsmonument op.

5. Verharding, hoofdstructuur

Het merendeel van de verhardingen op de begraafplaats is uitgevoerd in halfverharding. Vooral op het lage gedeelte is het voetpad van slechte kwaliteit (zie afbeelding 8). Om de beleving en het kwaliteitsniveau te waarborgen is het van belang om dit pad te vernieuwen. Wij adviseren de bestaande padenstructuur op de volgende gedeelten uit te breiden (zie figuur 10, blauwe arcering).

- Hoofdpad lage gedeelte;
- U-vorm hoge gedeelte, hierdoor vergroten we de bereikbaarheid van de grafrijen.

Bestaande hoofdstructuur uitbreiden, bestaand uit:

- Opsluiting d.m.v. betonnen opsluitband 100x200x1000 mm;
- Betonstraatsteen, halve keiformaat, antraciet t.b.v. streklaag;
- Betonstraatsteen, keiformaat, wit t.b.v. looppad.

Afbeelding 8: halfverharding lage gedeelte

Afbeelding 9: hoofdstructuur hoge gedeelte

Adviesmaatregel 9. Aanleg/uitbreiden hoofdstructuur verhardingen lage-en hoge gedeelte om de veiligheid, bereikbaarheid en de uitstraling te borgen.

4.5 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Beheerdersgebouw	Advisering volgt	
2.	Grondwater probleem lage gedeelte	n.v.t.	
3.	Urnenvoorzieningen	€ 6.800,-	Hoog
4.	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument	€ 5.400,-	Hoog
5.	Verharding, hoofdstructuur	€ 12.910,-	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 48.500,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl BTW		**€ 104.000,-**	

5. Begraafplaats Hoornaar

5.1 Inleiding Hoornaar

De begraafplaats in Hoornaar ligt naast en achter de kerk. Aan de achterzijde van de begraafplaats is een perceel met een speeltuintje, aan de zijkant zijn volkstuintjes en de tuin van de kerk gerealiseerd. Deze begraafplaats is bijna vol.

5.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Capaciteitsprobleem, uitbreiden	Overeenkomst
	Nu zijn er locaties onderzocht waar uitgebreid kan worden	
2.	Capaciteitsprobleem, inbreiden	Overeenkomst
	Nu zijn er locaties aangewezen waar graven gemaakt kunnen worden	
3.	Grafveld ongeletterd	Overeenkomst
4.	Inpassen urnenvoorzieningen *Urnenvoorzieningen anders vormgegeven*	Afwijking
5.	Grafstenen draaien	Afwijking
	Extra maatregel	

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 12 schematisch weergegeven

Figuur 12: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Hoornaar

5.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Hoornaar zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

Uit de behoefte- en capaciteitsberekening van eind 2021 blijkt dat er gemiddeld 4,5 graf per jaar wordt uitgegeven. Met de huidige capaciteit (zonder hergebruik) betekent dit dat de begraafplaats omstreeks 2026 vol is. Echter zijn er in de Covid-19 periode meer graven uitgegeven (6 in 2020 en 10 in 2021). Indien deze trend zich doorzet, en we uitgaan van een uitgifte van gemiddeld 8 graven per jaar, is de begraafplaats omstreeks 2023 vol.

Volgens de berekeningen is er behoefte aan 155 nieuwe graven (als de gemiddelde uitgifte 4,5 graven per jaar is) en aan 256 graven (indien de gemiddelde uitgifte 8 graven per jaar is).

We hebben mogelijkheden onderzocht buiten en binnen de contouren van de begraafplaats, waarbij we uit zijn gegaan van het slechtste scenario: een gemiddelde uitgifte van 8 graven per jaar, en een behoefte aan 256 nieuwe graven. In figuur 13 zijn de mogelijke locaties van de uitbreidingen aangegeven.

Figuur 13: Uitbreidingsmogelijkheden Hoornaar

1. Capaciteitsprobleem, uitbreiden

Mogelijkheid 1A. Het verplaatsen van de haag

De begraafplaats is aan de noordzijde omheind met een haag. Met het verwijderen van deze haag en het uitbreiden van het talud kan de begraafplaats aan deze zijde worden uitgebreid. Er kan dan één extra grafrij worden gerealiseerd met circa 28 graven. Met deze 28 graven kan ongeveer 3,5 jaar extra begraven worden. Dit betekent wel dat het talud opgehoogd moet worden, waarbij de nodige onderzoeken uitgevoerd moeten worden. Er dient een bodemonderzoek plaats te vinden naar de bodemkwaliteit en de zettingstijd moet berekend worden. Tevens dient de bestemming gewijzigd te worden.

Mogelijkheid 1B. Uitbreiding richting speelvoorziening

Het perceel achter de begraafplaats is momenteel in gebruik als speeltuin. Indien dit perceel

(gedeeltelijk) in gebruik genomen wordt, dan dienen de volgende onderzoeken/ werkzaamheden uitgevoerd te worden:

- Bestemmingsplanwijziging;
- Archeologisch onderzoek;
- Explosievenonderzoek: afhankelijk van verdenking gebied, verwacht grondverzet of risico zettingsdruk ophoging (navraag bij onderzoeksbureau nodig);
- Zettingsonderzoek: vanwege drooglegging, inschatting benodigde ophoging;
- Watertoets/berekening en inpassing compensatie: vanwege eventuele demping en toename verharding;
- Planschaderisicoanalyse in verband met nabijheid woningen.

Dit perceel is circa 1.250 m². Hier kunnen ongeveer 156 graven gemaakt worden. Dat is te weinig om te voldoen aan de behoefte. Het uitbreiden op de speelplaats heeft daarnaast grote invloed op de nabijgelegen woningen. De begraafplaats komt te veel de kant van de woningen op. Daarnaast dient er een andere plek voor de speelvoorzieningen gevonden te worden. Het advies is om deze uitbreidingmogelijkheid niet verder te onderzoeken.

Mogelijkheid 1C. Uitbreiding richting tuin van de kerk

De naastgelegen kerk heeft een tuin die aansluit op de huidige begraafplaats. Wellicht is het mogelijk dit perceel te kopen of via ruilverkaveling in bezit te krijgen. Hiervoor dienen eerst gesprekken met de kerk te worden gevoerd. Dit perceel is 725 m² groot. Om de 256 nieuwe graven kwijt te kunnen is 2.000 m² nodig. Een perceel van 725 m² komt neer op circa 90 graven, dat is te weinig. Het advies is om deze uitbreidingmogelijkheid niet verder te onderzoeken.

Mogelijkheid 1D. Uitbreiden van de begraafplaats aan overzijde Dorpsweg

Aan de overzijde van de Dorpsweg ligt een parkeerplaats welke in eigendom van de kerk is. Aansluitend aan de parkeerplaats is een perceel (grasland) dat wordt gebruikt voor de fokveedag. Dit perceel kan als begraafplaats worden ingericht. Hiervoor zijn diverse onderzoeken/ werkzaamheden nodig:

- Bestemmingsplanwijziging;
- Archeologisch onderzoek;
- Explosievenonderzoek: afhankelijk van verdenking gebied, verwacht grondverzet of risico zettingsdruk ophoging (navraag bij onderzoeksbureau nodig);
- Zettingsonderzoek: vanwege drooglegging, inschatting benodigde ophoging;
- Flora en faunaonderzoek;
- Watertoets/berekening en inpassing compensatie: vanwege eventuele demping en toename verharding;
- Recht van overpad/ eigendom/ gebruik parkeerplaats.

Er is behoefte aan zo'n 256 nieuwe graven. Uitgaande van een bruto grafoppervlak van 8 m², is er circa 2.000 m² nodig. Het perceel is nu 5.780 m², dus dat geeft geen belemmering. Het advies is dan ook om deze mogelijkheid te onderzoeken op haalbaarheid. Daarnaast heeft elke uitbreiding te maken met belanghebbenden; een zorgvuldig participatieproces is een belangrijk onderdeel om te komen tot een uitbreiding.

Adviesmaatregel 10. Uitbreiden is noodzakelijk. De omschreven uitbreidingsmogelijkheden hebben allemaal voor-en nadelen. Het grootste issue is het aantal te realiseren graven en het nijpende tijdsframe. Uitgaande van het worst-case-scenario adviseren wij uitbreidingmogelijkheid 1D verder te onderzoeken.

2. Capaciteitsprobleem, inbreiden

Omdat er een nijpend tekort is en in het slechtste geval de begraafplaats in 2023 vol is zijn er ook enkele inbreidingsmogelijkheden. Bij het berekenen van de extra tijd is uitgegaan van een uitgifte van gemiddeld 8 graven per jaar.

Mogelijkheid 2A. Het doortrekken van grafrijen B, D en F

De grafrijen B, D en F kunnen met totaal zes graven worden uitgebreid. Met deze inbreiding kunnen mensen niet meer om de grafrijen heen lopen, wat onhandig is bij een afscheid aan het graf. Met het uitvoeren van deze inbreidingsmaatregel kan er minder dan één jaar extra worden begraven. Alhoewel deze optie niet de voorkeur heeft is het een noodzakelijk kwaad wat tijd rekt om de uitbreiding te realiseren. Het advies is dan ook deze maatregel uit te voeren.

Mogelijkheid 2B. Het doortrekken van grafrijen in grafveld M

Het hoofdpad aan de oostzijde van grafveld M is momenteel circa 3,00 m breed. Door dit pad te versmallen en de hagen langs het pad op te offeren kunnen de grafrijen uitgebreid worden. Hierdoor komen acht á negen extra graven vrij. Genoeg om ongeveer één jaar extra te begraven. Net zoals bij mogelijkheid 2A adviseren wij deze maatregel uit te voeren.

Mogelijkheid 2C. Beheerdersgebouw

De aula staat midden op de begraafplaats. Het gehele gebouw is onderkelderd. In de Toekomstvisie Giessenlanden is geadviseerd de aula te slopen. Voor het slopen is een behoorlijk budget benodigd. Door het gebouw te slopen kunnen op deze locatie circa 21 graven worden gerealiseerd (zie figuur 14). Hiermee kan ongeveer 2,5 jaar extra worden begraven en is dus een korte termijn oplossing voor het capaciteitsprobleem. Zoals eerder verwoord zal u over de omgang met gebouwen een apart voorstel worden voorgelegd, waarin alle voor- en nadelen danwel handhaving worden opgesomd om zo een weloverwogen besluit te komen.

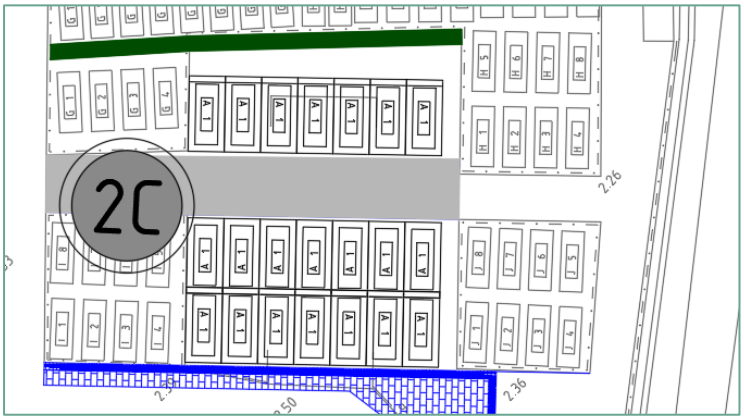

Figuur 14: Indeling graven na sloop gebouw, bron: Toekomstvisie Giessenlanden

Adviesmaatregel 11. De inbreidingsmogelijkheden zijn bedoeld om tijd te winnen om een uitbreiding te realiseren. Het komt er op neer dat elke vierkante meter van de begraafplaats gebruikt wordt en groenstroken en wellicht het gebouw weggehaald worden.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de in- en uitbreidingsmogelijkheden met het daarbij behorende argumenten en advies.

Mogelijkheid	Stuks graven	Argumenten	Advies
1A. Verplaatsen haag	28	Hoge kosten Lage begraafcapaciteit	Niet uitvoeren
1B. Uitbreiding naar speelvoorziening	156	Onrust omwonenden Hoge kosten	Niet uitvoeren
1C. Uitbreiding tuin kerk	90	Hoge kosten Lage begraafcapaciteit	Niet uitvoeren
1D. Uitbreiding overzijde Dorpsweg	722	Entree via parkeerplaats kerk Genoeg ruimte voor toekomst	Onderzoeken
2A. Doortrekken grafrijen B, D en F	6	Makkelijk uitvoerbaar Weinig kosten	Uitvoeren
2B. Doortrekken grafrijen grafveld M	9	Makkelijk uitvoerbaar Weinig kosten	Uitvoeren
2C. Beheerdersgebouw	21	Gebouw is eyecatcher Hoge kosten Lage begraafcapaciteit	Advisering volgt

3. Grafveld ongeletterd

Dit grafveld ligt rechts naast de ingang van de kerk. Het grafveld is in 2017 gesloten voor nieuwe uitgiftes en voor schudden. De rechthebbenden van de graven hebben een brief ontvangen dat zij vrije lagen mogen gebruiken maar dat het hergebruik van het graf niet uitgevoerd kan worden. De inrichting en maatvoering van dit veld is niet geschikt voor de huidige eisen van begraven. De grondsamenstelling is daarentegen wél goed, er is geen waterprobleem. Het sluiten van dit vak is gedaan zodat in de toekomst dit gedeelte opnieuw ingericht kan worden. Waar geen rekening mee is gehouden is dat het merendeel van dit grafvak (82%) bestaat uit graven voor onbepaalde tijd. Van de 84 graven zijn 69 graven voor onbepaalde tijd uitgegeven. Het herinrichtingsplan dat er nu ligt is dan ook gemaakt met een lange termijnvisie, waarbij de vraag gesteld kan worden wanneer dit dan uitgevoerd kan worden.

Mogelijkheid 1

Het grafveld gesloten houden voor toekomstige begravingen zodat in de (niet nader te bepalen) toekomst begonnen kan worden met de herinrichting. Dit is overeenkomstig aan wat naar rechthebbenden is gecommuniceerd.

Mogelijkheid 2

Het opnieuw uitgeven van bepaalde graven op (zoveel als mogelijk) strategische plekken om het capaciteitsprobleem op te lossen. Dit is afwijkend van wat aan rechthebbenden is gecommuniceerd.

Adviesmaatregel 12. Het grafveld ongeletterd blijft gesloten voor toekomstige begravingen omdat de maatvoering van de graven niet klopt. In de toekomst kan de maatvoering hersteld worden als er een nieuwe inrichting heeft plaatsgevonden.

4. Inpassen urnenvoorzieningen

Op elke begraafplaats moet ruimte zijn voor asbestemmingen. In Hoornaar zijn momenteel geen voorzieningen aanwezig. Omdat ruimte schaars is op de begraafplaats wordt de plantenborder aan de westzijde van de kerk achter het ongeletterde grafveld gebruikt om de asbestemmingen in te passen. Bij de inpassing zijn de volgende uitgangspunten belangrijk:

- Behoud monumentale muur, welke momenteel de verharding opsluit;
- In het verlengde van de algemene graven ligt een ondergrondse muur, waardoor graven moeilijk wordt;
- Inpassen van een urnenmuur (voorzien van urnen aan beide zijden);
- Inpassen van een extra verzamelgraf incl. monument;
- Inpassen van een strooiveld.

In figuur 15 is schematisch een ontwerp gemaakt waar de uitgangspunten zijn ingetekend. Een vervolgstap is het schematisch ontwerp verder uitwerken met bovenstaande uitgangspunten.

Figuur 15: Inpassing asbestemmingen/urnenvoorzieningen

Afbeelding 6: Grafrij Hoornaar

5. Grafstenen draaien

Ten plaatse van knelpunt 5 dienen twee grafmonumenten omgedraaid te worden (zie afbeelding 10). Door de grafmonumenten om te draaien wordt de grafrij bij het bestaande voetpad betrokken. Vervolgens kan de rest van de vrije graven in de grafrij worden uitgegeven. Er is nog ruimte vrij voor 6 graven.

5.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Capaciteitsprobleem, uitbreiden (onderzoekskosten)	€ 40.000,-	Zeer hoog
2.	Capaciteitsprobleem, inbreiden Maatregel 2C wachtend op besluitvorming	€ 6.390,-	Zeer hoog
3.	Grafveld ongeletterd	€ 12.830,-	Hoog
4.	Inpassen urnenvoorzieningen	€ 12.830,-	Hoog
5.	Grafstenen draaien	€ 750,-	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 14.500,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 105.000,-**	

6. Begraafplaats Noordeloos

6.1 Inleiding Noordeloos

In het centrum van Noordeloos, naast de kerk is de begraafplaats gesitueerd. Aan de achterzijde is een parkeerplaats. Deze begraafplaats is omstreeks 2026 vol. Er staat een gebouw op dat dienst doet als opslagruimte en wordt gebruikt door vrijwilligers die onderhoud uitvoeren op de begraafplaats.

6.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunt en afwijkingen	Eerdere planvorming
1.	Capaciteitsprobleem; inbreiden *Extra inbreidingsmogelijkheden genoemd*	Overeenkomst/ Afwijking
2.	Water- en inrichtingsprobleem grafvak A, B en D	Overeenkomst
3.	Urnenvoorzieningen *Anders vormgegeven*	Afwijking
4.	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument	Overeenkomst
5.	Aankleding kindergraven *Niet in planvorming opgenomen*	Afwijking
6.	Toegangspoort *Niet in planvorming opgenomen*	Afwijking
7.	Gronddepot *Andere locatie opgenomen*	Afwijking

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 17 schematisch weergegeven.

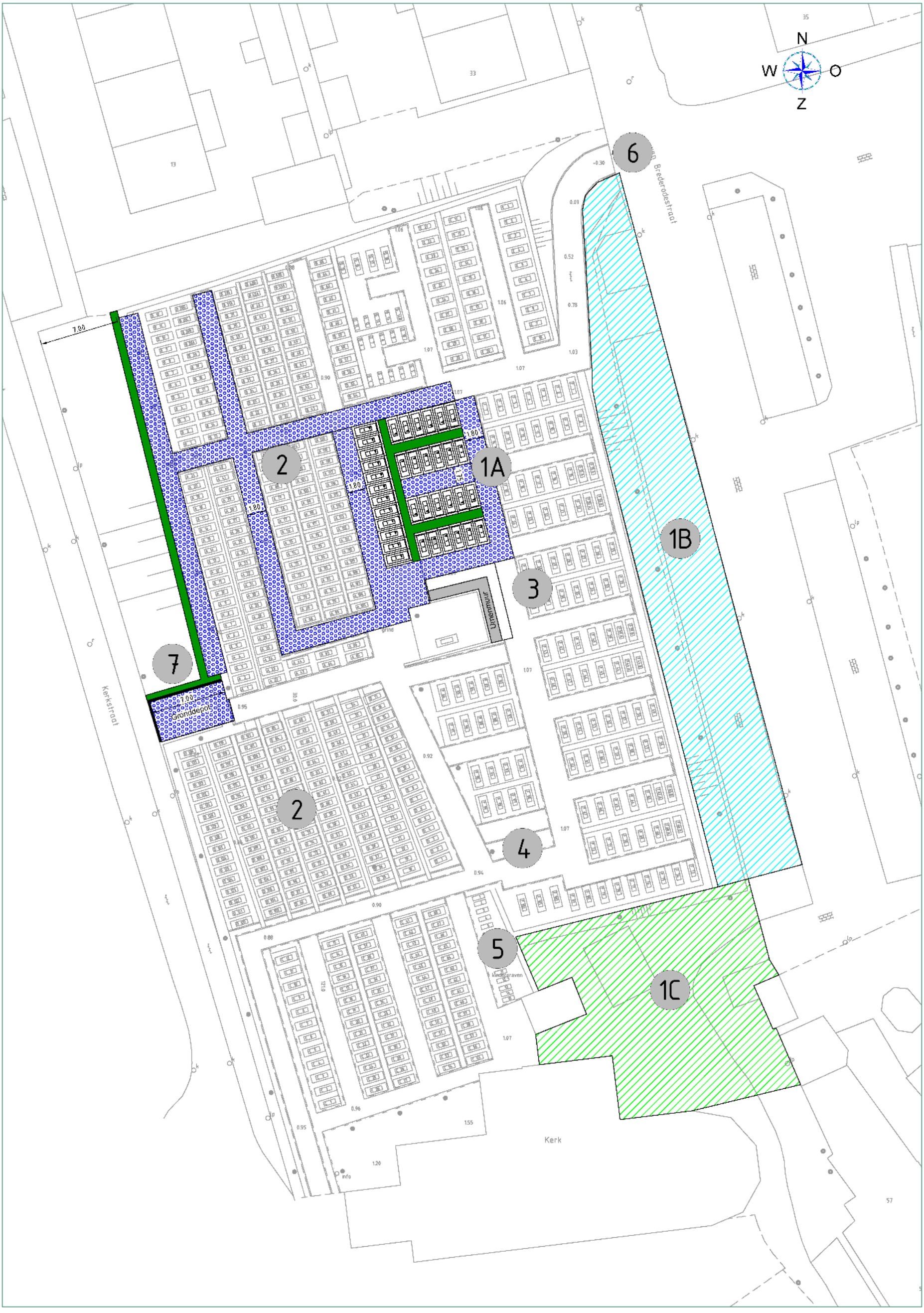

Figuur 16: Knelpunten/verbeterpunten Noordeloos

6.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Noordeloos zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

De oudere vakken van de begraafplaats zijn krap en er is een probleem met het grondwater. Per jaar worden er gemiddeld 5 nieuwe graven uitgegeven. Er komen jaarlijks ook graven terug waarvan afstand is gedaan. Er kan niet vanuit gegaan worden dat deze graven 1 op 1 opnieuw in gebruik genomen kunnen worden. De meeste graven waarvan afstand wordt gedaan liggen op een oud grafveld dat niet goed is ingericht. Uitgangspunt is dan ook dat deze graven niet opnieuw in gebruik genomen kunnen worden. Uit de behoefte- en capaciteitsberekening komt naar voren dat er omstreeks 2026 een capaciteitsprobleem ontstaat. Er is een behoefte aan circa 168 nieuwe graven.

1. Capaciteitsprobleem, in/uitbreiden

Het is noodzakelijk dat op korte termijn maatregelen worden getroffen om het capaciteitsprobleem op te lossen. De mogelijkheden zijn:

Maatregel 1A: Beheerdersgebouw

Een manier om extra grafruimte te creëren is door de bestaande aula te slopen. Dit gebouw is nu in gebruik als opslagruimte. Door het slopen van dit gebouw en het doortrekken van de grafrijen uit vak B en F kunnen er circa 36 extra graven gerealiseerd worden. Met deze 36 graven kan ongeveer zes á zeven jaar begraven worden. Zoals eerder verwoord zal u over de omgang met gebouwen een apart voorstel worden voorgelegd, waarin alle voor- en nadelen van sloop danwel handhaving worden opgesomd om zo tot een weloverwogen besluit te komen.

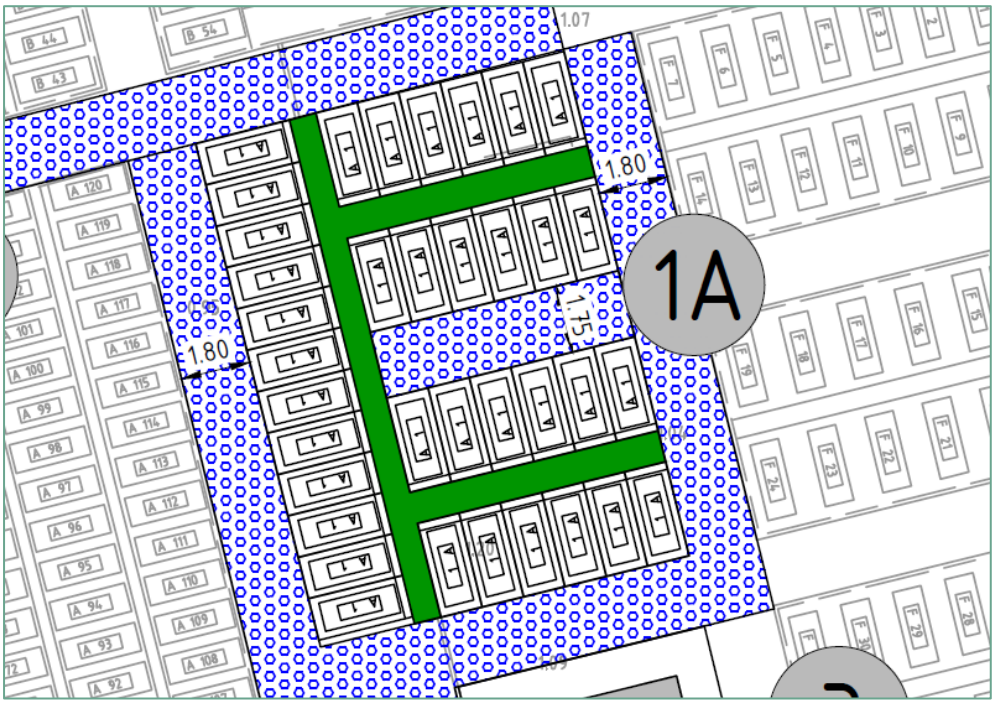

Figuur 17: Inrichting grafveld na eventuele sloop aula

Optie 1B: Uitbreiden op gedeelte van parkeerplaats

Ook na het inbreiden op de plek van de aula dient verder gekeken te worden naar capaciteit mogelijkheden. Een optie is een gedeelte van de bestaande parkeerplaats bij de begraafplaats te

betrekken. Deze optie dient verder onderzocht te worden. Het lichtblauw gemarkeerde deel in figuur 16 beslaat 470 m^2. De bestaande grafrijen kunnen uitgebreid worden met circa 5 graven per rij. Dit komt neer op totaal 65 graven. Met 65 graven extra kan zo'n 12 jaar begraven worden.

Optie 1C: Uitbreiden op grond van de kerk

Ook deze uitbreiding kan een optie zijn. De grond is momenteel nog in het bezit van de kerk. Er hebben nog geen verkennende gesprekken plaatsgevonden. Het betreft een oppervlakte van 360 m^2. Hiervoor dient wel het aanwezige 'gebouw' verwijdert te worden. Uitgaande van een brutografoppervlak van 8 m^2 kunnen er circa 45 graven worden gerealiseerd. Hiermee kan 8 jaar extra begraven worden. In de brutografoppervlakte is rekening gehouden met o.a. verhardingen, groen, grafmonumenten, terreininrichtingen en meubilair.

2. Water- en inrichtingsprobleem grafvakken A, B en D

Inrichtingsprobleem

De grafvakken A, B en D zijn oude vakken. Er zijn voornamelijk graven voor onbepaalde tijd aanwezig, welke als volgt zijn verdeeld:

- Vak A: 95 graven aanwezig, 73 in gebruik waarvan 73 onbepaalde tijd (100% van de gebruikte graven is onbepaald tijd graf)
- Vak B: 73 graven aanwezig, 56 in gebruik waarvan 44 onbepaalde tijd (78% van de gebruikte graven is onbepaalde tijd graf)
- Vak D: 136 graven aanwezig, 113 in gebruik waarvan 101 onbepaalde tijd (89% van de gebruikte graven is onbepaalde tijd graf)

Door het aanpakken van een waterprobleem zou opnieuw begraven kunnen worden. Echter sluit de inrichting van deze velden niet aan op de tegenwoordige tijd. De graven zijn te klein, liggen dicht bij elkaar en er is geen ruimte om machinaal te delven. Het waterprobleem kan aangepakt worden door het toevoegen van verticale drainage.

De plannen die in de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' zijn gemaakt zijn dan voor deze vakken ook niet haalbaar op de korte termijn (binnen 10 jaar).

De grafvakken A, B en D zijn gesloten voor nieuwe uitgiftes en hergebruik van graven. De enige rij die nog ruimte kan bieden op korte termijn is de laatste rij tegen de haag van grafvak B. Door op de locatie van de haag een voetpad te creëren kunnen er ongeveer 12 graven uitgegeven worden. Wel moeten deze eerst geruimd worden. Hiermee kan ruim twee jaar extra begraven worden.

Adviesmaatregel 13. Door de realisatie van de nieuwe padenstructuur kunnen 12 extra graven worden uitgegeven en kan het waterprobleem aangepakt worden.

Waterprobleem

In april van 2018 heeft het bedrijf Sweco een inventariserend onderzoek gedaan ten behoeve van mogelijke oplossingen van de grondwateroverlast op negen begraafplaatsen in de gemeente Molenlanden. Het doel daarvan was het bepalen van de oorzaken van de grondwateroverlast en het bedenken van mogelijke oplossingen. Voor de begraafplaats Noordeloos zijn ook veldwerkzaamheden uitgevoerd.

Uit het rapport blijkt dat er wateroverlast is op het westelijke gedeelte van de begraafplaats. Deze overlast komt door de bodemopbouw. Gelet op maaiveldhoogten, gemeten grondwaterstanden en de GHG is eigenlijk alleen 1-diep begraven mogelijk op dit gedeelte. Om de problemen op dit grafgedeelte op te lossen dient verticale drainage aangebracht te worden, hierdoor ontstaat contact met de onderliggende zandlaag en kan het 'hangwater' worden afgevoerd.

Adviesmaatregel 14. Om het waterprobleem op te lossen, en mogelijk in de toekomst de grafvelden A, B en D opnieuw in te richten dient verticale drainage aangebracht te worden op het westelijke gedeelte van de begraafplaats.

3. Urnenvoorzieningen

Aan de zuidzijde van de bestaande aula is een speciaal grafmonument in het groen aanwezig. Op de kopse kant van dit groenvak kan de nieuwe urnenmuur geplaatst worden. In figuur 19 is de urnenmuur schematisch uitgewerkt. In de schematische tekening is de urnenmuur in een L vorm getekend. Omdat de vraag naar urnissen momenteel nog niet hoog is kan er ook gekozen worden om enkel de kopse zijde van de urnenmuur uit te voeren. Omdat de urnenmuur onder een bestaande boom komt te staan is gekozen voor een urnenmuur met twee lagen urnennissen.

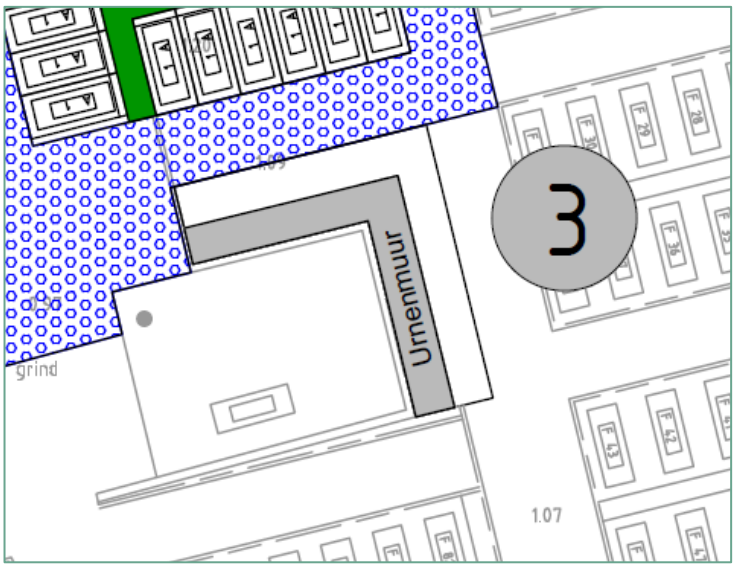

Figuur 18: Schematische tekening urnenmuur

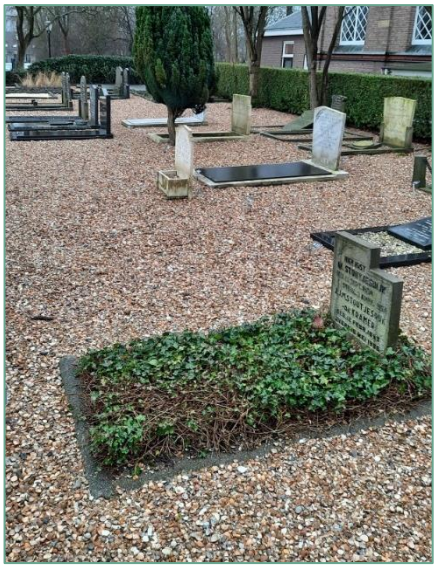

Afbeelding 7: Voorbeeld grafmonument in schelpen

4. Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument

Er is een verzamelgraf aanwezig, deze dient uitgebreid te worden met een extra verzamelgraf. Op dit extra verzamelgraf wordt het monument geplaatst.

5. Aankleding kindergraven

Er zijn oude kindergraven direct achter de kerk aanwezig waarbij de inrichting en aankleding niet aan de verwachtingen voldoet. Het grafvak is daarnaast erg onderhoudsgevoelig. Door schelpen aan te

brengen rondom deze oude kindergraven krijgt het vak een nette en rustige uitstraling (zie afbeelding 11).

6. Toegangspoort

Aan de achterzijde van de begraafplaats is een parkeerterrein gesitueerd. Daarbij is een achteringang naar de begraafplaats gemaakt. De toegangspoort (afbeelding 12) valt qua uiterlijk nogal uit de toon ten opzichte van de rest van de begraafplaats. Een nieuwe poort met de uitstraling zoals de poort van de hoofdingang zou hier beter passen.

7. Gronddepot

Het gronddepot ligt momenteel aan de achterzijde van de kindergraven. Dit is een tijdelijk gronddepot omdat de grond waar het tijdelijke gronddepot ligt eigendom is van de kerk. Daarnaast is deze plek logistiek onhandig omdat de grond niet gemakkelijk aan- en af toevoeren is. Door een nieuw gronddepot te realiseren t.p.v. nummer 7 aangegeven in figuur 17 kan de grond door middel van een vrachtwagen met knijper worden aan- en afgevoerd via de Kerkstraat. In figuur 20 is de inrichting van het nieuwe gronddepot schematisch weergegeven.

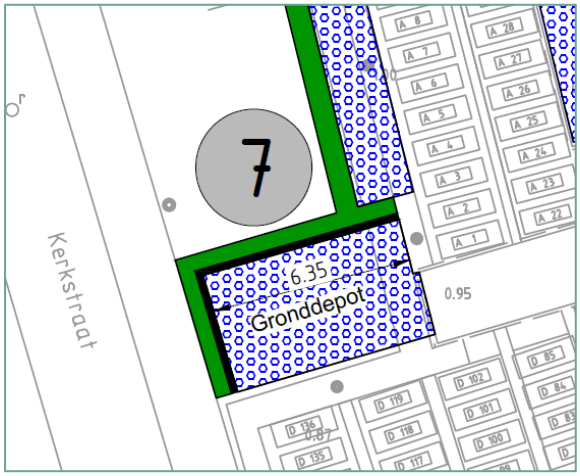

Figuur 19: Realisatie gronddepot

Afbeelding 8: Bestaande toegangspoort achteringang

6.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Voorbereidende kosten uitbreidingen Maatregel 1A wachtend op besluitvorming	€ 35.000-	Hoog
2.	Water- en inrichtingsprobleem grafvak A, B en D	€ 50.190,-	Hoog
3.	Urnenvoorzieningen	€ 670,-	Middel
4.	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument	€ 5.300,-	Middel
5.	Aankleding kindergraven	€ 890,-	Middel
6.	Toegangspoort	€ 4.500,-	Laag
7.	Gronddepot	€ 5.050,-	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 42.000,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 197.000,-**	

6.5 Extra adviesmaatregel

De begraafplaats in Hoornaar heeft een nijpend capaciteitstekort; omstreeks 2023 zal deze vol zijn. Er dienen op korte termijn maatregelen getroffen te worden. Daarnaast raakt de begraafplaats in Noordeloos ook vol. Het tekort is daar iets minder erg dan in Hoornaar, maar deze begraafplaats zal omstreeks 2026 vol zijn.

Uit de berekeningen komt dat er behoefte is aan ongeveer 256 nieuwe graven in Hoornaar en circa 168 nieuwe graven in Noordeloos, tezamen 424 graven (circa 3.400 m^2). Binnen de huidige contouren van de begraafplaatsen is deze ruimte niet te vinden, ook niet als al het groen en de gebouwen weggehaald worden.

Het advies is dan ook om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn en er draagvlak is voor een nieuwe begraafplaats tussen Hoornaar en Noordeloos in. Deze begraafplaats kan ingericht worden met de eisen en wensen van de tegenwoordige tijd. De uitwerking hiervan is niet meegenomen in deze rapportage, noch kan er iets gezegd worden over de kosten hiervan op dit moment.

7. Begraafplaats Schelluinen Kerkplein

7.1 Inleiding Schelluinen Kerkplein

De begraafplaats Schelluinen Kerkplein is een kleine begraafplaats. De begraafplaats wordt vormgegeven door grindpaden en grafvakken omringd met grind. De paar grafrijen die de begraafplaats herbergt liggen strak in en rij en zien er verzorgd uit.

7.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Vervangen muur *Niet in planvorming opgenomen*	Afwijking
2.	Plaatsen monument verzamelgraf	Overeenkomst
3.	Grondwater/hemelwater probleem *Geen werkzaamheden benodigd*	Afwijking

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 20 schematisch weergegeven.

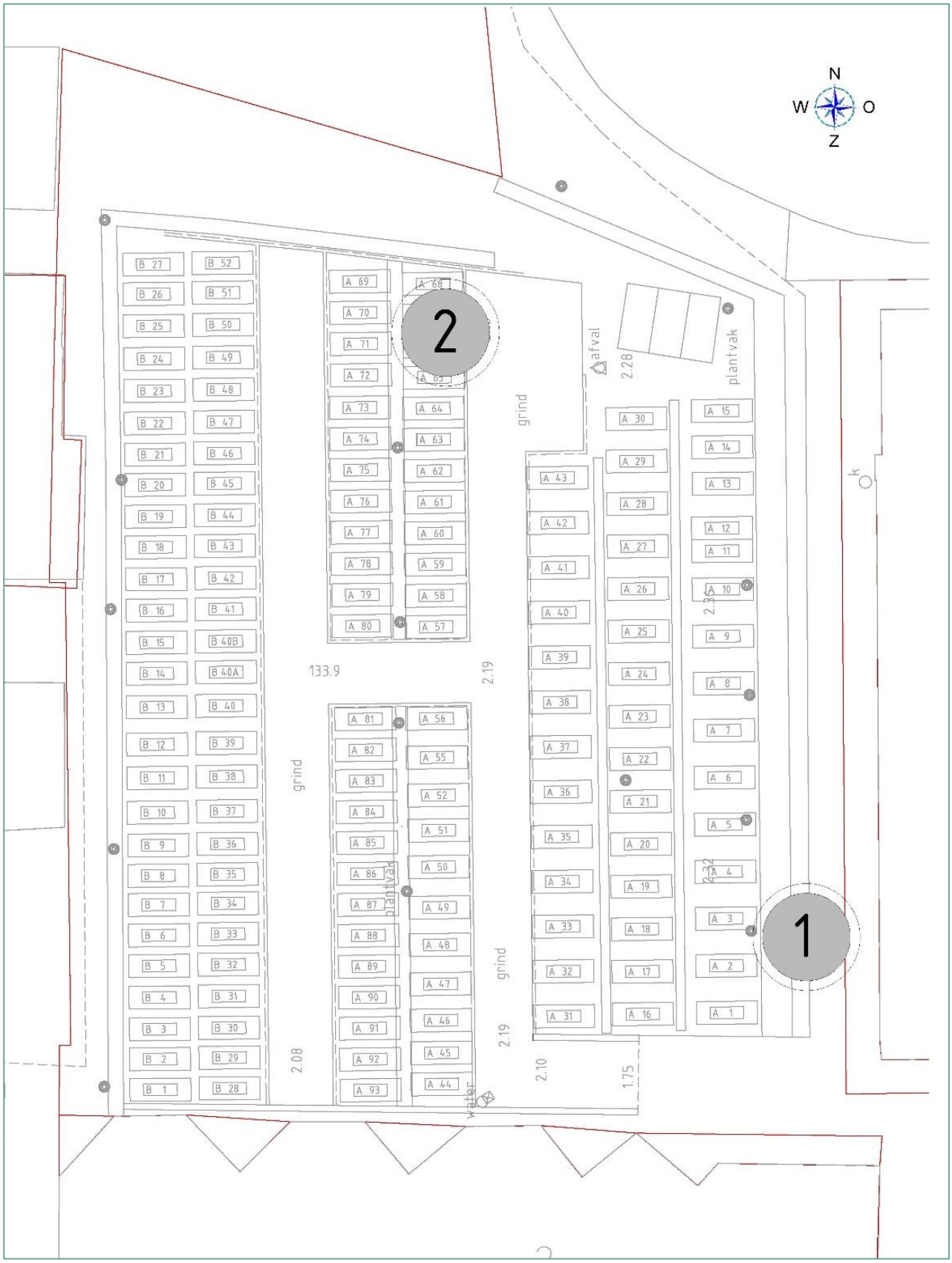

Figuur 20: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Schelluinen Kerkplein

7.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Schelluinen Kerkplein zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

1. Vervangen muur

De begraafplaats wordt aan de zuidzijde opgesloten door een 'muur', uitgevoerd in 30 x 30 betontegels en aangesmeerd met beton. Naast de slechte uitstraling beginnen de betontegels te verzakken en groeit de haag in het beton. Wij adviseren de muur te vervangen voor een houten 'damwand'. Bij de entree van de begraafplaats is dit concept reeds toegepast (zie afb. 14).

Afbeelding 10: Bestaande 'muur'

Afbeelding 9: Te plaatsen 'damwand'

2. Plaatsen monument verzamelgraf

Er is recent één verzamelgraf geplaatst op de begraafplaats. Net zoals op de andere begraafplaatsen dient een monument geplaatst te worden waar nabestaanden een plaatje van de overledene op kunnen laten plaatsen.

3. Grondwater/hemelwater probleem

In april van 2018 heeft het bedrijf Sweco een inventariserend onderzoek gedaan ten behoeve van mogelijke oplossingen van de grondwateroverlast op negen begraafplaatsen in de gemeente Molenlanden. Het doel daarvan was het bepalen van de oorzaken van de grondwateroverlast en het bedenken van mogelijke oplossingen. Voor de begraafplaats Schelluinen Kerkplein zijn ook veldwerkzaamheden uitgevoerd. Uit het rapport blijkt dat er grondwateroverlast is op de gehele begraafplaats. Deze overlast uit zich in nat zand. Er zijn de laatste jaren weinig tot geen begravingen geweest. Het advies is dan ook om geen maatregelen uit te voeren.
Nieuwe graven kunnen 1- diep worden uitgegeven. Dat betekent dat de tweede laag op de gehele begraafplaats gesloten dient te worden.

Adviesmaatregel 15. Doordat er weinig tot geen begravingen zijn en de begraafplaats voldoende capaciteit heeft adviseren wij geen onnodige kosten te maken om het waterprobleem op te lossen. Op de gehele begraafplaats dient de tweede laag gesloten te worden.

7.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Vervangen muur	€ 13.340,-	Middel
2.	Plaatsen monument verzamelgraf	€ 250,-	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 46.000,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 79.000,-**	

8. Begraafplaats Schelluinen Nolweg

8.1 Inleiding Schelluinen Nolweg

De begraafplaats aan de Nolweg in Schelluinen ligt aan een doorgaande weg. De hoofdingang is naast de aula. Er is ook een zij ingang bij de parkeerplaats. De begraafplaats bestaat uit laag (ouder) een opgehoogd (nieuwer) deel. De grafrijen die niet in gebruik zijn, zijn ingezaaid met gras. Nadat er een begraving heeft plaatsgevonden wordt het gras vervangen door wit zand. Er is voldoende ruimte om te blijven begraven in de toekomst.

8.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Urnenvoorzieningen *Uitgebreid en anders vormgegeven*	Afwijking
2.	Herinrichten grafdeel kindergraven *Anders vormgegeven*	Overeenkomst/ Afwijking
3.	Verwijderen overbodige verharding *Niet opgenomen in planvorming*	Afwijking
4.	Verzakking grafvelden	Overeenkomst

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 21 schematisch weergegeven.

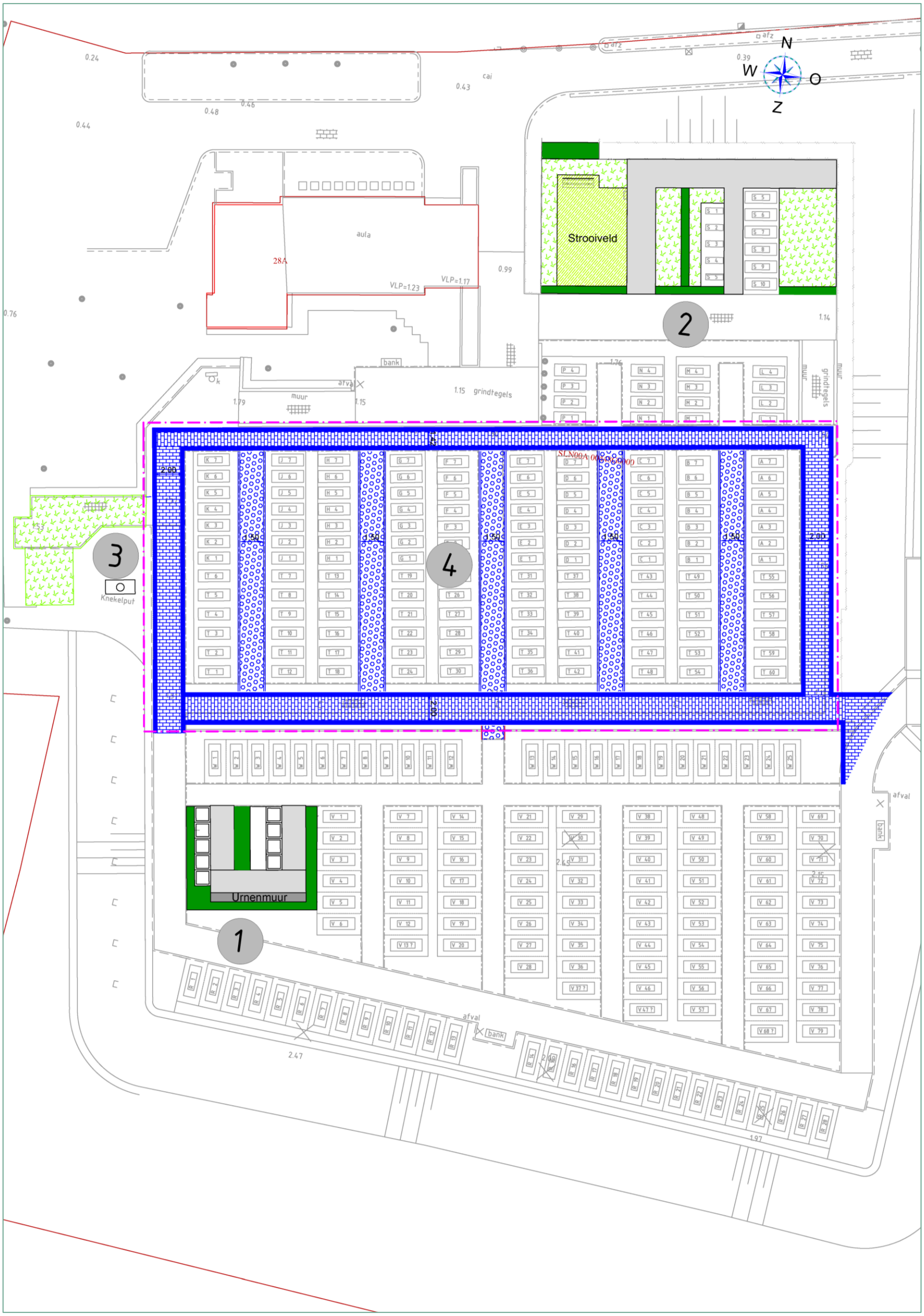

Figuur 21: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Schelluinen Nolweg

8.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Schelluinen Nolweg zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

1. Urnenvoorzieningen

De bestaande urnenvoorzieningen op de begraafplaats bestaan uit acht urnengraven waarvan er slechts twee in gebruik zijn. De urnengraven zijn strak tegen elkaar aan geplaatst; hierdoor krijgen de urnengraven een sombere uitstraling en kunnen de mensen geen persoonlijk plekje creëren. Het grafveld dient opnieuw ingericht en uitgebreid te worden met een urnenmuur. In figuur 22 is schematisch weergegeven hoe de urnenvoorzieningen ingepast kunnen worden.

Figuur 22: Inpassing asbestemmingen/urnenvoorzieningen

Afbeelding 11: Bestaande situatie urnengraven

Werkzaamheden:

- Uitwerken ontwerp urnentuin;
- Opruimwerkzaamheden grafveld;
- Aanbrengen verhardingen;
- Verplaatsen van urnengraven.
- Aanbrengen urnenmuur/ urnengraven.
- Aanbrengen grondverbetering en groen.

Adviesmaatregel 16. Bij de realisatie van de urnenmuur moeten de bestaande urnengraven een nieuwe plek krijgen waardoor ze eerder in gebruik worden genomen.

2. Herinrichten grafgedeelte kindergraven

Op het lage deel van de begraafplaats is een grafvak aanwezig speciaal voor kinderen. Dit grafvak is ingericht met verschillende typen verhardingen en beplanting, hierdoor krijgt het grafvak een rommelig uiterlijk. Juist dit gedeelte van de begraafplaats dient aantrekkelijker en intiem te zijn. Figuur 23 geeft schematisch een schetsontwerp weer hoe het kindergedeelte opgezet dient te worden. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten aangehouden:

- De afmetingen van kindergraven dienen even groot te zijn (aangeplant met vaste planten);
- Duidelijke afscheiding creëren tussen de kindergraven en overige gedeelte begraafplaats;
- Zo min mogelijk verhardingen;
- Toepassen kleurrijke vaste plantenborders;
- Toepassen strooiveld;
- Toepassen zitgelegenheid.

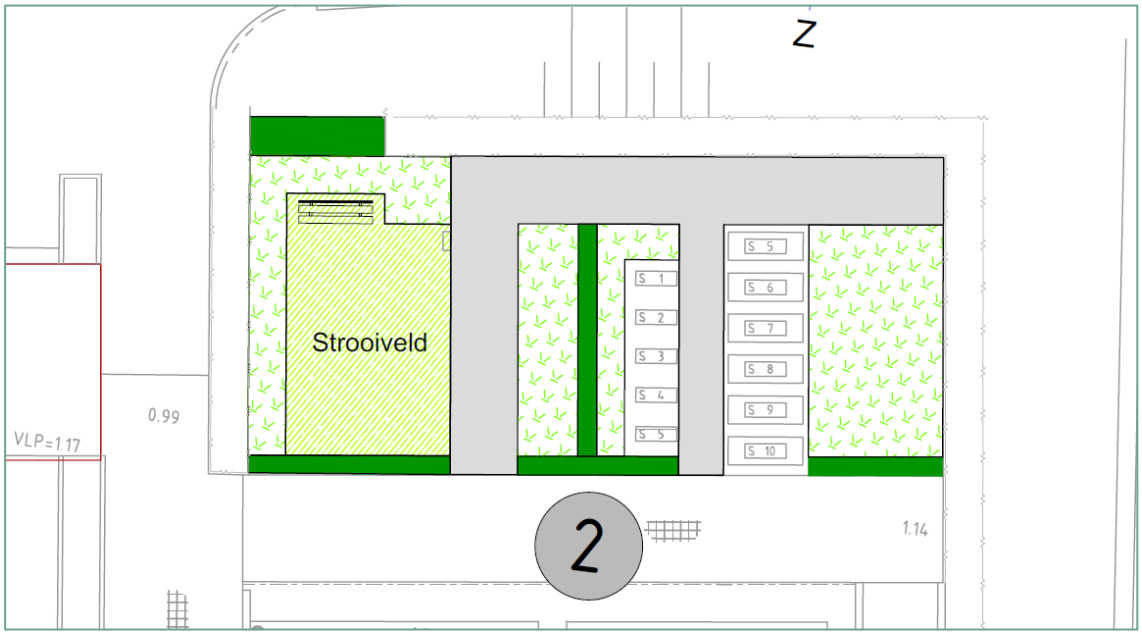

Figuur 23: Indeling kindergraven

3. Verwijderen overbodige verharding

Ter plaatse van het verzamelgraf is een strook verharding aanwezig. Dit is het oude voetpad richting een opslag welke reeds verwijderd is. Deze verharding kan weggehaald worden en met vaste planten ingericht worden.

4. Verzakking grafvelden A, B, C, D, E, F, G, H, J, K en T

Bovengenoemde grafvelden zijn allemaal in gebruik. De grafvelden incl. verhardingen zijn verzakt. De locatie van de verzakkingen is op figuur 21 in het roze omkaderd. Door de grafvakken op te hogen blijft de beeldkwaliteit op niveau en kan er begraven blijven worden. Bij het ophogen van de grafvelden moet met de volgende werkzaamheden rekening gehouden worden:

- Inmeten grafmonumenten;
- Opnemen en tijdelijk in depot plaatsen grafmonumenten;
- Opnemen en tijdelijk in depot plaatsen verhardingen;
- Verwijderen en afvoeren groen;
- Ophogen grafvelden en groen met de juiste grondsamenstelling;
- Ophogen verhardingen;
- Eventuele zettingsperiode;
- Aanbrengen verhardingen en groen;
- Aanbrengen grafmonumenten.

Adviesmaatregel 17. Het herstellen van de verzakking van de grafvelden A t/m H, J, K en T.

8.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Urnenvoorzieningen	€ 4.630,-	Hoog
2.	Herinrichten grafdeel kindergraven	€ 8.800,-	Middel
3.	Verwijderen overbodige verharding	€ 2.370,-	Laag
4.	Verzakking grafvelden	€ 50.930,-	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 6.000,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 103.000,-**	

9. Begraafplaats Bleskensgraaf

9.1 Inleiding Bleskensgraaf

De begraafplaats in Bleksensgraaf bestaat heel duidelijk uit een oud en een nieuw deel. Het nieuwe deel is op orde en netjes ingericht. Op het oude deel kunnen graven geruimd worden en wordt er een nieuwe urnentuin aangelegd. Daarnaast is de verharding op het oude deel hoognodig aan een renovatie toe. Er is voldoende capaciteit om in de toekomst te blijven begraven.

9.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand overzicht geeft de knelpunten weer die momenteel spelen op de begraafplaats.

1. Vervangen verhardingen oude gedeelte;
2. Aanpassing verharding grafveld;
3. Plaatsen monument verzamelgraf.

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 23 schematisch weergegeven.

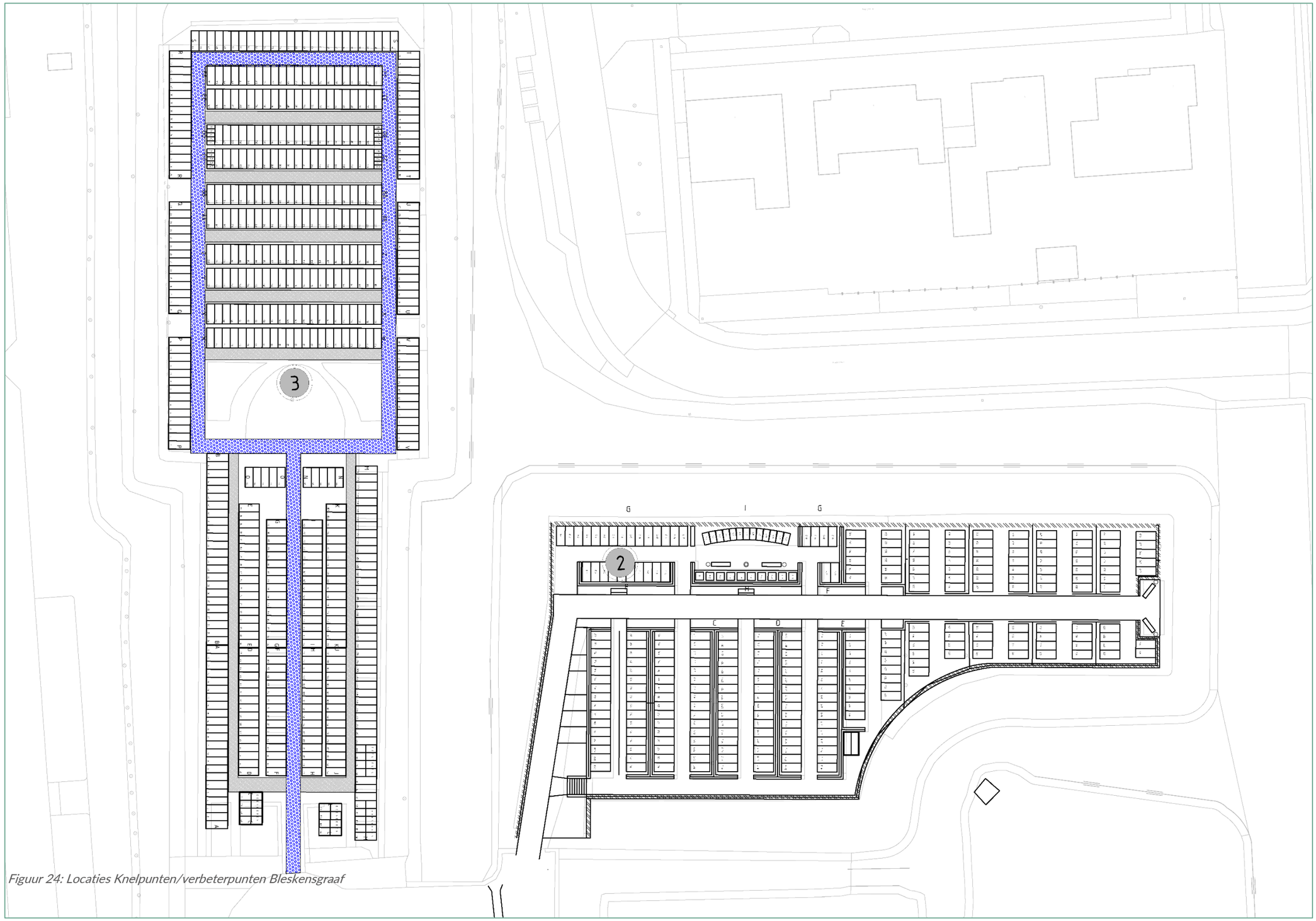

Figuur 24: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Bleskensgraaf

9.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Bleskensgraaf zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

1. Vervangen verhardingen oude gedeelte

Momenteel bestaan alle paden van het oude deel uit grindbetontegels (zie afbeelding 16). De paden zijn onderhoudsgevoelig en doen afbraak aan de beeldkwaliteit van de begraafplaats.

Afbeelding 12: Bestaande situatie begraafplaats Bleskensgraaf

Voor de realisatie van de nieuwe padenstructuur maken we onderscheid in:

- Hoofdstructuur (hoofdpad)
- Secundaire paden (nevenpaden, grafrijen)

Hoofdstructuur

In figuur 24 is in het blauw de hoofdstructuur aangegeven. Dit komt neer op circa 400 m^2 verharding. De gemeente Molenlanden heeft aangegeven geen halfverharding te willen t.p.v. de hoofdstructuur. Hierdoor blijven er in hoofdlijn drie opties open staan. Hieronder zijn deze opties verder uitgewerkt.

Optie 1A: Klinkerverharding

De hoofdstructuur uitvoeren in klinkerverharding met oog naar de andere begraafplaatsen binnen de gemeente Molenlanden. Hierdoor wordt de herkenbare padenstructuur doorgezet.

Voordelen	Nadelen
▪ Pleksgewijs gemakkelijk te herstellen ▪ Herkenbare verhardingstructuur m.b.t. andere begraafplaatsen in de gemeente ▪ Voldoende waterdoorlatend ▪ Levensduur	▪ Onkruiddruk ▪ Kantopsluiting noodzakelijk ▪ Kleurvastheid

Optie 1B: Betonnen tegelverharding

De hoofdstructuur uitvoeren in grote tegelverharding met de afmetingen van 800x800 of 1000x1000 mm. Wij adviseren een dikte van minimaal 80 mm om een veilig toelaatbare belasting te krijgen.

Voordelen	Nadelen
▪ Pleksgewijs te herstellen ▪ Uitstraling ▪ Weinig onkruiddruk	▪ Kans op gladheid ▪ Kans op breuk door materieel ▪ Kans op beschadigingen door materieel ▪ Kleurvastheid ▪ Slecht waterdoorlatend ▪ Voegbreedte 5 – 10 m

Optie 1C: Betonplaten

De hoofdstructuur uitvoeren in betonplaten (dikte 12 cm) met antislip structuur. Alhoewel betonplaten stevig zijn en weinig onkruiddruk met zich meebrengen is het een dure investering en kan een verharding niet zomaar aangepast worden.

Voordelen	Nadelen
▪ Weinig tot geen onkruiddruk ▪ Vlakheid ▪ Levensduur	▪ Niet waterdoorlatend ▪ Kosten ▪ Moeilijk te herstellen ▪ Voegbreedte 10 – 20 mm

Adviesmaatregel 18. Gezien de voor- en nadelen van de vergeleken verhardingen adviseren wij het toepassen van klinkerverharding t.p.v. de hoofdstructuur.

Secundaire verhardingen

De secundaire verharding zijn in figuur 24 weergegeven in het grijs. Het betreft hier circa 325 m^2. Hierbij is de keuze gevallen op een halfverharding Aquado o.g. Dit is een halfverharding speciaal toepasbaar voor begraafplaatsen. Het is een halfverharding die wordt opgesloten met 100x200x1000 mm betonbanden. De verharding is:

- Water- en luchtdoorlatend;
- Stabiel wegens hoge haakweerstand;
- Stof-arm;
- 100% herbruikbaar;
- Eenvoudig te verwerken en herstellen.

2. Aanpassing verharding grafveld

De grafrij t.p.v. knelpunt 2 op het nieuwe deel is in de praktijk te smal. Hierdoor wordt tijdens begravingen of bijzettingen een gedeelte van de haag verwijderd om het graf te kunnen realiseren. Om dit in de toekomst te voorkomen adviseren wij de verharding ter plaatse van de grafrij te versmallen zodat begraven kan worden zonder extra werkzaamheden.

3. Plaatsen monument verzamelgraf

Ter plaatse van knelpunt 3 zijn zes nieuwe knekelputten aangebracht. De gemeente Molenlanden is reeds bezig om de ruimte rondom de knekelputten in te richten. Op één van de knekelputten dient een herdenkingsmonument aangebracht te worden.

9.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Vervangen verhardingen oude deel (klinkerverharding)	€ 32.730,-	Hoog
2.	Aanpassing verharding grafveld	€ 530,-	Middel
3.	Plaatsen monument verzamelgraf	Budget aanwezig	Middel
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 103.500,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl BTW		**€ 188.000,-**	

10. Begraafplaats Ottoland

10.1 Inleiding Ottoland

De begraafplaats in Ottoland ligt aan de doorgaande weg, naast de kerk. Aan de achterzijde is vrij uitzicht over de weilanden. Deze begraafplaats heeft voldoende ruimte. Wel is het asfalt op sommige op plaatsen aan vervanging toe. Er is voldoende capaciteit op deze begraafplaats.

10.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand overzicht geeft de knelpunten weer die momenteel spelen op de begraafplaats.

1. Ophogen/inrichten grafvak E;
2. Urnenvoorzieningen.

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 25 schematisch weergegeven.

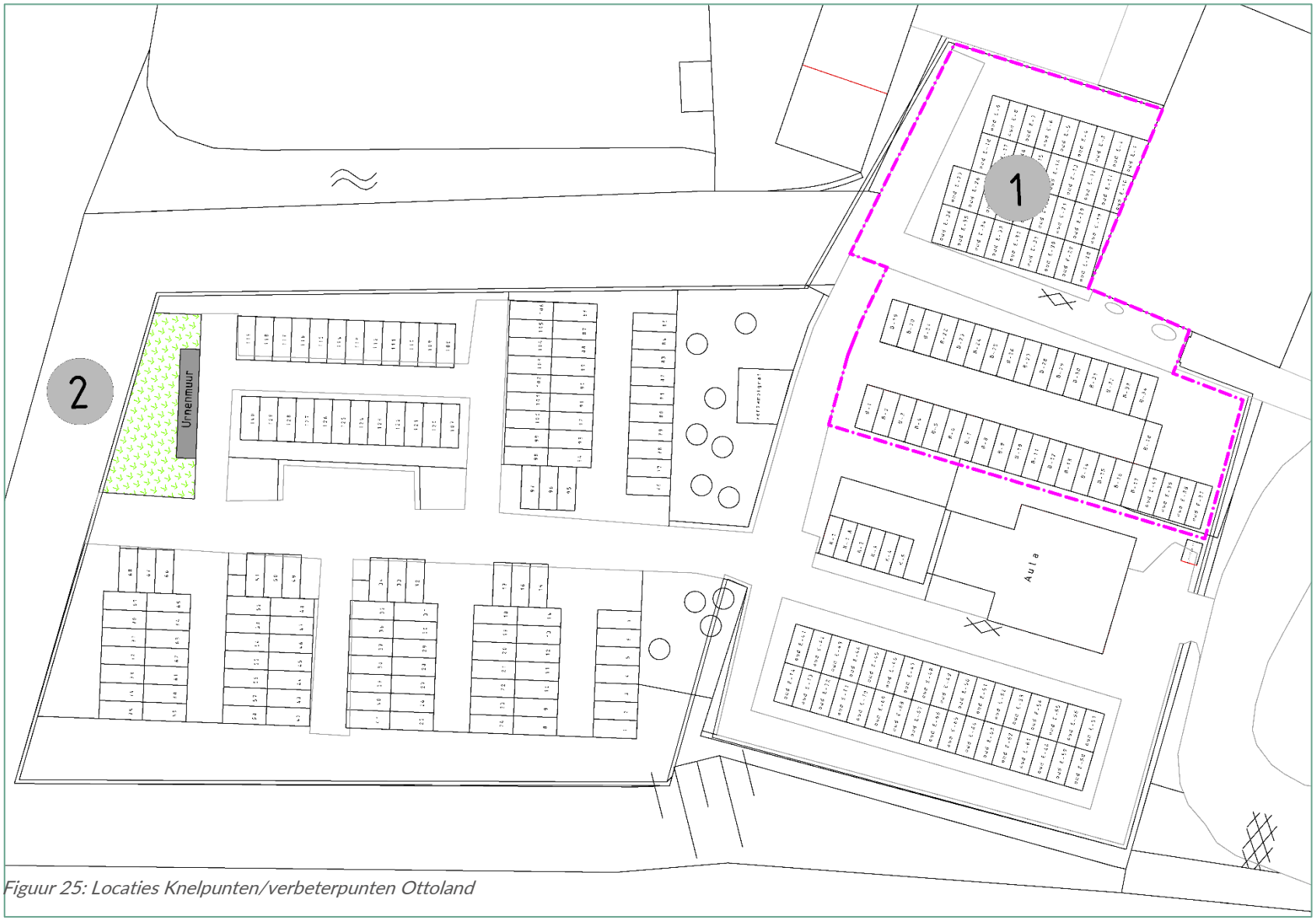

Figuur 25: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Ottoland

10.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Ottoland zijn diverse knelpunten geconstateerd. In deze paragraaf worden deze knelpunten toegelicht. Het oplossen van deze knelpunten is belangrijk om de begraafplaats toekomstbestendig te maken.

1. Ophogen/ inrichten grafvak E

Grafveld E ligt achter de kerk, het betreft een oud grafveld. De exacte locatie van de verzakking is roze omkaderd in figuur 25. Door dit grafveld op te hogen en opnieuw in te richten kan het grafveld blijven voorzien in begraven. Werkzaamheden:

- Inmeten grafmonumenten;
- Opnemen en tijdelijk in depot plaatsen grafmonumenten;
- Opnemen en tijdelijk in depot plaatsen verhardingen;
- Ophogen grafvelden met de juiste grondsamenstelling;
- Aanbrengen verhardingen;
- Aanbrengen grafmonumenten.

Adviesmaatregel 19. Ophogen en herinrichten van grafvak E, zodat hier in de toekomst opnieuw graven uitgegeven kunnen worden.

2. Urnenvoorzieningen

Momenteel zijn er geen urnenvoorzieningen aanwezig op de begraafplaats Ottoland. Ten plaatse van punt twee is een ongebruikte hoek aanwezig. Deze hoek is niet geschikt voor begraven door de afmetingen in combinatie met de inrichting van de begraafplaats. Wij adviseren hier de urnenmuur te realiseren en deze aan te kleden met vaste planten en heesterbeplanting. Werkzaamheden:

- Opruimwerkzaamheden;
- Aanbrengen urnenmuur;
- Aanbrengen grondverbetering en groen.

10.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Ophogen/inrichten grafvak E	€ 31.250,-	Middel
2.	Urnenvoorzieningen	€ 1.450,-	Hoog
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 3.500,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 55.000,-**	

11. Begraafplaats Oud-Alblas

11.1 Inleiding Oud-Alblas

De begraafplaats in Oud-Alblas is naast het water ‘De Alblas’ aan de ene zijde en de doorgaande weg aan de andere zijde. Er is voldoende capaciteit op deze begraafplaats.

11.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand overzicht geeft de knelpunten weer die momenteel spelen op de begraafplaats.

1. (grond)Waterprobleem herleiden.

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 26 schematisch weergegeven.

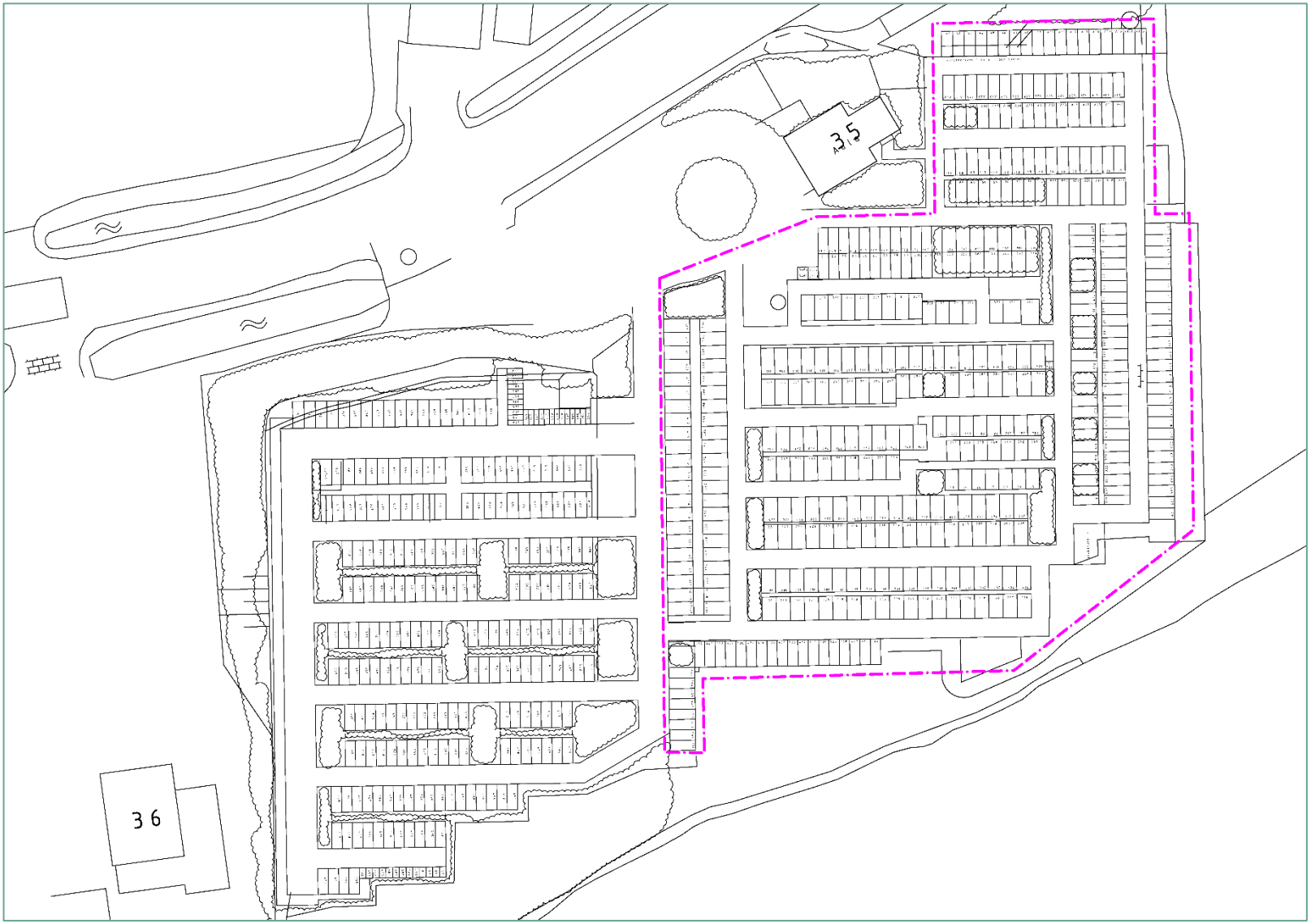

Figuur 26: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Oud-Alblas

11.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Oud-Alblas is één knelpunt geconstateerd.

1. (grond)Waterprobleem herleiden

Enkele jaren geleden zijn grafvelden geruimd. Voor de ruimingen was er geen sprake van een waterprobleem op de begraafplaats. De lijkvertering was goed. In de praktijk komt bij het delven momenteel op verschillende plaatsen water omhoog. Wellicht is de harde kleilaag met het ruimen doorbroken waardoor een (grond)waterprobleem is ontstaan. We adviseren dan ook om onderzoeken uit te zetten waardoor inzichtelijk wordt waar het (grond)waterprobleem vandaan komt. Daarna kunnen er wellicht maatregelen getroffen worden.

Adviesmaatregel 19. Onderzoeken waar het (grond)waterprobleem vandaan komt.

Gevolgen voor begraafcapaciteit bij één- diep begraven

Indien er geen maatregelen getroffen kunnen worden voor het (grond)waterprobleem is de enige oplossing nog maar één diep te begraven op dit deel. Dat heeft uiteraard invloed op de beschikbare capaciteit (het gaat twee keer zo snel) en ook voor de beeldkwaliteit; er worden twee graven naast elkaar uitgegeven maar nog niet allebei tegelijk gebruikt.

11.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Voorbereidings- en onderzoeken	€ 20.000,-	Hoog
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 11.500,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl BTW		**€ 49.000,-**	

12. Begraafplaats Giessen-Oudekerk

12.1 Inleiding Giessen Oudekerk

De begraafplaats in Giessen Oudekerk is een langgerekte begraafplaats waar zich aan de noordzijde van de kerk het oudste gedeelte bevindt (zie foto).

12.2 Knelpunten en maatregelen

Onderstaand tabel geeft inzicht in de knelpunten die momenteel spelen op de begraafplaats. In deze tabel zijn ook de afwijkingen en overeenkomsten uit de 'Toekomstvisie begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030' opgenomen.

Nr	Knelpunten en maatregelen	Eerdere planvorming
1.	Grondwaterprobleem middengedeelte oplossen	Overeenkomst
2.	Plaatsen urnenvoorzieningen, extra verzamelgraf incl. monument	Overeenkomst

De locaties van de knelpunten/verbeterpunten zijn in figuur 27 schematisch weergegeven.

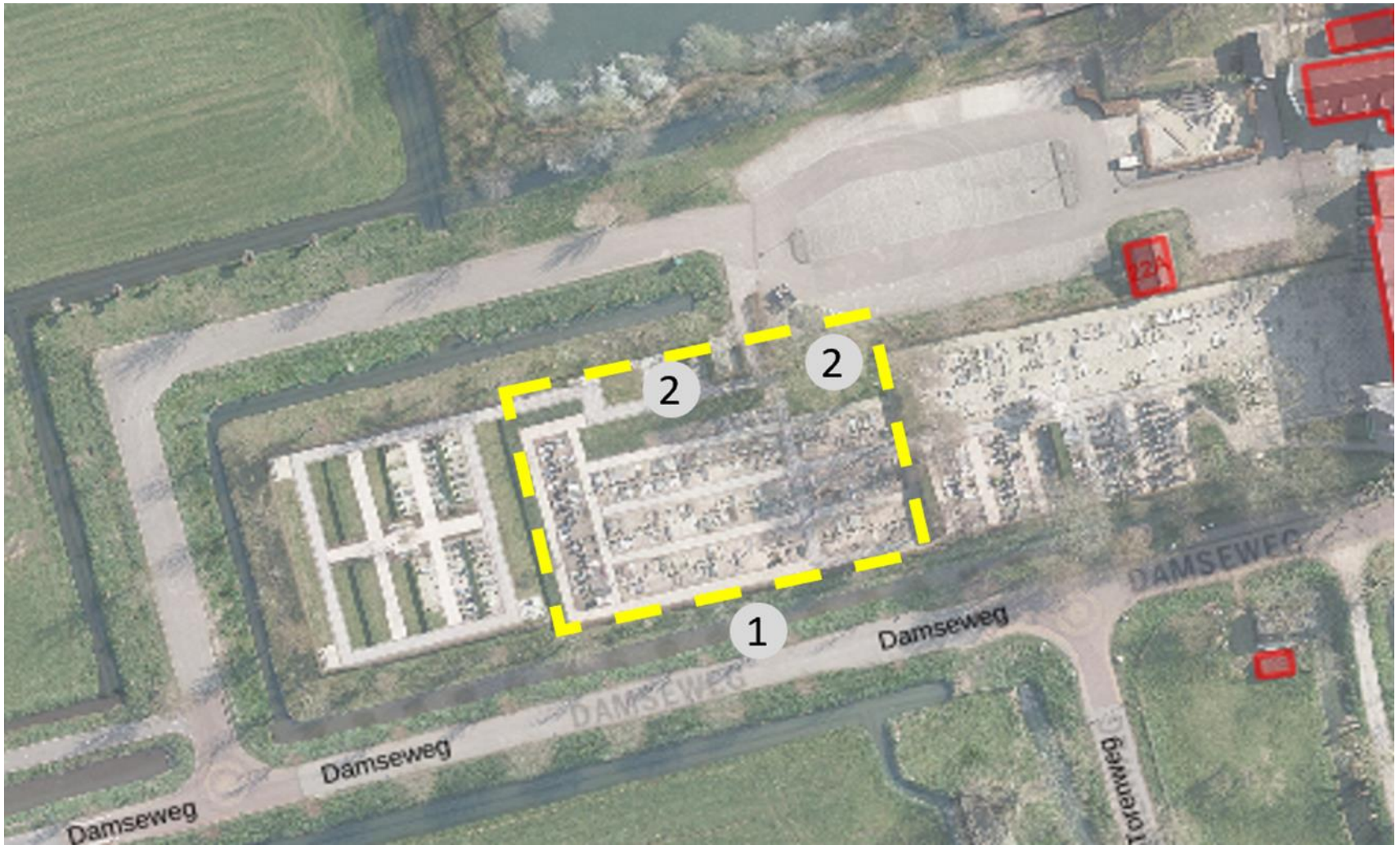

Figuur 27: Locaties Knelpunten/verbeterpunten Giessen Oudekerk

12.3 Maatregelen

Voor begraafplaats Giessen- Oudekerk is één groot knelpunt geconstateerd:

Door de lage ligging van het middelste gedeelte van de begraafplaats is de tweede begraaflaag te nat om in te begraven (zie geel omkaderd gebied in figuur 27). Ophogen van dit laaggelegen deel zorgt voor voldoende drooglegging om 2-dieps begraven te garanderen.

Adviesmaatregel 21. Middengebied ophogen, zodat 2 dieps begraven gegarandeerd blijft en hiermee geen capaciteitsprobleem ontstaat.

Gevolgen voor begraafcapaciteit bij één- diep begraven
Indien er geen maatregelen getroffen worden voor het (grond)waterprobleem is de enige oplossing nog maar één diep te begraven op dit deel. Dat heeft uiteraard invloed op de beschikbare capaciteit (het gaat twee keer zo snel) en ook voor de beeldkwaliteit; er worden twee graven naast elkaar uitgegeven maar nog niet allebei tegelijk gebruikt. Dit is exact dezelfde conclusie als voor de begraafplaats Oud-Alblas getrokken is.

12.4 Kostenraming

Om de knelpunten aan te pakken is budget nodig. Per begraafplaats is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage C2). In deze kostenraming zijn de boven- en ondergronds te ruimen graven en een stelpost voor de beplantingen meegenomen. Onderstaand overzicht geeft de te verwachten kosten en prioritering weer.

Nr	Knelpunt	Kosten	Prioriteit
1.	Ophogen middengedeelte begraafplaats	€ 597.500,-	Hoog
2.	Urnenvoorzieningen incl. verzamelgraf en monument	€ 10.000,-	Hoog
Stelpost	Boven- en ondergronds ruimen van graven	€ 137.000,-	Hoog
Stelpost	Beplantingswerkzaamheden	€ 5.000,-	Laag
Totaal incl. staartkosten, onvoorzien en VAT, excl. BTW		**€ 749.500,-**	

C1 Jaarplanning uitvoeringsplannen gemeente Molenlanden

Projectnaam:	Uitvoeringsplannen gemeente Molenlanden	Opdrachtgever:	Gemeente Molenlanden
Projectnummer:	21-1620	Contactpersoon:	Denis Burggraaf
Datum:	19-5-2022	Auteur:	B. van Grunsven

KYBYS ...voor ingenieu[r]s advies

Prioriteit Zeer Hoog
Prioriteit Hoog
Prioriteit Middel
Prioriteit Laag

Projectplanning

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Begraafplaats Arkel							
Onduidelijke entree begraafplaats							
Uitstraling en gebruik fietsenstalling							
Uitstraling parkeerplaats							
Onlogische inrichting grafveld A							
Onlogische inrichting nog uit te geven grafveld							
Urnenvoorzieningen incl. verzamelgraf en monument							
Verhardingen; uitbreiden hoofdstructuur							
Verhardingen; vernieuwen secundaire verhardingen							
Beheerdersgebouw			Advisering volgt				
Grondwaterprobleem grafvelden A, B, en C							
Boven- en ondergronds ruimen van graven							
Beplantingswerkzaamheden							
2. C.M. van Houwelingweg							
Capaciteitsprobleem; uitbreiden							
Capaciteitsprobleem; inbreiden							
Urnenvoorzieningen							
Verhardingen; aanpak hoofdstructuur							
Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument							
Grafveld kindergraven							
Urnentaart verwijderen							
Aanzicht begraafplaats							
Boven- en ondergronds ruimen van graven							
3. Giessenburg Kerkweg							
Vervangen verhardingen							
Aanpassen beleid grafvelden A, B en C							
Plaatsen monument verzamelgraf							
Boven- en ondergronds ruimen van graven							
Beplantingswerkzaamheden							
4. Hoogblokland							
Beheerdersgebouw			Advisering volgt				
Urnenvoorzieningen							
Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument							
Verharding, hoofdstructuur							
Boven- en ondergronds ruimen van graven							
Beplantingswerkzaamheden							

5. Hoornaar								
	Capaciteitsprobleem, uitbreiden							
	Capaciteitsprobleem, inbreiden							
	Grafveld ongeletterd							
	Urnenvoorzieningen incl. verzamelgraf en monument							
	Grafstenen draaien							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
6. Noordeloos								
	Capaciteitsprobleem, inbreiden							
	Water- en inrichtingsprobleem grafvak A, B en D							
	Urnenvoorzieningen							
	Plaatsen extra verzamelgraf incl. monument							
	Aankleding kindergraven							
	Toegangspoort							
	Gronddepot							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
7. Schelluinen Kerkplein								
	Vervangen muur							
	Plaatsen monument verzamelgraf							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
8. Schelluinen Nolweg								
	Urnenvoorzieningen, incl. verzamelgraf en monument							
	Herinrichten grafgedeelte (kindergraven en babygraven)							
	Verwijderen overbodige verharding							
	Verzakking grafvelden A, B, C, D, E, F, G, H J, K en T							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
9. Bleskensgraaf								
	Vervangen verhardingen oude gedeelte							
	Aanpassing verharding grafveld							
	Urnenvoorzieningen, incl. verzamelgraf en monument							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
10. Ottoland								
	Ophogen/inrichten grafvak E;							
	Urnenvoorzieningen.							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
11. Oud-Alblas								
	(grond)Waterprobleem herleiden.							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
	Beplantingswerkzaamheden							
12. Giessen-Oudekerk								
	oplossen (grond)waterproblematiek middengedeelte							
	Urnenvoorzieningen, incl. verzamelgraf en monument							
	Boven- en ondergronds ruimen van graven							
13. Ruimingen overige begraafplaatsen								
	conform raadskader actief ruimen van graven							

C2 Kostenoverzicht

Projectnaam:	Uitvoeringsplannen gemeente Molenlanden	Opdrachtgever:	Gemeente Molenlanden
Projectnummer:	20-1620	Contactpersoon:	D. Burggraaf
Datum:	19-5-2022	Auteur:	B. van Grunsven

Onderstaande uitgangspunten en werkzaamheden/kosten die niet zijn meegenomen in de raming zijn van toepassing op al de opgestelde kostenramingen.

Uitgangspunten:

- Prijspeil 2022, gerekend met afgeronde bedragen, gebaseerd op basis van kengetallen en ervaringscijfers van KYBYS;
- Bedragen zijn inclusief BTW (BTW op begraafplaatsen niet compensabel);
- Hoeveelheden gebaseerd op aangeleverde gegevens d.d. 25-01-2022;
- Gerekend met toepassing van nieuwe materialen, tenzij anders expliciet benoemd;
- Vrijkomende materialen worden afgevoerd naar een vergunde verwerkingsinrichting. Er is geen sanering of afvoer van verontreinigde materialen voorzien.

De volgende werkzaamheden/ kosten zijn niet meegenomen in de raming:

- Het aanvragen van vergunningen en leges;
- Geen TBS uren meegenomen;
- Extra kosten als gevolg van niet-voorziene verontreinigde grond en/ of andere materialen;
- Geen rekening gehouden met eventuele marktwerking;
- Er kunnen geen rechten aan deze kostenraming worden verleend.

OVERZICHT KOSTENRAMINGEN UITVOERINGSPLANNEN INCL. RUIMINGEN

	Begraafplaats	Totaal
Hoofdstuk 1	Arkel	€ 450.120,00
Hoofdstuk 2	C.M. van Houwelingweg	€ 146.410,00
Hoofdstuk 3	Giessenburg Kerkweg	€ 153.670,00
Hoofdstuk 4	Hoogblokland	€ 125.840,00
Hoofdstuk 5	Hoornaar	€ 127.050,00
Hoofdstuk 6	Noordeloos	€ 238.370,00
Hoofdstuk 7	Schelluinen Kerkplein	€ 95.590,00
Hoofdstuk 8	Schelluinen Nolweg	€ 124.630,00
Hoofdstuk 9	Bleskensgraaf	€ 227.480,00
Hoofdstuk 10	Ottoland	€ 66.550,00
Hoofdstuk 11	Oud-Alblas	€ 59.290,00
	Ruimingen overige begraafplaatsen	€ 597.740,00
	Kredietraming ophogen middengedeelte Giessen-Oudekerk	€ 906.895,00
TOTAAL INCL. AFRONDING		**€ 3.319.635,00**

C3 Toekomstbeeld begraafplaatsen voormalig Giessenlanden 2017-2030

buitengewoon...

Gemeente
Giessenlanden

Toekomstbeeld Begraafplaatsen gemeente GIESSENLANDEN 2017-2030

Inhoud

Leeswijzer en samenvatting 3
1 Probleemstelling 4
2 Juridisch kader 6
2.1 Vrije lagen bij driediep, tweediep of ééndiep graven 6
2.2 Graven met een recht voor onbepaalde tijd 7
2.3 Compensatie eeuwigdurende grafrechten door afkoop 8
2.4 Aanpassen Beheerverordening, Verordening Begraafrechten en de Algemene regels 8
3 Uitbreiding van de faciliteiten 9
3.1 Uitbreiding van de faciliteiten 9
3.1.1 Urnennissen/urnengraven/strooiveld 9
3.1.2 Kindergrafvelden 11
3.2 Kleine verbeterpunten 11
3.2.1 Beplanting 12
3.2.2 Watertappunten en meubilair 12
3.2.3 Entrees en paden 12
4 Bestaande problematiek in grafvelden 15
4.1 Grondwaterproblematiek 15
4.3 Inrichtingsproblematiek 16
4.4 Vermindering totaal aantal graven door herinrichting 16
4.5 Consequenties stopzetting grafuitgiftes 18
5 Gebouwen begraafplaatsen 20
5.1 Nut en noodzaak aula 20
5.2 Nut en noodzaak berging 20
5.3 Behoud gemeentelijk monument op begraafplaats Noordeloos 21
5.4 Financieel overzicht 22
6 Communicatie 24
6.1 Algemene communicatie 24
6.2 Communicatie op maat 24
7 Financiën en tijdsplanning 26

Leeswijzer en samenvatting

Deze nota Toekomstvisie Begraafplaatsen Giessenlanden 2017-2030 laat zien dat het mogelijk is om in elke kern van de gemeente Giessenlanden een eigen begraafplaats te behouden met voldoende capaciteit en voor elke inwoner een plaats om op de gewenste wijze de overledene te kunnen herdenken.
Daarvoor zijn wel de nodige maatregelen nodig. Het rapport Kybys uit 2015 geeft aan, dat op een groot aantal grafvelden door de zware grond ernstige problemen zijn met de afvoer van regenwater naar de ondergrond. Daarnaast zijn er een groot aantal grafvelden waarin de graflocaties te dicht op elkaar liggen. Graven kunnen alleen worden bereikt door over de andere graven te lopen. De graflocaties zijn ook te kort en te smal om de huidige mens in te kunnen begraven. Herinrichting is daardoor noodzakelijk.

Om de problemen op te lossen moeten de betrokken grafvelden tijdelijk worden gesloten voor gebruik. De consequenties zijn per graf in beeld gebracht. Daarna kan worden gestart met het uitvoeren van de werkzaamheden.
Voor de grafvelden, waarbij de graven te dicht op elkaar liggen, zijn nieuwe ontwerpen gemaakt. Uiteraard betekent dit, dat in deze grafvelden het aantal graven vermindert. Desondanks blijft door het oplossen van de problemen op alle begraafplaatsen voldoende capaciteit.

De algemene verbeterpunten zoals watertappunten, meubilair en paden, die door de inwoners zijn aangedragen tijdens de informatieavonden in de 7 kernen, zijn verwerkt. Voorstellen ter verbetering van de faciliteiten zoals het inrichten en verbeteren van urnenvelden, strooivelden en kindergrafvelden zijn door de inwoners omarmd. Ook de plaatsing van een urnenmuur of – zuil stuit in geen enkele kern op bezwaren.

Elk hoofdstuk wordt aan het eind samengevat met de kern van het betreffende hoofdstuk.

1 Probleemstelling

In opdracht van de gemeente Giessenlanden heeft KYBYS in 2015 alle bestaande problemen in beeld gebracht op de begraafplaatsen in de gemeente Giessenlanden.

Deze problemen hebben betrekking op het capaciteitsvraagstuk, de cultuurtechnische problemen in de bestaande grafvelden en de maatvoering in oude grafvelden. Daarnaast is aangegeven, dat op de begraafplaatsen ook nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden op het gebied van asbestemmingen (strooiveld, urnengraven, urnenmuur/urnenzuil). In het verlengde daarvan wordt tegenwoordig ook heel anders aangekeken tegen kindergraven. In de huidige tijd wordt een grafveld specifiek ingericht voor kinderen.

Uit deze eerste verkenningen kwam naar voren, dat de bestaande water- en grondproblematiek niet eenvoudig zijn op te lossen. Dat geldt ook voor problemen in de maatvoering van de oude grafvelden, waar geen tussenpaden zijn aangelegd en de grafmaat niet meer voldoet aan de langere (en zwaardere) mensen van tegenwoordig. Machinaal graven is in deze graven vrijwel niet mogelijk.

De bovengenoemde cultuurtechnische problemen kunnen alleen worden opgelost door het aanbrengen van waterbergingen in de paden en grondaanpassingen in de grafvelden. Zonder deze maatregelen moeten de betrokken grafvelden worden gesloten voor nieuwe grafuitgiftes.

Een groot gedeelte van deze grafvelden bestaat uit graven met grafrechten voor onbepaalde tijd. Dat maakt het lastiger om de problemen in deze grafvelden op te lossen, omdat er geen natuurlijk moment komt waarop van deze graven afstand wordt gedaan. Het is echter niet onmogelijk. Daarnaast is bekend, dat veel rechthebbenden zo'n graf voor onbepaalde tijd 'binnen de familie willen houden' waarbij door het schudden van het graf de stoffelijke resten onderin het graf worden gebracht. Daarna kunnen nieuwe bijzettingen plaatsvinden. De inwoners hechten veel waarde aan het behouden van deze mogelijkheid van (her)gebruik als 'familiegraf'. Maar door de slechte grond is duidelijk, dat de gewenste ontbinding van stoffelijke resten niet overal voldoende op gang komt. Daardoor is het nemen van de cultuurtechnische maatregelen absoluut noodzakelijk.

Het voorstel van KYBYS om deze grafvelden te sluiten en op termijn ook deze begraafplaatsen, is niet overgenomen door de raad. Het uitgangspunt is, dat in elke kern een toekomstbestendige begraafplaats aanwezig blijft.

Dit toekomstbeeld 2017 van de begraafplaatsen laat zien, dat het mogelijk is dat in elke kern een begraafplaats met voldoende capaciteit behouden kan blijven. Dit betekent wel, dat op korte termijn voor deze grafvelden met bovengenoemde problemen lastige maatregelen genomen moeten worden.

Deze maatregelen laten zich splitsen in technische maatregelen (aanbrengen waterbergingen, aanbrengen ontsluitingspaden, verbeteren kwaliteit van de grond) en beslissingen met directe gevolgen voor de rechthebbenden, doordat in de bestaande grafvelden ruimte gemaakt MOET worden. Dit betekent het stopzetten van het hergebruik van deze 'familiegraven.' Daarna kunnen heel veel graven opnieuw worden gebruikt. In het hoofdstuk 4, bestaande problematiek in grafvelden wordt hier nader op ingegaan.

Dit tijdelijk onttrekken van de grafvelden is voor de huidige rechthebbenden lastig te begrijpen. In de informatieavonden is veel aandacht besteed aan de gevolgen van deze maatregel. Tegelijkertijd is er ook begrip. Veel rechthebbenden hebben naar aanleiding van deze avonden nadere informatie gevraagd. Iedereen beseft, dat het stopzetten van (her)gebruik van deze graven noodzakelijk is,

zodat de problemen grotendeels kunnen worden opgelost. Dit geldt uitdrukkelijk niet voor alle graven. Door de krappe maatvoering van destijds vervallen een groot aantal graven.

Graf voor graf zijn per grafveld de problemen in beeld gebracht inclusief de oplossingen. De grafvelden met cultuurtechnische en inrichtingsproblemen hebben 2.011 graflocaties. Van deze graflocaties hebben een groot rechthebbenden afstand gedaan of zijn de grafrechten vervallen. Daardoor ontstaat ook ruimte om na herstructurering nieuwe mogelijkheden te creëren.

Samenvatting:
Het **niet nemen** van de cultuurtechnische maatregelen leidt tot de conclusie, dat een groot aantal grafvelden **definitief** onttrokken moet worden aan de begraafcapaciteit. Daarnaast is er dan te weinig capaciteit en zal een nieuwe centrale begraafplaats moeten worden gerealiseerd. Op termijn worden alle begraafplaatsen gesloten behalve de nieuwe begraafplaats. Dit resultaat voldoet niet aan de opdracht van de raad en niet aan de wensen van de bevolking.

In deze nota Toekomstbeeld 2017 worden nadere maatregelen voorgesteld, die een oplossing geven voor de geconstateerde problemen. Daarmee worden de begraafplaatsen toekomstbestendig gemaakt.

Alle inwoners op de informatieavonden geven ondanks de tijdelijke, negatieve consequenties de voorkeur aan het nemen van deze maatregelen, omdat dan het behoud van de eigen begraafplaats binnen de eigen kern is gewaarborgd is. Dit houdt in, dat de betrokken grafvelden **tijdelijk** onttrokken worden aan de mogelijkheid voor nieuwe grafuitgiften.

2 Juridisch kader

Het Toekomstbeeld van de begraafplaatsen zorgt op termijn, dat alle grafvelden weer in gebruik genomen kunnen worden. Op korte termijn is stopzetting de enige optie, zodat bestaande problemen opgeloste kunnen worden. Hoe moeilijk deze beslissing voor de rechthebbenden ook is, het voorkomt, dat deze grafvelden definitief worden gesloten voor alle bijzettingen.

Op alle informatieavonden was het aspect van het (tijdelijk of definitief) sluiten van het stopzetten een groot issue. Dit is begrijpelijk vanuit het gezichtspunt van de rechthebbenden. Het gaat de rechthebbenden om compensatie van hun rechten. Daarvoor is het goed het juridisch kader in beeld te brengen.

De volgende vragen van de huidige rechthebbenden zijn regelmatig gesteld.

2.1 Vrije lagen bij driediep, tweediep of ééndiep graven

Graven zijn ééndiep, tweediep of driediep uitgegeven. Soms zijn afhankelijk van de keuze van de rechthebbende de destijds driediep graven voor het merendeel slechts tweediep uitgegeven. Relatief weinig is een graf ééndiep uitgegeven.
Overigens is in de huidige tijd ook landelijk gezien de grootste vraag nog steeds naar tweediep graven. De beheeradministratie laat zien, dat in de oorspronkelijke driediepers relatief veel kinderen zijn bijgezet. Dat verklaart mogelijk wel de keuze van destijds voor driediepers. Men kende het begrip kindergraven nog niet en er was een relatief hoge kindersterfte in vergelijking met de huidige tijd. Kinderen werden of in een volwassen graf begraven, of als zij jonger waren dan 1 jaar ergens op een verloren plekje begraven.

Ook destijds was de eerste uitgifte cruciaal. Wanneer de rechthebbende besloot van een driediep graf slechts gebruik te maken van twee lagen, betekende dit, dat de onderste laag niet in gebruik is genomen. Bij een ééndiep graf werd alleen de bovenste laag in gebruik genomen. Daarna is het door de plaatsing van de overledenen in de bovenste lagen niet meer mogelijk de onderliggende vrije laag in gebruik te nemen. Een oorspronkelijk driediep graf is daarmee op verzoek van de eerste rechthebbende veranderd in een tweediep of ééndiep graf.
Sommige huidige rechthebbenden vinden, dat zij nu alsnog recht hebben op de tweede of derde bijzetting. Dit is onjuist, als er voorheen op verzoek van een rechthebbende minder dan drie lagen in gebruik zijn genomen. Er was destijds ook een aangepast tarief vastgesteld.

De gemeente/beheerder van de begraafplaats heeft uiteraard de plicht de afgesproken rechten in stand te houden of te compenseren.

Er is geen recht op compensatie, wanneer de oorspronkelijke rechthebbende destijds verzocht heeft om een tweediep of ééndiep graf en deze lagen in gebruik zijn. Het graf is dan 'vol' en daarmee heeft de gemeente voldaan aan haar verplichtingen een tweediep of ééndiep graf te leveren.
Er is wel recht op compensatie, wanneer het graf nog een 'vrije', bovenste laag heeft. Wanneer een grafveld wordt gesloten, dan dienen deze bestaande rechten te worden gerespecteerd en daar waar noodzakelijk te worden gecompenseerd. De wetgever geeft daar meerdere mogelijkheden voor:

a) *Het grafveld wordt administratief gesloten: er worden geen nieuwe graven meer uitgegeven, maar bijzettingen kunnen nog wel plaatsvinden, waarmee de rechten worden gerespecteerd.*
b) *Het grafveld wordt gesloten: ook bijzettingen kunnen niet meer plaatsvinden. Rechthebbenden moeten worden gecompenseerd met een nieuw graf.*

2.2 Graven met een recht voor onbepaalde tijd

De meeste problemen met zware grond en maatvoering doen zich voor in de grafvelden met graven voor onbepaalde tijd. Er zijn in deze grafvelden 148 graflocaties met een vrije laag. Wanneer deze grafvelden gesloten worden, dan dienen de rechthebbenden allemaal gecompenseerd te worden. Wanneer de grafvelden alleen administratief worden gesloten, dan kan in het merendeel van de betrokken graflocaties bijzetting plaats vinden. De overige 34 rechthebbenden zullen worden gecompenseerd. Dit betekent dat in overleg met de rechthebbende gezocht zal worden naar een nieuwe locatie, waarbij ook zal worden aangeboden de stoffelijke resten van het oude graf over te brengen naar het nieuwe graf. (Dit regime zal ook gelden voor de 6 rechthebbenden in deze groep, waar na schudden van het graf nog een vrije laag is.)
Ook zullen de bestaande rechten op grafrust voor onbepaalde tijd door de gemeente worden gerespecteerd.

De gevoelsmatige problemen met het administratief sluiten van bijzettingen doen zich met name op deze grafvelden voor, maar ook op grafvelden, waarvan de rechten voor bepaalde tijd zijn uitgegeven.
Rechthebbenden hebben de mogelijkheid de ‘eeuwige’ grafrust van hun graf op te heffen door aan de gemeente het verzoek te doen om het graf te ruimen. Vervolgens willen zij deze graflocatie in hun familie behouden door het opnieuw als keuzegraf in gebruik te nemen. De wet schrijft voor, dat elk nieuw graf een leeg graf zijn, waarin alleen de stoffelijke resten van de nieuwe overledenen in mogen rusten. Daar waar het graf binnen de dezelfde familie blijft, wordt deze eis minder strikt gehanteerd: het graf wordt ‘geschud’, waarbij deze resten onder de onderste laag worden bijgezet. Familieleden vinden het een prettig idee, dat de eventuele stoffelijke resten onderin het graf worden bijgezet en niet worden overgebracht naar het verzamelgraf, zo strikt formeel zou moeten. Dit is mogelijk bij elk graf, mits minimaal 20 jaar grafrust is verstreken. Daarbij dient wel de aantekening te worden geplaatst, dat met ‘het schudden’ uiterst terughoudend dient te worden omgegaan, gezien de hoogte van het grondwater.

Dit ‘schudden’ op verzoek van de rechthebbende wordt door de rechthebbenden als een recht gezien. Omdat in deze gemeente zich regelmatig problemen voordoen met de gewenste ontbinding, is in de Beheerverordening al een beperkende zinsnede opgenomen, wanneer de gemeente niet zal meewerken aan het verzoek om ene graf te ‘schudden’.
Hoewel dat niet voor elke rechthebbende duidelijk is, is door het verzoek van de rechthebbende om te schudden afstand gedaan van het grafrecht. Er dient formeel een nieuw grafrecht te worden afgesloten. Bij graven van bepaalde tijd gebeurt dit ook door het verlengen van de bestaande grafrechten en de (jaarlijkse) onderhoudsrechten.
Bij graven voor onbepaalde tijd wordt na schudden wel onderhoudsrecht gevraagd, maar geen grafrechten. Daardoor is bij deze groep van rechthebbenden de indruk bestaan, dat zij onbeperkt gebruik mogen maken van het bijzetten van stoffelijke resten.
Overigens gaan ook zonder het hergebruik van deze graven steeds meer gemeentes ertoe over om de rechthebbenden met grafrechten voor onbepaalde tijd een bijdrage te vragen voor het beheer (grafrecht) en onderhoud (onderhoudsrecht) van de begraafplaatsen. Dit wordt door de wetgever als redelijk gezien.

De gemeente werkt zoveel mogelijk mee aan verzoeken om door ruimen/schudden het graf opnieuw toe te wijzen aan dezelfde rechthebbende. Echter, de bestaande problematiek in de grafvelden staat dit nu niet meer toe. Daarvoor moeten de problemen eerst worden opgelost.
Bij heruitgifte geldt automatisch de huidige verordening. Een graf kan dan maximaal tweediep worden uitgegeven.

De bestaande grafrechten bij graven met een vrij laag zullen door de gemeente worden gerespecteerd en gecompenseerd zoals onder het kopje 'Vrije graven bij driediep, tweediep en ééndiep' is aangegeven.
Alle aanwezige graven met grafrechten zullen door de gemeente in stand worden gehouden. Daarmee respecteert de gemeente de verplichtingen naar de rechthebbende toe en is compensatie niet nodig. Het is alleen niet mogelijk om aan elke rechthebbende de mogelijkheid te bieden het graf als familiegraf te behouden door het te laten schudden, zoals ook nu al in de Beheerverordening is vastgelegd.
Deze rechthebbenden hebben geen recht op compensatie, want de gemeente heeft aan de verplichtingen voldaan door het bijzetten conform het 'afgesproken' grafrecht.

2.3 Compensatie eeuwigdurende grafrechten door afkoop

Tijdens de informatieavonden is gevraagd of de gemeente de rechthebbenden van de graven voor onbepaalde tijd gaat compenseren voor het feit, dat hun 'recht op schudden' wordt afgenomen. Zoals hierboven is aangegeven, is er geen recht op schudden, maar wil de gemeente nu en in de toekomst meewerken een graf binnen een familie te behouden door heruitgifte. Formeel heet dit de mogelijkheid bieden om een keuzegraf aan te wijzen. Dat geldt voor graven, die op verzoek worden geschud, maar ook voor rechthebbenden, die willen afwijken van de volgorde van begraven en zelf een plaatsje hebben uitgekozen.
Er is geen reden om bestaande grafrechten op eeuwige grafrust op te heffen. Dit zou namelijk betekenen, dat alle stoffelijke resten naar een verzamelgraf of een nieuw graf overgebracht zouden moeten worden. Dit vergroot op korte termijn zelfs de capaciteitsproblematiek.

Dit Toekomstbeeld laat zien, dat het niet noodzakelijk is om bestaande grafrechten op eeuwige grafrust op te heffen om de verbeteringen te kunnen realiseren. Er zullen geen grafrechten worden afgekocht.

2.4 Aanpassen Beheerverordening, Verordening Begraafrechten en de Algemene regels

Bij het overnemen van de voorstellen in het Toekomstbeeld 2017 zullen in de huidige Verordeningen en Algemene regels de nodige aanpassingen moeten plaatsvinden. Uiteraard zal de regelgeving van de gemeente Molenwaard worden meegenomen in dit traject. Essentiële verschillen tussen beide gemeentes zullen in beeld worden gebracht inclusief de consequenties voor de uitvoering van het Toekomstbeeld 2017. Uitgangspunt is uiteraard, dat het harmoniseren van de verordeningen na 2019 geen extra belemmeringen meer zal opleveren.

Samenvatting:
Ondanks de uitvoering van de diverse werkzaamheden ter verbetering van de grafvelden kunnen en zullen bestaande grafrechten met een vrije laag worden gerespecteerd. Bij 38 graflocaties is dit helaas niet mogelijk. Deze rechten worden gecompenseerd door het aanbieden van een nieuw graf en het dragen van alle kosten voor verplaatsing van het oude graf.
De overige graflocaties kunnen blijven liggen, maar op deze grafveld kunnen geen nieuwe grafrechten meer worden uitgegeven door een bestaand graf te schudden en te laten hergebruiken. Bij deze graven is geen recht op compensatie, omdat de rechthebbende niet wordt beperkt in de grafrechten.

3 Uitbreiding van de faciliteiten

Toekomstbestendige begraafplaatsen hebben niet alleen voldoende capaciteit, maar bieden ook mogelijkheden aan de nabestaanden om hun geliefden te herdenken.
Tijdens de drukbezette informatieavonden zijn door de aanwezigen een groot aantal suggesties aangedragen. Ook de door de gemeente aangedragen verbetervoorstellen werden omarmd.
Daarnaast is er uiteraard aandacht gevraagd voor noodzakelijke en ingrijpende werkzaamheden op de bestaande grafvelden om ook in de toekomst gebruik van deze grafvelden mogelijk te houden.

In dit hoofdstuk komen de uitbreiding en verbetering van de faciliteiten aan de orde. De grote verbeterpunten om problemen in bestaande grafvelden op te lossen worden in hoofdstuk 4, Bestaande problematiek in grafvelden toegelicht.
Grofweg kunnen de aanpassingen in twee categorieën worden ingedeeld:

a) Uitbreiding van de faciliteiten
b) Kleine verbeterpunten

3.1 Uitbreiding van de faciliteiten

Aan de bewoners is gevraagd hoe zij denken over het verbeteren van de faciliteiten voor de kindergrafvelden en de mogelijkheden om urnen op de begraafplaats te kunnen plaatsen.

3.1.1 Urnennissen/urnengraven/strooiveld

Tijdens de rondgang langs de dorpskernen is duidelijk geworden dat de dorpsinwoners unaniem van mening zijn, dat op elke begraafplaats ruimte moet zijn voor asbestemmingen in de vorm van een urnennis in muur/zuil, urnengraven en strooiveld. Op elke begraafplaats is ook ruimte te vinden voor deze nieuwe ontwikkelingen, mede gezien het feit, dat een urnbijzetting of een uitstrooiing veel minder ruimte vraagt dan een traditioneel graf. Met de realisatie van deze voorzieningen wordt tegemoet gekomen aan die inwoners (ca. 30%), die nu kiezen voor een crematie. Hun nabestaanden kunnen dan net als de andere inwoners in de eigen kern een mooie plaats uitkiezen.
Gezien de schaal van de begraafplaatsen wordt gedacht aan urnenzuilen in plaats van urnenmuren.

In Arkel en Giessenburg, C.M. van Houwelingweg staan een tweetal urnentafels, die niet/nauwelijks worden gebruikt. De urnen staan ‘los in een open ruimte’. Nabestaanden vinden dit geen fijn idee, vandaar dat er nauwelijks gebruikt is gemaakt van deze voorziening. Uiteraard zal aan de nabestaanden de gelegenheid worden geboden de urnen desgewenst te laten overbrengen naar een urnennis in een urnenzuil. Alleen zullen de nabestaanden dan een bijdrage moeten geven voor het

de afdekplaat en te graveren tekst. Mochten de nabestaanden de plaats op de urnentafel willen behouden, dan is dit geen enkel probleem. De beide urnentafels kunnen desgewenst worden gehandhaafd. Daarnaast is er op Giessen-Oudekerk de mogelijkheid een urn bij te zetten in een ondergrondse urnenrand. Ook deze mogelijkheid van urnenbijzetting wordt door de strakke vorm, kleur en plaats (naast het verzamelgraf) niet gebruikt. Hier zal naar hergebruik worden gekeken door een speelsere opstelling van de urnengraven en de mogelijkheid om op de afdekplaats een andere monument te kunnen plaatsen.

Rand met urnengraven en standaardnaamplaten in Giessen-Oudekerk

Juist nabestaanden, die kiezen voor een urnengraf, willen meer keuzevrijheid voor het grafteken wat op het graf geplaatst kan worden. In Hoogblokland, waar kort geleden losse urnengraven zijn uitgegeven, is in korte tijd een aantal keren gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Alleen de situering is niet optimaal, omdat de urnengraven (links bovenaan in onderstaande tekening) geen specifieke inrichting hebben meegekregen. De achterste graven zijn voor de nabestaanden moeilijk bereikbaar. De uitgifte is ook inefficiënt, omdat een bruikbaar particulier graf wordt opgeofferd. Bij de herinrichting zal een betere plaats voor de urnengraven worden gezocht. Gedacht wordt aan het lager gelegen oude gedeelte, wat dan uiteraard (samen met eventuele kindergraven) specifiek zal worden ingericht. Ook de huidige rechthebbenden van deze urnen zullen daarna worden benaderd, of zij een voorkeur hebben voor overplaatsing van de urn.

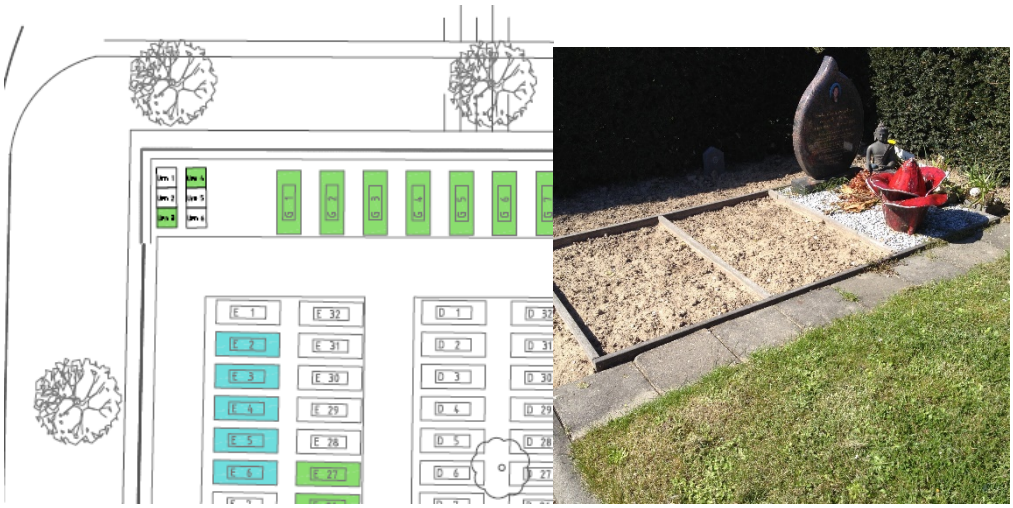

Huidige situering urnengraven in Hoogblokland

Het aanwijzen en inrichten van grafgedeelten voor asbestemmingen kunnen financieel worden meegenomen in de kleine verbeterplannen per begraafplaats. Alleen de realisatie van urnenmuren/urnenzuilen is prijzig. Urnenmuren en urnennissen zijn er in allerlei soorten en maten, variërend in prijs van € 1000 per nis tot € 5.000 en duurder per nis. In dit voorstel wordt uitgegaan van een urnenzuil met 16 nissen (voor 32 urnen), die eenvoudig is aan te brengen en desgewenst ook te verplaatsen. Er is keuzevrijheid in kleur (zwart, roze, wit, grijs, zandkleur) van de afdekplaat en afwerking van de zuil. Het is ook mogelijk de nabestaanden zelf een kleur te laten kiezen uit een aantal standaard-platen. Dit wordt nog nader uitgewerkt.

3.1.2 Kindergrafvelden

Kindergrafvelden zijn net zo sober ingericht als de volwassen grafvelden en soms alleen opgenomen tussen de bestaande graven. Tot ruim halverwege de vorige eeuw was het zelfs gebruikelijk doodgeboren kinderen of kinderen tot 1 jaar ‘ergens ongedefinieerd’ bij te zetten op een plekje onder de haag of in een overhoekje. In de huidige tijd vraagt een kindergrafveld meer ruimte om te kunnen rouwen met een zitgelegenheid en mooie beplanting. Ook in deze gemeente wordt deze gedachte ondersteund door de inwoners. Bij de voorgenomen verbeterpunten zal aan de inrichting van de kindergrafvelden bijzondere aandacht worden besteed aan de soort beplanting en het bieden van zitmogelijkheden. Elk herinrichtingsplan zal specifiek aan de rechthebbenden van een kindergraf worden voorgelegd. Tegelijkertijd zijn de herinrichtingskosten vrijwel nihil. Zij kunnen worden meegenomen in de kleine verbeterplannen per begraafplaats. Kindergraven worden uitgegeven in twee leeftijdscategorieën kinderen onder de 1 jaar en kinderen tussen 1 en 12 jaar. Aandacht vanuit de inwoners is gevraagd voor de categorie kinderen tot 18 jaar. Qua graflengte vallen deze jong-volwassenen in de maatvoering van de graven voor volwassenen. Tegelijkertijd kan het troost bieden aan ouders, als hun kind nog op een specifiek grafveld kan worden begraven. De gemeente Molenwaard kent overigens wel deze leeftijdscategorie van 12-18 jaar. Bij de herinrichtingen zal met de maatvoering van deze kindergraven zoveel als mogelijk rekening worden gehouden. Daarna zal deze mogelijkheid in de verordening moeten worden opgenomen.

3.2 Kleine verbeterpunten

Tijdens de avonden hebben bewoners breed aandacht gevraagd voor kleinschalige verbeterpunten. Tegelijkertijd geven de bewoners ook aan buitengewoon tevreden te zijn over het netheidsonderhoud van de gemeente. Aangedragen aandachtspunten vanuit de inwoners zijn de tappunten voor het water en de aanwezigheid van het meubilair en het ontbreken van beplanting.

3.2.1 Beplanting

Ook heeft men aandacht gevraagd voor het aanbrengen van beplanting achter de grafrijen en ter afscheiding van de grafvelden om enige privacy te bieden. Voor o.a. de begraafplaatsen Giessen-Oudekerk, Giessenburg, C.M. van Houwelingweg en Arkel is gevraagd de hagen/beplantingsstrook, die de buitenzijde van de begraafplaats afschermen, iets hoger te laten uitgroeien zodat de geborgenheid op de begraafplaats wordt verbeterd. Uitgangspunt moet wel blijven, dat een haag machinaal onderhouden kan worden en voldoet aan een standaard-hoogte (b.v. 1,00 meter of 1,50 meter). Het is uit beheeroogpunt ondoenlijk elke haag een eigen hoogte mee te geven. In deze specifieke gevallen is de vraag begrijpelijk. Het is maatwerk en betreft ook niet de gehele haag. Juist waar overgangen naar nieuwere gedeeltes of naar het landschap zijn gerealiseerd, zijn slechts kleine aanpassingen nodig, hetzij in hoogte, hetzij door het planten van een enkele solitaire struik op een specifieke plaats.

aanbrengen vrij uitgroeiend haagje

buitenhaag iets hoger laten uitgroeien

3.2.2 Watertappunten en meubilair

Voor de tappunten van het water wordt gewerkt aan het aanbrengen van vorstvrije kranen. Dit houdt in, dat deze kranen niet meer afgesloten hoeven te worden aan het begin van de winterperiode. Vorstvrij is een relatief begrip: tijdens vorst overdag komt er geen water uit de kraan, maar dan is er ook geen behoefte om de beplanting water te geven of de steen schoon te schrobben. Daarnaast wordt voorgesteld een proef te nemen met verplaatsbaar meubilair. Er is een beperkt aantal banken per begraafplaats aanwezig, maar die staan zelden op de plek waar nabestaanden er behoefte aan hebben. De losse gieters worden in de meeste gevallen keurig terug gebracht naar de verzamelplaatsen bij de watertappunten. Voorgesteld wordt bij deze verzamelpunten ook eenvoudig te verplaatsen terrasstoelen neer te zetten, die naar de wens van de nabestaanden kunnen worden meegenomen naar het graf. Dit biedt ook een oplossing tijdens een begrafenisplechtigheid voor de oudere aanwezigen, die moeilijk kunnen staan. Gekozen is voor een eenvoudig model, stapelbaar (maar niet inklapbaar) en eenvoudig te verplaatsen zonder allerlei beveiligingsmethodieken. Die zijn er uiteraard wel, maar dit maakt een stoel meteen 2x zo duur. De verwachting is dat dit experiment net als losse gieters geen problemen zal opleveren.

3.2.3 Entrees en paden

Daarnaast is het wenselijk om iets aan de uitstraling van de entrees te doen. Gezocht is naar een uniforme uitstraling in hekwerk. Voorgesteld wordt om behoudens de smeedijzeren, monumentale

poorten zoals in Arkel, Hoogblokland, Hoornaar en Schelluinen-Kerkplein overal de moderne variant zowel aan voor- als achterzijde te kiezen, zoals is aangebracht in Giessenburg-C.M. van Houwelingweg.

Smeedijzeren hekwerk Arkel

'modern hekwerk' Giessenburg-C.M. Van Houwelingweg

Bij de begraafplaats in Arkel en in Schelluinen, Nolweg is de entree een aandachtspunt. Bij deze begraafplaatsen ligt de parkeerplaats zodanig gesitueerd, dat via de achterentree de begraafplaats wordt betreden. In beide gevallen verdienen deze entrees een representatieve uitstraling. Voor Arkel betekent dit een uitbreiding/herstraten van het bestaande parkeerterrein aan de Onderweg, waarbij ook de zichtbaarheid van de parkeerplaats verbeterd zal worden door het vervangen van het huidige bosplantsoen door sierplantsoen. Ook de officiële adressering zal worden aangepast van Kerkeind naar Onderweg, zodat bezoekers van de begraafplaats, die niet bekend zijn met de situatie (via de routeplanner) direct naar de juiste entree zullen worden geleid. In Schelluinen ligt de parkeerplaats bij de achteringang, waardoor alle bezoekers via die werkentree de begraafplaats betreden. Door het aanbrengen van beplanting zal deze ingang meer uitstraling krijgen. Ook de toegang van het gronddepot e.d. zal worden meegenomen met deze herinrichtingen.

Gebruik achteringang van begraafplaats Arkel en Schelluinen-Nolweg

Tot slot blijven de paden over. Daar zijn zoals vaak de meningen over verdeeld. Regelmatig is gevraagd naar grindpaden qua uitstraling, daar waar juist in het verleden elementverharding of asfalt is aangebracht. Tegelijkertijd wordt specifiek voor één begraafplaats aandacht gevraagd voor de aanleg van een asfaltpad.
Asfalt is echter niet waterdoorlatend en heeft de nare eigenschap af te brokkelen, wanneer het pad smal is en er steeds op de randen wordt gereden. De bestaande waterproblematiek van hangwater in de grafvelden gaat opgelost worden door waterbergingen aan te brengen onder de bestaande paden. Dan ligt het niet voor de hand om voor asfalt te kiezen.
De beloopbaarheid van de paden staat voorop. Ook grindpaden (met een ondergrondse honingraatstructuur) en afgestrooid met een dunne laag grind in een kleine fractie voldoet prima voor mensen, die slecht ter been zijn of rolstoelgebonden. Hier en daar is de grindlaag te dun of juist te dik. Tegelijkertijd met de kleinschalige verbeterpunten zullen deze problemen worden aangepakt.

Door herinrichting of door het aanbrengen van waterbergingen wordt veel aan de bestaande en nieuwe paden gewerkt. Uitgangspunt is zoveel mogelijk handhaven van de bestaande uitstraling van de huidige padenstructuur. Tussenpaden zullen zoveel mogelijk in grind worden uitgevoerd. Bij hoofdpaden kan soms gekozen worden een bestaand grindpad te vervangen door klinkerverharding. Het ligt voor de hand om tijdens tijdens het uitvoeren van de verbeterpunten qua inrichting van een grafveld of voor het aanbrengen van waterbergingen te kijken naar de definitieve verhardingssoort: grind met honingraat of elementverharding. Dit is ook afhankelijk van de reeds aanwezige verhardingssoorten, zodat voorkomen wordt, dat er een rommelig beeld ontstaat van uiteenlopende materialen. Op het nieuwe gedeelte van Arkel is nog gras aanwezig als ontsluitingspad van de grafvelden. Hoewel een gesloten grasmat prima bruikbaar is voor een rolstoel, is gras in natte onstandigheden in ieder geval geen geen prettige ondergrond voor het gebruikelijke nette schoeisel, wat tijdens een uitvaartplechtigheid wordt gedragen. Deze paden zullen worden vervangen door grindpaden (met honingraat).

Samenvatting:
Tijdens de informatieavonden hebben de inwoners veel constructieve ideeën aangedragen, die meegenomen kunnen worden tijdens de werkzaamheden aan de grafvelden, die moeten worden heringericht. Het betreft het ontbreken van (voldoende hoge) beplanting, vorstvrije kranen en verplaatsbaar zitmeubilair.
De door de gemeente voorgestelde uitbreiding van mogelijkheden een urn te kunnen plaatsen op de begraafplaatsen en het versterken van de kindergrafvelden zijn omarmd. Ook het verbeteren van de uitstraling van de entrees door uniforme hekwerken wordt gewaardeerd. Uiteraard blijven de aanwezige monumentale smeedijzeren hekwerken wel behouden.

4 Bestaande problematiek in grafvelden

Tijdens de voorinventarisatie van de bestaande problematiek op de begraafplaatsen zijn een aantal problemen geconstateerd, namelijk grondwaterproblemen, zware grond en afvoer regenwater en tot slot maatvoeringsproblemen. Vrijwel alle begraafplaatsen (behalve Hoogblokland het oude gedeelte) zijn opgehoogd met zware grond. De ophogingen zijn uitgevoerd met de kennis van toen (eind 19de eeuw). Ook de maatvoering van de graven was gebaseerd op de lengte van de 19de eeuwse mens. Om bestaande problematiek op oudere grafvelden op te lossen is het noodzakelijk deze grafvelden uit te sluiten van nieuwe uitgiftes of hergebruik. Het gaat hierbij om:

Arkel:	Vak A, B, C, D en de oude graven rondom de koepelkerk
Giessenburg Kerkweg:	Vak A, B en C
Giessen-Oudekerk:	Vak A t/m E en F t/m U
Hoogblokland:	Vak – (ongeletterd), oude laaggelegen grafveld
Hoornaar:	Vak – (ongeletterd), oude gedeelte direct rechts van de ingang
Noordeloos:	Vak A, B, en D
Schelluinen Kerkplein:	Gehele begraafplaats

4.1 Grondwaterproblematiek

Op alle begraafplaatsen met uitzondering van Giessenburg-C.M. van Houwelingweg is destijds uitgegaan van het aanbrengen van driediep graven. Dit betekent met de huidige wetgeving van grafopbouw (65 cm ongeroerde grond, 45 cm kist, 30 cm tussenruimte, 45 cm kist, 30 cm tussenruimte en 45 cm kist) de bodem van onderste kist op een diepte van 2.60 meter beneden maaiveld moet staan. Vervolgens moet tussen deze kistbodem en de GHG (gemiddelde hoogste grondwaterstand) nog 30 cm vrije ruimte worden gehandhaafd. Snel werd geconstateerd, dat deze onderste laag vaak in het grondwater staat. Achteraf is het gemakkelijk te constateren, dat de uitgifte van driediep graven niet verstandig is geweest. De uitgifte van driediep graven is nadien stopgezet. Het eerste in Giessenburg-Kerkweg (1941), daarna Giessen-Oudekerk (1956). Als laatste in Hoornaar (1987) en Hoogblokland (1991). In Schelluinen-Nolweg is in 2003 nog één graf driediep uitgegeven. Grondwateroverlast is technisch alleen op te lossen door onderbemaling en dan nog levert de drooglegging grote problemen op. Daarnaast wordt onderbemaling door de waterschappen niet meer toegestaan. Door het aantal lagen van driediep te verminderen naar tweediep is automatisch de grondwaterproblematiek opgelost, doordat wordt voldaan aan de eisen van voldoende drooglegging conform de Wet op de Lijkbezorging. Tegelijkertijd is de behoefte aan driediep graven ook verminderd. Standaard wordt nu uitgegaan van een tweediepgraf voor een echtpaar en kinderen krijgen een eigen graf.

Daarnaast is op het eerste, oude gedeelte van Hoogblokland, het eerste gedeelte van de begraafplaats Giessenburg, C.M van Houwelingweg vanwege de grondwaterstand uitgegaan van uitgifte van ééndiep graven. Op de overige begraafplaatsen is dit ook incidenteel gebeurd, maar dit had geen technische achtergrond. Zo zijn in de meeste gevallen alle kindergraven één diep uitgegeven. Op de begraafplaats Giessenburg-Kerkweg en Giessen-Oudekerk betreft het hoofdzakelijk algemene graven.
Voor het oude gedeelte van Hoogblokland geldt, dat voor tot heruitgifte kan worden overgegaan dit grafgedeelte moet worden opgehoogd tot het niveau van de nieuwe begraafplaats, tenzij wordt besloten dit gedeelte te herinrichten met kindergraven (eendiep) of asbestemmingen (urnengraven, strooiveld, urnenmuur/zuiltjes).

4.2 Cultuurtechnische problematiek

De begraafplaatsen zijn destijds opgehoogd met zware en middelzware klei. Deze klei heeft de vervelende eigenschap het regenwater niet goed af te voeren. Daardoor blijft er hangwater staan. Daarmee wordt niet voldaan aan de wettelijke vereisten. Dit is oplosbaar door een combinatie van

oplossingen. Tijdens het sluiten van het graf is het raadzaam de aanwezige grond (gedeeltelijk door menging) te vervangen door een iets lichtere grondsoort. Dit is een langdurig proces van minimaal 20 jaar. Daarnaast is het mogelijk in de paden een 'waterbuffer' aan te brengen, waardoor het water vanuit de grafvelden via het zandcunet van de verharding wordt afgevoerd naar de sloot of wegzakt naar het grondwater.
Deze methode kan op alle grafvelden met een dergelijke problematiek worden toegepast in de huidige padenstructuur. In Hoornaar is inmiddels bekend, dat dergelijke waterbergingen tot een positief resultaat leiden.
Aandachtspunt hierbij zijn de grafvelden met een gecombineerd probleem van maatvoering en zware grond. Op sommige oude grafvelden liggen de graven 5 of 7 rijen dik zonder tussenpad. Daar kan deze ontwateringsmethode pas worden uitgevoerd, wanneer de rechthebbenden afstand doen van hun graven. Dan komt er ruimte vrij om paden aan te leggen en daarin de waterberging aan te brengen. Tot die tijd kunnen graven in deze grafvelden niet opnieuw worden uitgegeven, noch worden hergebruikt door op verzoek van rechthebbenden te schudden, tenzij de graven zijn gesitueerd aan een gedraineerd pad.

4.3 Inrichtingsproblematiek

De inrichtingsproblematiek heeft een drietal redenen, waarom dit opgelost moet worden.

- In het verleden was de benodigde grafruimte aanzienlijk korter en smaller dan nu noodzakelijk is. In de 19de eeuw was de man gemiddeld 1.70 m lang en smal van postuur (< 70 kg). De moderne mens is nu 1.80-1.90 m lang met uitschieters naar 2.10 m. Het gewicht van alle overledenen is ten opzichte van vroeger ook aanmerkelijk toegenomen. 80 kg is tegenwoordig een minimaal gewicht, maar vaker ligt het gemiddelde gewicht op 90-100 kg. Met deze nieuwe maatvoering moet voor een bijzetting in een bestaand graf de naastliggende graven worden geroerd of zelfs letterlijk opzij gezet om ruimte te maken voor de nieuwe bijzetting.
- In het verleden werd begraven zoals men gewend was bij de kerk: graven werden tegen elkaar aangelegd zonder onderlinge tussenruimte. Tegenwoordig zijn er eisen aan de wettelijke afstand tussen de grafkisten onderling (30 cm) en niemand wil uit piëteit voor de andere overledenen op andermans graf staan of lopen om het graf van de eigen dierbare te bereiken. Om dit mogelijk te maken wordt in de rij tussen elke grafsteen een 'tussenpaadje' van ca. 30 cm breed aangehouden, zodat nabestaanden naast het graf kunnen staan. Tussen de grafrijen wordt een centraal pad aangebracht, zodat een begrafenisstoet tijdens een plechtigheid met rollator, rolstoel, gearmd naar een graf kan lopen.
- Uit arbotechnische redenen wordt een graf machinaal gegraven. Daarnaast laat men een kist tegenwoordig bij voorkeur met behulp van een graflift zakken. Voor het aanbrengen van grafbekisting en loopplanken in een brutomaat van ca 1,40 m vereist, hetgeen ook overeenkomt met de breedte van het monument en twee zijpaadjes. Dan kunnen tijdens het delven van een graf de beide naastliggende stenen blijven liggen.

4.4 Vermindering totaal aantal graven door herinrichting

De huidige eisen aan de maatvoering betekent op de oude grafgedeelten een aanmerkelijke vermindering van de capaciteit, variërend van een derde tot de helft. Desalniettemin zal ondanks vermindering van het aantal graven op elke begraafplaats voldoende capaciteit over blijven. Zonder herinrichting daarentegen is het niet mogelijk om deze grafvelden te gebruiken en dienen de grafvelden definitief te worden onttrokken uit de grafcapaciteit. Dan ontstaat er op termijn op vrijwel elke begraafplaats een capaciteitsprobleem. Belangrijker is echter, dat partners na hun overlijden niet bij elkaar in één graf kunnen rusten. Bij het inzetten van de verbetervoorstellen zijn er slechts een beperkt aantal rechthebbenden, waar bijzetting niet mogelijk zal zijn.

Voorbeeld van een grafveld waar men over de graven moet lopen

Herinrichting is alleen mogelijk wanneer op korte termijn hergebruik van de bestaande graven wordt stopgezet. Bij heruitgiftes liggen graven immers weer minimaal 20 jaar, voordat ruimte vrij komt om te worden heringericht. Gedurende die tijd blijft een efficiënt gebruik van de grafruimtes onmogelijk, maar kunnen ook noodzakelijke verbeteringen van de waterhuishouding niet worden opgelost. Er is geen andere keuze dan het stopzetten van de heruitgiftes van deze graven. Het alternatief is, dat deze grafvelden volledig worden gesloten. Het gebruik van deze graven is weer mogelijk na het moment, dat per (gedeelte van een) grafrij is heringericht en waterberging is aangebracht.

In onderstaand overzicht wordt per grafveld de bestaande problematiek in beeld gebracht.
Alleen de grafvelden, waar ernstige maatvoeringproblemen bestaan, kunnen pas in gebruik worden genomen, wanneer door afstandverklaringen tot herinrichting kan worden overgegaan. Grafvelden zonder problemen in de maatvoering, kunnen direct naar het oplossen van de water/cultuurtechnische problemen, weer in gebruik worden genomen.

Overzicht bestaande problematiek grafvelden

	grondwater	Cultuurtechn. problemen	Maatvoering	grafveld
Arkel			**X**	A,B,C en D
Giessenburg - Kerkweg		**X**	**X**	A, B en C
Giessen-Oudekerk		**X**	**X**	F t/m U
Giessen-Oudekerk		**X**		A t/m E
Hoogblokland	**X**	**X**		voorzijde
Hoornaar		**X**	**X**	links van ingang
Noordeloos		**X**	**X**	A, B en D
Schelluinen - Kerkplein		**X**	**X**	Hele begraafplaats

4.5 Consequenties stopzetting grafuitgiftes

Technische problemen met grond en water kunnen projectmatig en lopende de uitvoering worden opgelost. In het volgende hoofdstuk worden de financiële consequenties en benodigde maatregelen in beeld gebracht. Zodra de water- of cultuurtechnische problemen zijn opgelost, kunnen deze grafvelden weer in gebruik worden genomen. Dit geldt voor het oude grafveld in Hoogblokland en voor de grafvelden in Giessenburg-Oudekerk in de vakken A t/m E. Op de begraafplaatsen in Giessenburg-C.M. van Houwelingenweg en Schelluinen-Nolweg doen zich geen problemen voor. In Arkel kan gedeeltelijk met de herinrichting worden gewacht, totdat bestaande rechten zijn afgewikkeld. Hier liggen namelijk teveel tussenpaden.
Alleen de grafvelden, waarbij meerdere grafrijen naast elkaar liggen zonder tussenpaden en waar hele rijen moeten verdwijnen, zullen langdurig niet kunnen worden gebruikt. Dit geldt in Giessen-Oudekerk F t/m U, Noordeloos, Giessenbrug Kerkweg, Schelluinen-Kerkplein.
Onderstaand overzicht brengt per grafveld de problemen in beeld met betrekking tot de bestaande rechten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande rechten (er is nog een vrije laag aanwezig voor de bijzetting van de langstlevende partner) en de geboden mogelijkheid een bestaand graf binnen de familie opnieuw te kunnen behouden door het graf door ruimen/schudden geschikt te maken voor hergebruik. Deze mogelijkheid kan op korte termijn voor de betrokken grafvelden niet meer worden aangeboden (kolom Geen nieuwe uitgifte). Pas na herinrichting kunnen de rechthebbenden bij de graven, die na de herinrichting min of meer op dezelfde plaats blijven liggen, opnieuw de mogelijkheid worden geboden een bestaand graf als keuzegraf binnen de familie te behouden.
In de kolom Bestaande rechten wordt het aantal graven weergegeven, waar nog een bovenste laag gereserveerd is. Dit betreft in totaal 237 graven (11% van de betrokken 2.011 graflocaties in de betrokken velden). Door met de herinrichting rekening te houden met de plaats van deze graflocaties is het mogelijk 188 graven te behouden voor een bijzetting, zelfs op korte termijn -mits de cultuurtechnische problemen eveneens op korte termijn worden opgelost. Met slechts 38 rechthebbenden (2% van de graflocaties in de problematische grafvelden) zal overleg worden opgestart om de bestaande problematiek uit te leggen. Weliswaar kan het bestaande graf niet worden behouden, maar in overleg met de rechthebbende kan het graf enigszins worden verplaatst naar een naastliggende, vrij locatie. De rechthebbende krijgt ook de mogelijkheid om een nieuw graf elders aan te wijzen. Uiteraard zullen de stoffelijke resten van de partner in het bestaande graf – op kosten van de gemeente - worden overgebracht naar de nieuwe locatie, zodat uiteindelijk beide

partners in één graf kunnen rusten. (Het opgraven en overbrengen van stoffelijke resten vraagt minder werkruimte dan het delven van een nieuw graf. Daardoor kan worden gegarandeerd dat de stoffelijke resten worden overgebracht. Het is echter maatwerk tijdens de voorbereiding en de uitvoering. Er is geen standaard blauwdruk.)

Overzicht graflocaties in problematische grafvelden

grafveld	Totaal aantal graven	afstand gedaan	Geen nieuwe uitgifte *2	Bestaande rechten	Te handhaven graven	In overleg verplaat-sen graven
Arkel A, B, C en D	323	209	78	**36**	32	4
Giessenburg –Kerkweg A, B en C	238	103	115	**20**	13	7
Giessen-Oudekerk F t/m U	417	177	178	**62**	50	12
Giessen-Oudekerk A t/m E	364	135	180	**49**	49	0
Hoogblokland Voorzijde • 1	98	69	25	**4**	4	0
Hoornaar Links van ingang	119	34	71	**14**	12	2
Noordeloos A, B en D	307	70	196	**41**	29	12
Schelluinen – Kerkplein geheel	145	77	57	**11**	10	1
	2011	874	900	**237**	199	38

* 1 zijn 2x1 eendiepers, dus iets meer locaties

* 2, tenzij problemen opgelost of gunstige ligging

Samenvatting:
Het uitgeven van nieuwe graven in grafvelden met een probleem van grondwater, cultuurtechnische problemen of inrichtingsproblematiek moet worden stopgezet.

Dit betekent, dat rechthebbenden pas na oplossing van de bestaande problematiek weer gebruik kunnen maken van de mogelijkheid een graf te ruimen voor een gelijktijdige heruitgifte binnen de familie.
Bestaande rechten zullen echter worden gerespecteerd. Van de 237 rechthebbenden kan voor 199 graven het graf volledig worden behouden. Met 38 rechthebbenden zal in overleg naar een andere locatie worden gezocht, waar de stoffelijke resten vanuit het oorspronkelijke graf naar toe zullen worden overgebracht.

5 Gebouwen begraafplaatsen

Van oorsprong hadden de gebouwen op de begraafplaatsen twee functies, namelijk de aula en de berging. Soms waren deze twee functies gecombineerd in één gebouw zoals in Schelluinen, Nolweg of Hoornaar. Ook komt het voor, dat er alleen een berging is zoals op de begraafplaats Giessen-Oudekerk of Arkel.

5.1 Nut en noodzaak aula

De aula's zijn al decennialang op geen enkele begraafplaats meer in gebruik. Elke begrafenis-ondernemer heeft zijn eigen mortuarium/aula of maakt gebruik van de faciliteiten van de dorpshuizen of crematoria om bijeenkomsten en koffietafels te kunnen aanbieden. De huidige aula's zijn slechts met grote inspanningen aan te passen aan de huidige eisen aan een aula. Daarnaast is de aanwezigheid van asbest op de berging in Giessen-Oudekerk nog een aandachtspunt. Bij behoud van deze berging zal dit asbest moeten worden verwijderd. Het college heeft in een eerder stadium besloten, dat de functie van aula niet meer van toepassing is en dat alleen de functie van berging wordt toegekend.

Op de informatieavonden is het dilemma sloop of hergebruik van de voormalige aula's aan de orde gesteld. Op sommige begraafplaatsen biedt het verwijderen van de aula ook meteen een oplossing voor het gebrek aan grafcapaciteit zoals bijvoorbeeld in Hoornaar. Alle aanwezigen op een enkele uitzondering na, vinden sloop van de aanwezige gebouwtjes acceptabel met name gezien de huidige uitstraling. De kerkbesturen, van oudsher nauw betrokken bij de gemeentelijke begraafplaatsen, geven ook aan, dat het behouden en uitbreiden van de grafcapaciteit niet beperkt dient te worden door het handhaving van de aanwezige gebouwen.

Wel wordt aangedragen te kijken of deze gebouwen mogelijk kunnen worden ongebouwd tot urnenmuur. Deze ideeën zullen zeker in overleg met de inwoners worden meegenomen. Tegelijkertijd leent de architectuur of de plaats van het gebouw zich niet overal voor deze functie.

5.2 Nut en noodzaak berging

Door de gedachte om anders om te gaan met de bergingen is vanaf 2012 het onderhoud geminimaliseerd, dit is de gebouwen ook aan te zien. Een aantal gebouwen biedt een troosteloze aanblik. Bij handhaving van deze gebouwen is naast een opknapbeurt ook een hoger onderhoudsbudget nodig. De meeste aula's zijn te groot en dus te kostbaar om als berging te functioneren. Ook is bij een aantal asbestsanering noodzakelijk.
Op de begraafplaats Giessenburg Kerkweg en Schelluinen Kerkplein zijn de bergingen in 2012 verwijderd. Op deze begraafplaatsen vinden nog wel bijzettingen plaats. Nieuwe graven worden op dit moment niet meer uitgegeven, maar dit zal in de toekomst wel weer mogelijk zijn.

Binnen het bouwproces als onderdeel van het fusietraject met Molenwaard loopt een onderzoek naar werkwijzen en benodigde accommodaties voor de medewerkers van de beide buitendiensten. Er zijn verschillen tussen beide gemeenten op dit terrein. In dit voorstel wordt uitgegaan van de huidige werkwijze binnen Giessenlanden. De aanschaf van nieuwe bergingen en het daarbij benodigde onderhoud moet wel als stelpost worden gezien. Er wordt pas tot de realisatie van nieuwe bergingen overgegaan op het moment als duidelijkheid bestaat over de werkwijze na de samenvoeging.
Giessenlanden vertrekt vanaf de centrale werf in Hoornaar en maakt daarnaast gebruik van (oorspronkelijk mobiel bedoelde) bouwunit, die in de loop der tijd continue zijn gestationeerd op de parkeerplaatsen van de begraafplaatsen in Arkel en Giessenburg-C.M. van Houwelingweg. Hier kunnen zij vanwege de uitstraling niet blijven staan.
Bij de huidige wijze van uitvoering van de werkzaamheden is een berging voor de materialen noodzakelijk. Een eenvoudige, onderhoudsvrije voorziening in de vorm van een garagebox vraagt een

investering van € 10.000 per begraafplaats. De wens van de medewerkers is om in deze berging ook een toiletvoorziening mogelijk te maken voor eigen gebruik. Deze aangepaste bergingen (van 3,25 x 8,70 m) hebben door de afwerking met hout of baksteen een geheel andere uitstraling. Per unit inclusief toilet is een investering noodzakelijk van € 50.000 exclusief btw. Daarnaast wordt er gekeken naar een definitieve voorziening in Arkel, waardoor de mobile unit weg kan van de begraafplaats in Arkel. Per begraafplaats kan daardoor een andere oplossing worden vastgesteld. Als aanname is per begraafplaats rekening gehouden met een gemiddelde van € 25.000. Zowel voor een eenvoudige garagebox als voor de betonnen berging+toilet-variant is voor het onderhoud structureel € 1.000 exclusief btw noodzakelijk. Ook is het bij deze units mogelijk een combinatie te maken met een urnenwand, bijvoorbeeld op die begraafplaatsen waar de berging nogal prominent aanwezig zal blijven.

5.3 Behoud gemeentelijk monument op begraafplaats Noordeloos

Op de begraafplaats Noordeloos is het voormalige baarhuisje aangewezen als gemeentelijk monument. Op de informatieavond in Noordeloos hebben de aanwezigen bevestigd dit baarhuisje als monument te behouden in tegenstelling tot de aula. Daarvoor is het wel noodzakelijk dit baarhuisje grondig te restaureren voor € 23.000 en daarna de daarvoor benodigde budgetten voor het beheer en onderhoud van dit huisje ter beschikking te stellen in de onderhoudsbegroting, groot € 2.600. Daarnaast zal in samenhang met nut en noodzaak van de bergingen gekeken worden in hoeverre dit baarhuisje kan functioneren als berging voor de gemeentelijke materialen.

5.4 Financieel overzicht

Hoewel uit onderstaand financieel overzicht blijkt, dat het verwijderen van de aula's en de oude losstaande bergingen en het aanbrengen van nieuwe onderhoudsvriendelijke bergingen eenmalig meer geld vraagt dan het eenmalig opknappen van het achterstallige onderhoud, is het raadzaam de gebouwen te verwijderen. Op sommige begraafplaatsen is de sloop van de aula een essentieel onderdeel van het plan om de begraafplaats toekomstbestendig te maken. De vrijvallende ruimte kan meteen worden ingevuld met extra grafcapaciteit zoals op Hoogblokland en Hoornaar, waardoor begraven kan blijven worden binnen de huidige contouren van de begraafplaatsen. Op andere begraafplaatsen kan deze ruimte worden benut voor bestemmingsmogelijkheden na crematie zoals strooiveld, urnenmuur/ urnenzuil en urnengraven. Het jaarlijks onderhoud van de leegstaande ruimtes kost onnodig geld en is structureel duurder dan het beheer van kleinschalige onderhoudsvriendelijke bergingen.

Onderstaand overzicht laat de benodigde budgetten zien van de verschillende keuzes, namelijk:

a) het behouden van de aula's/bergingen, waarbij onderscheid gemaakt wordt in eenmalige kosten (a1) en jaarlijks onderhoud (a2)
b) het verwijderen van de bestaande opstallen (b1) en in nader overleg terugbrengen van uniforme, onderhoudsvriendelijke bergingen inclusief aanschafkosten (b2) en jaarlijks onderhoud (b3)

De in dit overzicht genoemde bedragen zijn exclusief btw. In het financiële overzicht is de BTW meegenomen.

Begraafplaats	A1	A2	B1	B2	B3
Arkel	€ 12.900	€ 3.500	€ 7.000	€ 25.000	€ 1.000
Giessenburg C.M. van Houwelingw	€ 6.500	€ 2.100	€ 8.500	€ 25.000	€ 1.000
Giessen-Oudekerk (incl asbest)	€ 21.000	€ 3.000	€ 15.500	€ 25.000	€ 1.000
Hoogblokland	€ 11.500	€ 2.600	€ 20.000	€ 25.000	€ 1.000
Hoornaar	€ 7.500	€ 2.300	€ 20.000	€ 25.000	€ 1.000
Noordeloos	€ 22.500	€ 2.600	€ 28.000	€ 25.000	€ 1.000
Schelluinen Nolweg	€ 10.000	€ 3.500	€ 20.000	€ 25.000	€ 1.000
Sub-totaal 1	**€ 91.900**	**€ 20.600**	**€ 119.000**	**€ 175.000**	**€ 7.000**
Giessenburg Kerkweg *1				€ 10.000	€ 1.000
Schelluinen Kerkplein *1				€ 10.000	€ 1.000
Sub-totaal 2	**€ 91.900**	**€ 20.600**	**€ 119.000**	**€ 195.000**	**€ 9.000**
Noordeloos Baarhuisje	€ 23.000	€ 2.300		€ 23.000	€ 2.300
Eind-totaal	**€ 114.900**	**€ 22.900**	**€ 119.000**	**€ 218.000**	**€ 11.300**

*1 Bij het in gebruik nemen van deze begraafplaats voor nieuwe bijzettingen, op z'n vroegst over 10 jaar

Samenvatting:
Voorgesteld wordt akkoord te gaan met de sloop van de bestaande bergingen. Afhankelijk van de afspraken over de wijze van aansturing van de buitendiensten (centraal/decentraal) van de buitendiensten van Molenwaard en Giessenlanden zal per begraafplaats worden gekeken of en welk type berging geschikt is. In de raming wordt rekening gehouden met een combinatie van oplossingen. Daarnaast wordt voorgesteld het monumentale baarhuisje op de begraafplaats in Noordeloos te restaureren.
De eenmalige kosten **(exclusief btw)** bij het voorliggende voorstel komen uit op € 337.000.
Deze kosten zijn onder te verdelen in:

- voor het slopen van de bestaande aula's/bergingen € 119.000
- voor het restaureren van het baarhuisje € 23.000
- voor het terugbrengen van bergingen € 195.000

Daarnaast is voor het onderhoud van deze bergingen en baarhuisje structureel € 11.600 noodzakelijk. Op dit moment is € 15.000 gereserveerd voor het structurele onderhoud.

Oude aula in Noordeloos

Ongewenste plaats mobile unit op parkeerplaats in Giessenburg C.M. van Houwelingweg

6 Communicatie

Over de toekomstvisie is naast de dorps(be)raden en de inwoners ook contact geweest met de diverse kerkgenootschappen. Ook zij onderschrijven het belang, dat alle inwoners van de gemeente Giessenlanden voor hun dierbaren een plek op de begraafplaatsen in hun kern kunnen vinden, die voldoet aan hun wensen. Ook het cremeren en dan de as in een urn overbrengen naar de begraafplaats stuit niet op bezwaren bij de kerkgenootschappen. Voor de kerkgenootschappen is het voldoende te volstaan met de algemene communicatie rondom het Toekomstbeeld 2017.

6.1 Algemene communicatie

Tijdens de informatieavonden met de inwoners zijn alle onderdelen aan bod gekomen. Het bieden van de mogelijkheden voor mensen die kiezen voor crematie wordt breed gedragen. Het verwijderen van de voormalige aula's ten behoeve van de noodzakelijke ontwikkelingen wordt niet als storend ervaren. Naast de algemene informatie van de te realiseren verbeteringen zal samen met de dorps(be)raden gekeken worden hoe de inwoners betrokken kunnen worden bij deze verbeteringen van de voorzieningen.

6.2 Communicatie op maat

Ook het verbeteren van de kindergrafvelden wordt omarmd. Het aanwijzen van een toekomstige nieuwe plek voor de kindergraven valt onder de algemene communicatie.
Maar wanneer de bestaande kindergrafvelden worden verbeterd, hetzij door inrichting hetzij door het aanbrengen van beplanting zal de communicatie gericht zijn op de rechthebbenden van de kindergraven worden voorgelegd.

Daarnaast is communicatie op individuele rechthebbenden en op grafniveau noodzakelijk voor alle graven, die in de grafvelden liggen waar werkzaamheden moeten plaatsvinden. Dit betekent communicatie op maat, omdat de gebruikelijke werkwijze binnen deze grafvelden tijdelijk wordt stopgezet en geen nieuwe grafuitgiften worden toegestaan.
Bestaande rechten

- Er zijn rechthebbenden met een vrije graflaag, waarvan het graf kan blijven liggen en waar de bijzetting doorgang kan vinden
- Er zijn rechthebbenden met een vrije graflaag, waarvan het graf verplaatst moet worden

Nieuwe uitgifte binnen de grafvelden

- Er zijn rechthebbenden, die uitgaan van een hergebruik van een graf door 'schudden', die op de hoogte gesteld moeten worden dat deze mogelijkheid definitief vervalt, omdat het graf in een toekomstig pad is gesitueerd
- Er zijn rechthebbenden met een graf, wat relatief gunstig ligt en waarbij na herinrichting een uitgifte als keuzegraf mogelijk wordt

Alle grafvelden zijn op individueel grafniveau in beeld gebracht om een duidelijk overzicht te kunnen bieden. Aan de betrokkenen kan daarmee worden toegelicht waarom het ene graf wel kan blijven liggen en het andere graf helaas verplaatst moet worden. Om te voorkomen, dat rechthebbenden een tekening mogelijk onjuist interpreteren, zijn deze tekeningen niet toegevoegd in deze nota. Deze tekeningen zijn gebaseerd op het nemen van de voorgestelde maatregelen. Zonder de uitvoering van deze werkzaamheden verdwijnt de vierdeling in de communicatie. Dan geldt voor alle graven, dat de grafvelden gesloten moeten worden verklaard. Alle graven met een vrije graflaag (237 graven) in plaats van de huidige voorstel van 38 graven zullen verplaatst moeten worden.

Samenvatting:
Er wordt onderscheid gemaakt tussen algemene communicatie via website, krant en dorps(be)raden richting de inwoners en communicatie op maat, waarbij op individueel niveau de gevolgen van de uitvoeringsmaatregelen wordt uitgelegd.

Begraafplaats Schelluinen-Nolweg met losse haagstructuur

7 Financiën en tijdsplanning

De voorstellen om alle begraafplaatsen toekomstbestendig te maken vragen de nodige financiële aanpassingen. Binnen de Bestemming Vermogen is hier rekening mee gehouden.
Uit de berekening blijkt dat er een incidenteel budget gewenst is van € 1.500.000 inclusief het reeds beschikbare voorbereidingskrediet voor de te treffen maatregelen voor de te treffen maatregelen zoals het oplossen van de waterproblematiek, het aanbrengen van urnenmuren/zuilen, het verwijderen van de niet gebruikte aula's en herinrichten van deze ruimtes. Voor de uitvoering van de nog te nemen maatregelen dient nu nog een krediet van € 1.430.000 beschikbaar gesteld te worden. Ook zullen gezien de plek van de parkeerplaats zowel de achteringang van Giessenburg- C.M. van Houwelingweg als in Arkel worden opgewaardeerd naar hoofdingang. De raming van de te verwachten uitgaven is in 2017 € 300.000, in 2018 € 900.000 en in de periode 2020-2030 een bedrag van € 240.000. Dit laatste heeft te maken met het feit dat er voor het aanpakken van probleemvelden in voorkomende gevallen gewacht moet worden op het aflopen van grafrechten en het verlopen zijn van grafvelden. Om de middelen te reserveren voor deze periode van 10 jaar wordt voorgesteld om een voorziening te vormen van € 240.000. Elk jaar kan bij het vrijvallen van grafruimte weer een stap worden gezet met de herinrichting van de grafvelden met inrichtingsproblemen. Ook wordt nu rekening gehouden met een benodigd budget van € 235.950 als bijdrage aan het oplossen van de totale huisvesting van de buitendienst. Zonder deze bijdrage bedraagt het benodigde incidentele budget slechts € 1.225.000.
Daarnaast is jaarlijks een extra budget nodig van € 34.300 voor jaarlijkse grondvervanging, kleine uitbreiding aan de padenstructuur bij vrijkomende graven conform de herinrichtingsplannen, bovengronds ruimen en onderhoud aan de bergingen. Maar er vallen ook lasten weg, doordat de reserveringen voor groot onderhoud kunnen vervallen. Per saldo levert dit een batig saldo op € 9.200.

Werkzaamheden	**Incidenteel 2017**	**Incidenteel 2018**	**Incidenteel 2020 - 2030**	**Structureel**
Externe uren				
- Verordening aanpassen	€ 5.000	€ 3.000		
- Communicatie	€ 6.000	€ 10.000		
- Begeleiden werkzaamheden	€ 5.000	€ 9.400		
Meubilair en kleine aanpassingen	€ 5.445			
Poorten	€ 24.200	€ 30.250		
Vorstvrije kranen	€ 22.900			
Verbeteren entree Arkel (+ parkeerplaats)en Schelluinen	€ 30.250	€ 90.750		
Bergingen verwijderen		€ 143.990		
Bijdrage huisvesting		€ 235.950		€ 11.000
Restauratie baarhuisje Noordeloos	€ 12.100	€ 15.730		€ 2.800
Gronddepots aanpassen	€ 12.100	€ 30.250		
Graspaden Arkel	€ 18.150			
Beplanting	€ 36.300	€ 36.300	€ 50.000	
Herinrichting/oplossen cultuurtechnische problemen	€ 60.500	€ 181.500	€ 180.000	
Asfalt onderhoud		€ 5.445		
Urnenzuilen/muur	€ 42.350	€ 42.350		
Bovengronds ruimen				€ 2.500
Incidentele grondverbetering tijdens grafuitgifte				€ 18.000
Onvoorzien en afronding	€ 19.615	€ 65.085	€ 10.000	
Totaal	€ 300.000	€ 900.000	€ 240.000	€ 34.300

Dekking incidentele kosten:
Binnen de bestemming vermogen is rekening gehouden met een indicatief bedrag van € 1.500.000 voor maatregelen voor de toekomstvisie voor de begraafplaatsen. Zoals uit de berekening blijkt is dit ook nodig voor de te treffen maatregelen. Voorgesteld wordt dit ten laste te brengen van de Algemene reserve. Omdat het hier voor een groot deel om investeringen gaat dient op grond van het BBV afschrijving plaats te vinden. Om dit administratief mogelijk te maken is het vormen van een reserve kapitaallasten nodig.

Dekking structurele kosten:
Binnen de huidige begroting zijn de volgende structurele ramingen voor begraafplaatsen aanwezig:

1.	Dagelijks onderhoud	€ 16.700,00
2.	Reservering voor groot onderhoud	€ 28.500,00
3.	Reservering onderhoud gebouwtjes	€ 15.000,00
	Totaal	€ 60.200,00

Rekening houdend met de toekomstvisie voor begraafplaatsenplan is nodig:

1.	Handhaving budget dagelijks onderhoud	€ 16.700,00
2.	Ophoging dagelijks onderhoud (ruimen en grondvervanging)	€ 20.500,00
3.	Onderhoud bergingen	€ 13.800,00
	Totaal	€ 51.000,00

Per saldo leidt dit tot een positieve bijstelling voor de exploitatie van € 9.200. Enerzijds nemen de jaarlijkse kosten voor onderhoud toe, maar anderzijds kan de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening voor onderhoud voor de bergingen en voor het groot onderhoud vervallen. Het toekomstige onderhoud aan de bergingen kan jaarlijks gedekt worden uit de structurele raming van € 13.800. De jaarlijkse storting aan de voorziening voor groot onderhoud was gebaseerd op het meerjarenraming zoals opgenomen in het in 2014 vastgestelde beheerplan. De daarin geplande onderhoudswerkzaamheden en ruimingsplannen zijn nu betrokken in de toekomstvisie.

Doordat het onderhoud nu via de jaarlijkse exploitatie geregeld wordt, kunnen de voorzieningen worden opgeheven. Het saldo van deze voorzieningen bedraagt ca. € 125.000 (raming medio 2017). Voorgesteld wordt dit bedrag toe te voegen aan de Algemene reserve.

Samenvatting:
Voorgesteld wordt de raad een voorstel te doen om:
1. Een bedrag beschikbaar te stellen van € 1.200.000 ten laste van de Algemene reserve voor het treffen van maatregelen in 2017 en in 2018.
2. Voor een bedrag van € 240.000 een voorziening vormen ten laste van de Algemene reserve voor het treffen van maatregelen in de periode 2020-2030.
3. Voor de administratieve verwerking van de punten 1. en 2. Voor zover van toepassing op grond van het BBV een reserve kapitaallasten instellen.
4. De jaarlijkse ramingen voor onderhoud met ingang van 2018 voordelig bijstellen met € 9.200,00.
5. De bestaande voorzieningen onderhoud gebouwen begraafplaatsen opheffen en het geraamde resterende saldo van € 125.000,00 toevoegen aan de Algemene reserve.